FERDINANDI EVSTACHII

PHILOSOPHI, ET MEDICI MACERATENSIS, CIVISQVE ROMANI

DE VITAE HVMANAE à facultate Medica Prorogatione.

DISPVTATIO

AD S. D. N. D. SIXTVM V. Pont. Opt. Max. Picenum.

SVPERIORVM PERMISSV.

ROMAE, Excudebat Vincentius Accoltus. in Burgo.
M. D. LXXXVIIII.

S. D. N. D. SIXTO QVINTO PONT. OPT. MAX. PICENO.

Ferdinandus Euſtachius perpetuam fœlicitatem.

QVOD, Beatiſsime Pater, à ſapientiſsimo viro pulchre, ac ſcite dictũ eſſe accipimus, virtutis radices amaras, fructus autem eſſe ſuauiſsimos, id ipſum de ingenuis artibus, & diſciplinis poteſt verè vſurpari. Eos enim, qui illas excolunt, multa pati, algere, ſudare neceſſe eſt, at qui multa ferendo eas ſibi parauerunt, omnes labores cũ parui etiam fructus, quẽ inde colligunt, ſuauitate non conferunt. Quod ita ſanè eſſe cũ ego ſæpe alias tum vero multo magis nunc ætate prouectior intelligo, mecum enim repetens quantum in philoſophiæ, medicinæque ſtudijs operæ, laborisq; poſuerim, aliquid, atque adeo multum voluptatis capio, cum video, me præſentes aliquot fructus ex ſtudiorum meorum

laboribus non ſolum percipere, verum etiam ex literato meo ſiue otio, ſiue negotio plures, quibus ipſe perfruar, alijsq; impertiar, breui acceſſuros. Cum vero totius vitæ meæ curſum in philoſophorum, ac medicorum doctrina peruestiganda occupatum habuerim, medicinæq; theoricæ in Maceratenſi, praxis vero in Romano, ac Pontificio Gymnaſio ordinaria munera (vt vocant) publicè multos annos obiuerim, nefas eſſe duxi, ſi quemadmodum ex ſuggeſtu multa diſputaui, ac docui, non ſcribendo quoque aliqua ad commune hominum ſtudium ex abditarum rerum, in quibus diutius verſatus ſum, doctrinis, afferrem, eorumque, qui huiuſmodi ſtudia tractant, conſuetudinem imitarer. Quare non inanis gloriæ cupidus grauem ſanè, niſi me opinio fallit, ac difficilem de vitæ humanæ prorogatione diſputationem ex medica facultate alijsq; diſciplinis deprompſi, eamq; quod mihi hucuique per otium meum non licuit, explicandam ſuſcepi, quam, qualiſcumque ſit, ſub Sanctitatis tuæ volui nomine in conſpectum hominum apparere. Ad quod cum multa me mouerent, tum vero id potiſſimum excitauit, quod cum Sanctitas tua patrem meum Bartholomeũ Euſtachium, qui mea laudatione apud eam non eget, in ſua ſemper habuerit tutela, ſperaui fore, vt me quoque eius filium, & paterna inſtituta

(quan-

(quantum per ingenium licet) imitantem non aſpernaretur, immo vero me paternæ in ſe obſeruantiæ veſtigia terentem, & quicquid ſum, totum Beatitudini tuæ addicentem amplecti, ac fouere dignaretur, & cum aliæ complures ſint rationes, quæ me ad id præcipue præſtandum impulerunt, ne in ijs recitandis longius immorer, vnum præter alia me mirum in modum impulit, quod mihi viſus ſum cognouiſſe Beatitudinem tuam eam eſſe, cui munus huiuſmodi, licet exiguum, atque impolitum, tanquam bonarum artium patrono, & Pontifici omni doctrinæ laude excellentiſsimo iure debeatur, multo vero magis cum Sanctitas ſua perpetua vita pro vniuerſalis Eccleſiæ vtilitate, præſidio, atque ornamento digna ſit, viſum eſt decere eos, qui illi vitam perennem cupiunt, aliquid in eam rationem vel diſputando conferre, qua quidem in re, & ſi me magis accipere quàm dare beneficium ſatis intelligo, tanta tamen eſt liberalitatis, & benignitatis tuæ magnitudo, vt, cum ſolita ſit, quoties beneficium tribuit, id ab alijs accipere arbitrari, exiſtimare debeam fore, vt ipſa hanc meam exiguam in ſe voluntatem, ac tenue munus aliquo in numero ſit habitura. Quod vt facere dignetur, eam ſuppliciter, atq; humiliter rogo, vitæq; longitudinem cum optima valetudine coniunctam à Domino illi exopto.

FER-

FERDINANDI EVSTACHII PHILOSOPHI, AC MEDICI.

IN OPVSCVLVM DE vitæ humanæ prorogatione.

PRAEFATIO.

INter multa, ac varia commoda, atque emolumenta, quæ ab humanis diſciplinis ad frequentiſſimum hominis vſum emanant, & tanquàm ex vberrimo fonte nullo vnquàm tempore non ſcaturiunt, quæquè excelſa admodum, & ſublimia, mortalibuſquè gratiſſima, & iucundiſsima exiſtunt, ea communi omnium conſenſu, & opinione tanquam præclariſsima, & ſuauiſsima recenſetur, quæ ad ſanitatem tuendam vitamquè prorogandam adinuenta, ac multis rerum experientijs cumulata eſt. Etenim quemadmodum mors vitæ noſtræ aduerſa, atque contraria inter reliquas moleſtias, calamitates, & miſerias vltimum terribilium exiſtimatur; ita etiam vita morti

oppoſita

oppoſità inter dulciſsimas commoditates ſupremum omnium delectabilium reputatur. Omnia enim appetunt eſſe, omnia viuere, omnia propagationem, nihilquè agunt prorſus, quod illius gratia non agant, idquè cum animantibus vniuerſis ſit à natura inſitum, homini præſertim animantium omnium principi eſt perpetuum, ac æternum, qui & vitam quanti æſtimanda ſit ſolus intelligit, & mortem eſſe plurimum formidandam ſolus omnium contemplatur. Mortalem autem hanc vitam quamuis Deus ſua immenſa, & infinita virtute, & potentia nullius egens ope, & auxilio etiam in infinitum protrahere, & differre poßit, à quo vno principio datum eſt omnibus viuere quibuſdam longius, quibuſdam breuius, Medica tamen facultas, quam nulla regionum varietas, nulla temporum decurſio non ſolum non perturbat; verumetiam inuiolatam omni ſeculorum interuallo conſeruat. Hæc inquam diuinam ſapientiam, ac prudentiam pro viribus æmulata, ſuum non ſolum ſtudium, & opus omne dirigit, vt homini firmam, minimequè morbis obnoxiam valetudinem tueatur, ſed etiam vt lapſam, & male affectam erigat, & in integrum reſtituat, immo mortem ipſam mortalibus ineuitabilem, non ſemel arcet, ac prohibet: atque quod pluris eſt, ſemimortuos ſuo beneficio quandoquè ad lucis vſuram ita reuocat, vt reuiuiſcere quodammodo videantur. Hinc factum eſſe arbitror, vt ex hoc vno maxime, inter alia, de præſtantiſsimo medico illud celebre dictum pronunciatum merito ſit. Homo Homini Deus, quippe qui & vitæ terminum protrahit, &

inter

inter viuos incolumem hominem ſtatuit. Hanc ego vnam mearum diſputationum egregiam quidem, omniumquè dignißimam licet arduam ſatis, atque difficilem examinandam diſcutiendamquè ſuſcepi, quam nulli hominum arbitror futuram ingratam, qui vitam (vt debent) mirificè diligunt, & omnem conatum adhibent, vt eam firmam tueantur, atque conſeruent. Ut autem huiuſce diſputationis difficultas eleuetur, nulluſquè vnquam dubitandi locus relinquatur, diuerſas omnium opinantium ſententias in medium prius afferre ſtatui ſuis rationibus communitas; deinde pro mei ingenij tenuitate quid ſentiendum ſit proponere, aliorum ſemper iuditio meum non ceruicoſus poſtponens. Ultimo argumentis aduerſantibus ſatisfacere, qua potero dexteritate, conabor. Ita enim futurum arbitror vt quemadmodùm ferrum ferro acuitur, & puteus, quo crebrius, & vehementius agitatur, eo clariorem, & puriorem aquam reddit, ita etiam veritas ſubtili quadam, & peracuta rationum contrariarum ponderatione melius, & ſubtilius examinata perſpicua magis euadet. Ita quoque fiet, vt mens noſtra non ſolum perficiatur, & ad quodcunquè arduum perueſtigandum modo quodam elimetur, verumetiam indies magis, magiſquè perpoliatur quouſque numeris omnibus abſolutißima reperiatur.

PROTESTATIO FIDEI.

Quæcunque à me ſcripta prodibunt iudicio Sanctæ Matris Eccleſiæ vniuerſa ſubmitto.

Ferdinandus Euſtachius

DISPV-

DISPVTATIO DE VITAE HVMANAE PROROGATIONE

AN TERMINVS VITÆ HVMANÆ beneficio Medicinæ poſſit prorogari.

HAEC diſputatio, quæ longiſſima eſt, ne vlla in ea pertractanda gignatur confuſio, in quinque ſectiones diſtribuetur.

In prima afferentur argumenta non pauca in partē negantem.

In Secunda, adducentur alia in partem affirmantem.

In Tertia præmiſſis opinionibus res quibuſdam propoſitionibus concludetur.

In Quarta ſolutiones erunt ad argumenta prioris partis.

In Quinta vero & vltima ad argumenta poſterioris, in quibus quæ contra nos facere videbuntur, pro viribus infringimus, ac omnino delemus.

SECTIO PRIMA.

IN partem negatiuam tam multa trahunt, vt vix quidam ab iis ſe valeant extricare.

Prima Ratio, In rebus omnibus naturalibus eſt terminus certus, & præfinitus ergo vita, cum illum attigerit non poterit amplius prorogari. Conſequentia eſt manifeſta, antecedens probatur ex Ariſt. 2. de anima te. 41. omnium natura conſtantium eſt determinatus numerus, & magnitudo, & pri. Phyſ. te. 36. res naturales habent determinatam quantitatem.

Secunda ratio Virtus viuificans, ac reſtaurans deperditum eſt finita, ergo non poteſt viuificare vltra terminum ſuæ virtuti præfixum. Conſequutio aperta eſt, probatur antec. ex Auic. prima primi cap. de compl. ætat. & ex Ariſtot. 8. phyſ. te. 78. 79. & 12. met. te. 41. omnis virtus in materia, vel magnitudine exiſtens finita eſt. Confirmatur etiam lib. 2. de cœlo te. 38. 39. & 71. finitas vigoris eſt communis formis exiſtentibus in materia, eiuſmodi eſſe virtutem viuificantem, & reſtaurantem deperditum non ignoramus: quod ſi alicui ceruicoſo virtus reſtauratiua videatur infinita, & æqualiter ſemper vno modo reapponere, ita vt id, quod fuit reſolutum, reſtauret in infinitum, tunc vita in infinitum extenderetur, quod quàm abſurdum ſit, & à veritate alienum, inde colligi facile poteſt, quia talis eſt duratio rei, qualis eſt natura eiuſdem rei, ſed natura viuificans eſt finita, vt ſupra probatum eſt, quia in magnitudine exiſtit, ergo etiam duratio. Hinc ſapienter (vt ſolet) Ariſt. 8. phyſ. te. 79. nullum finitum contingit infinitam potentiam habere, nomine finiti, omnem corpoream virtutem compræhendens & 2. de cœlo te. 71. omnis finiti corporis potentia eſt ad finitum, immo quod incredi-

credibilius eſt, etiam ſi fuerit reſtauratum id omne, quod fuit reſolutum, adhuc ſecundum Auic. loco citato fieret vltima reſolutio, ipſumque humidum conſumaretur, nam licet humidum ſit proprio termino indeterminatum ex 2. de generat. & corrupt. te. 9. eſt tamen determinabile alieno, deficiente igitur vitæ pabulo, deficiet quoque is, qui tali pabulo ſuſtentatur. Neque hoc apud philoſophos ſolum eſt irrefragabile, ſed etiam apud Theologos, quorum vnum Sanctum ſcilicet Thomam referre, qui ſit inſtar omnium, ſatis in præſentiarum eſſe arbitror, in prima parte quæſt. 7. Art. 2. & 3. (præter Deum) omnia credit, & aſſerit eſſe finita, virtutiſque finitæ, & determinatæ. In hanc eandem ſententiam totius abit torrens Theologorum, immo implicat aliquid eſſe factum, vel creatum, & eſſe ſecundum ſuam eſſentiam infinitum, ſed de his nihil nunc ad nos. Conſulendus eſt Sotus 3. phyſ. quæſt. vltima & Theologi in primum, & ſecundum ſententiarum.

Tertia Ratio Ars non eſt potentior quàm natura in ſuis effectis, Ideo Gal. 7. de vſupar. cap. 13. natura eſt prior ordine temporis, & in operibus eſt arte ſapientior, quod ſi ars medica terminum vitæ protrahere poſſet, quis ambiget tunc artem eſſe ipſa natura potentiorem? Cumque ars imitetur naturam ex 2. phyſ. te. 26. & ea, quæ imitantur aliquid, eo ipſo, quod imitantur inferiora ſe eſſe demonſtrent, inferior etiam erit ars, quàm natura, quare ſi natura adeo potens non eſt, vt vitam vltra ſibi definitum ſpatium producere poſſit, impotens erit multo magis ipſa ars ad eundem effectum exercendum.

Quarta Ratio Deſumpta eſt ex Auic. prima primi doc. 3. cap. 3. vnumquodque indiuiduum, inquit, habet terminum præfixum, qui in indiuiduis diuerſificatur propter complexionum diuerſitatem, & hi quidem ſunt termini naturales, ſunt vero & alij termini abbreuiati, nunc ſic li-

cet argumentari, nullum terminum dixit eſſe elongatum in tam illuſtri partitione, ſed alium naturalem, alium breuiatum, ergo nec vita vnquàm elongabitur. Cur autem tanta ſit terminorum vitæ diuerſitas tribuit idem non alicui principio naturali, ſed Diuino præcepto, tunc ſic vlterius progredimur, quod prouenit ex diuino præcepto non poteſt mutari, neque igitur prorogari, quia quod prorogatur, mutatur. Si ergo vitæ termini præfiguntur à Deo, non poterunt prorogari, cum Deus ſit cauſa immutabilis, & infallibilis per ſe. Immo cum eiuſdem ſcientia vnà cum voluntate ipſius ſit cauſa rerum, in quo differt à noſtra, quæ à rebus ſuſcipitur, vt etiam confirmat Auer. 12. met. te. 51. motor inquiens primus per ſuam ſcientiā ab æterno omnia producit idealibus ſpeciebus præuiſa, erit etiam cauſſa terminorum naturalium, aut breuiatorum, non autem elongatorum, cum vllum huiuſmodi dari, neget Auic. Illud etiam communi ſententia philoſophorum, ac Theologorum eſt receptum præ ſcientiā Dei falli non poſſe, quare hora vitæ extrema imminente, vita vlterius ope medicorum progredi non poteſt, ſecus Deus falleretur, & à rebus ſuam ſcientiam caperet, ſi homo tantum poſſet ſuo ingenio, vt extremum vitæ tempus protraheret.

Quinta Ratio, Vita mortalium in manu Dei eſt poſita quomodo ergo poterit prorogari ſubſidio medicinæ? legere eſt 2. ſapientiæ produxit Deus omnia cum pondere, numero, & menſura, ſi cum menſura, & numero ergo illis completis complebitur neceſſario vita humana Iob 14. breues dies hominis ſunt, numerus menſium apud te eſt, ſi apud Deum eſt, qua ratione apud medicos audeat quis conſtituere additus? conſtituiſti terminos eius, qui præteriri non poterunt, quid clarius? quid apertius? fruſtra ergo ad vitam prorogandam queritur via. In eccleſiaſtico cap. 7. numerum dierum ſcilicet hominis, & tempus dedit, his igitur expletis expleri vitam neceſſe erit, quare ſi Deus,

qui prima rerum omnium eſt cauſa, & à quo vniuerſa in ſuo eſſe, fieri, & conſeruari dependent, vitæ terminum præfixit, vana erunt medicorum ad vitam pro trahendam inuenta. Immo cum Deus, qui eſt prima cauſa, quæ plus influit in effectus, quàm ipſæ cauſſæ ſecundæ, quæ non mouentur niſi motæ à prima, ex 8.phyſ.te.33. non producit viuendi ſpatium, neque producent cauſſæ iſtæ ſecundæ, aut quicquid medicorum induſtria ægrotantibus adminiſtratur. Cumque etiam Deus ſit actus puriſſimus omni carens potentia, continens omnes omnium rerum perfectiones, rebus omnibus finem vltimum præſtituens, finem etiam vitæ conſtituit, qui medicorum inuentis nequaquam poterit prorogari.

Sexta Ratio, Vnumquodque, quod habet principia ſuæ corruptionis, tunc maxime corrumpetur, cum deficiunt illa principia ſuo fine terminata, & limitata ergo, maior eſt adeo certa, vt nullus vnquam auſus fuerit inficiari, minor licet etiam clara ſit, adhuc tamen multifariam probatur.

Primo efficiens hanc vitæ prorogationem eſt reſtauratio deperditi facta per calorem naturalem noſtri corporis tranſmutantis alimentum, ſed huiuſmodi tranſmutatio habens principium ſuæ corruptionis, ſuo fine concluditur, ergo & vitæ productio. Notandum ad huius rationis clariorem intelligentiam, in hac traſmutatione fit reactio quædam phyſica, limitata inter calorem, & alimentum, quod ob hanc cauſam dicitur contrariũ in 8.phyſ.te.55. vnde vt calor naturalis agit in alimentum, ſic alimentum agit in calorem, & vt calor agit, ita & patitur, & vt alimentum patitur, ita etiam agit, hinc fit vt ex hac actione, & reactione debilitetur calor naturalis, qui eſt vitæ maximum principium, quouſque tandem deficat, ergo vita prorogari vltra illum terminum, quo principia deficiunt, minime poterit, exemplo res fit manifeſtior. Vino aquæ miſceatur,

ſceatur, natura vini eiuſque qualitates paulatim minuētur, & tanta aquæ copia poſſet infundi, vt vinum in naturam aquæ prorſus in inſtanti tranſiret, vt teſtatur Arſt. pr. de gen. te. 42. eadem ratione de calore naturali cum alimento licebit argumentari, hinc probe Auer. in prologo primi phyſ. & in 2. te. 23. & 88. mors ait eſt vltimum prouenniens ex neceſſitate materiæ, vel humidi, & calidi deficientis, vel alterius tantum deficientis, & alterius dominantis.

Secundo, ſi non eſſet vitæ principiis ſuus certus finis, & corruptionis certa lex, non fieret certa rerum generatio, generatio enim vnius, eſt corruptio alterius & è contra ex Ariſt. primo de gæn. te. 17. qua in re notandum quoque à natura intendi non per ſe, ſed per accidens corruptionem, vt ſit tranſitus ad generationē ex auer. 4. de gen. anim. cap. vltimo in fine. Vnde ſi illa conſeruare ſemper genitum poſſet, non intenderet vtique corruptionem, quare apud philoſophos indubitatum eſt gigni nihil poſſe, quin præcedat corruptio, neque corrumpi aliquid poſſe, quin ſequatur generatio.

Tertio, Auic. prima primi doc. 3. cap. 3. de complex. ætat. poſt medium, & forte deſumpſit ab Ariſt. lib. 3. problematum prob. 6. in corpore animalis multas ponit contrarietates, quæ ſunt cauſa mortis, veluti ſunt qualitates primæ ſibi inuicem reſiſtentes, calor naturalis agens in humidum, qui perimitur per ſe ab humido, tanquam à contrario, immo calor innatus agens in humidum illud conſumando, debilitatur, & ita debilitatus cauſſat indigeſtionem, ac humorem quendam aqueum indigeſtum ſua qualitate maxime frigida, & ſua quantitate calorem naturalem ſuffocantem, ergo qualitate vna ſuperante aliam, & calore naturali humidum vincente, aut ab humido ſuperato, progenita materia ad ſuffocandum idonea, vt corpus animatum corrumpitur, ita vita quoque deficiet.

Quarto,

Quarto, omne compoſitum ex quatuor elementis, in quæ ex pr.phyſ. te.65.& 3.met. te. 15.& 3.de cœlo te.5.& teſt. 15. reſoluitur tanquam in ſua prima componentia, eſt corruptibile, quicquid dicat Gal.lib. de tabe cap.2.propoſitionem iſtam non habere neceſſariam conſequutionem, quod forte cenſuerit cœlum conſtare non ſolum ex materia, & forma, ſed etiam ex quatuor elementis, vt quidam alij ſecundum Platonem in Timæo dixerunt, vel ex quatuor ſummitatibus, & perfectionibus elementorum, & maxime ignis, vel vt alij dicunt ſecundum Platonem ex humore aqueo ſurſum lato, vel vt etiam alij ex aqua, aut ex humore aqueo, ſi igitur corpus humanum ex quatuor conſtat elementis, corruptioni erit obnoxium, quo tempore elementa ſuā inducent corruptionis cauſam. Hominem autem conſtare ex quatuor elementis eſt notiſſimum, quoniam eſt quid mixtum, mixtio autem eſt miſcibilium alteratorum vnio ex Ariſt. primo de gen. in fine, ſiue elementa actu ſint in mixto vel refracta, vel potentia, & elemētum ex Ar.5. meth.te.4.eſt ex quo res cōponitur primo inexiſtenti indiuiſibili ſpecie in aliam ſpeciem,& ex gal.primo de elem.in principio & 8.de decret.Hip.& Plat.c.2.elementum eſt minima pars eius, cuius eſt elementū, & eſt ad aliquid ſicuti etiam pars, & refertur præſertim ad cauſam materialem ex ar.2.phyſ. te.31. Deinde homo habet ſuam complexionem, & eius cauſſam, quæ ſecundum Auic. prima primi cap.de complex. eſt qualitas orta ex mixtione quatuor primarum qualitatum, ex quarum quatuor combinationibus poſſibilibus quatuor prima corpora vel in eſſe conſtituuntur ex alex. aſſerente eorum eſſe formas ſubſtantiales, vel depræhenduntur tanquam ex eorum propriis paſſionibus, quod eſt verius, cum quod vni eſt ſubſtantia, alteri nōn poſſit eſſe accidens, eadem enim res non poteſt eſſe per ſe,quod eſt ſubſtātiæ proprium,& ſubiecto in exiſtere, quod conuenit accidenti, Ar. primo phyſ. te. 27. & 30.

& 30. Sanctus Thomas pr. par. quæſt. 3. art. 6. in principio præterea ex variis medicamentorum generibus, varij humores educuntur, quædam enim educunt bilem, quædam pitultam, quædam melancholiam, ſanguinem vero effluere quis videbit cũ pars aliqua corporis vulnerata fuerit adeo, vt vlcus efficiatur, nam dubium eſt an reperiri poſſit medicamentum ſanguinem educens, quodammodo etiam ſeparantur, tum in eorum generatione ex variis chilipartibus, tum in ſanguinis miſſione, vt ex muſto ſeparatur fex, ſpuma, aquoſitas, vinum, ex variis quoque partibus, in quibus præſertim reſidere videntur, nam in liene reſidet bilis atra, in veſſica fellis, bilis flaua, capite & ſtomaco, pitua, ſanguis vero in hepate, cum ſit ſanguis coagulatus, vel venis, & artriis, vel etiam in cordis ventriculis, in dextro quidem venalis, in ſiniſtro vero arterialis, necnon ex eorum officiis, quæ in noſtro corpore exercent, nam bilis excitat punctione inteſtina ad expulſionem, melancholiam mordacitate os ſtomaci ad cibum appetendum, pituita tempore neceſſitatis nutrit, & per vlteriorem coctionem fit ſanguis, eſt enim ſanguis inconcoctus, vnde ſimul etiam cum ſanguine tranſit in venas, ſanguis vero proprie nutrit, tum quòd omnia nutriuntur dulci & ſuaui, tum etiam quòd ſolus nutrire poteſt, bilis vero flaua, & atra vel non nutriunt, vel non niſi cum ſanguine mixtæ, ex diuerſis etiam morbis, quos efficiunt, facile colliguntur, morbus enim, & ſanitas magis ab humoribus vt Hip. quàm ab elemenntis vt Plato, dependent, ex variis denique ætatibus, ac anni temporibus, in quibus quatuor humores quatuor primis elementis reſpondent, & in ea tandem reſoluuntur, vt ex eis componuntur, hic videndus eſt Galen. 8. de plac. Hip. & Plat. cap. 4. 5. & 6. amplius ex Hipocrate primo de natura humana te. 5. & Gal. primo de elemen. cap. 2. & cap. 3. ſi homo eſſet vnum quoddam, non doleret, quia actio ſit inter contraria, pari ratione non lętare-

taretur. Si ergo dolet, etiam letabitur, ſubdit ille, ſi doleret tantum vnum eſſet genus remedij, quia vnũ in quantum vnum, vnum quoque tantum indicat. Deinde Gal. 8. de decret. Hip. & Plat. cap. 2. refert Platonem in Timæo Hippocrati conſentientem corpora noſtra ex terra, igne, aere, aqua concreta eſſe affirmare, & paulo poſt ex horum exceſſu, vel defectu, vel tranſlatione morbos in noſtris corporibus fieri manifeſte aſſeuerare, quod intelligendum eſt tanquam ex cauſis externis, vel mediate, non autem immediate, ſic enim exponendus eſt Galenus dicens in fine capitis 4. Platonem non recte hoc aſſerere de elementis. cæterum quod Galen. cap. 5. aſſerit Platonem cum Hip. plurimorum morborum in cauſſa eſſe quatuor humores exiſtimare, intelligi debet immediate, propriè, ac magis, vt prius dictum eſt. Tandem terra apparet in oſſibus & carne, aqua in quatuor humoribus, aer in pulmone continetur, nam pulmo eſt in perpetuo motu, & eſt vt ventilabrum cordis, ne cor nimio calore diſſoluatur, ignis vero continetur in corde, quòd inferius, & in baſi eſt latum, ſuperius vero & in cuſpide eſt acutum, quam formam ignis tenet, vt etiam in combuſtione, cinis eſt terra, humiditas partes continuans tenet locum aquæ, fumus aeris, flamma vero ignis, vel aliter, cinis terræ reſpondet, liquidum effluens aquæ, pabulum ignis aeri, fumus igni, nam flamma nihil aliud eſt quàm fumus ardens. Ex variis igitur elementis conſtat hominem eſſe conflatum, diuerſiſque humoribus coalitum. Hinc elucet error aſſerentium ignem omnium rerum principium, nam ſi quatuor ſunt principia componentia ſcilicet quatuor elementa, non eſt vnum principium ſolum, ignis videlicet, aut aer, aut terra, aut aqua, cuius hippoſtaſis & tanquam fex ſit terra, tenuis pars ſit aer, tenuiſſima vero ignis, vt eſt videre apud Plutarchum lib. primo de Plac. philoſophorum cap. 3. & Lactantium lib. 2. cap. 10. præ-

ter alios nonnullos doctores, quos breuitatis gratia recenſere ſuperſedeo. Ex quo etiam refelluntur negantes dari ignem tanquam quartum elementum, vt etiam negantes dari ſanguinem tanquàm quartum humorem componentem maſſam humoralem, ſeu ſanguineam, vt vocant, & ab ea, aliiſque tribus humoribus diſtinctum, de qua re videatur Iacobus de par. prima primi cap. primo de humoribus, & Turris in art. medic. Ex eo præſertim, ſi vera eſt ſententia Ariſtotelis 10. met. te. 14. & in primo de cœlo te. 10. vni vnum tantum eſt contrarium, & ſi vnum contrarium in natura datur, aliud quoque reperietur, & contrariorum ſi alterum determinatum eſt, & alterum determinatum erit in primo de cœlo te. 44. Niſi tamen nomine ignis Deum intelligant, vnde Deuteronom. capit. 4. legitur De patre, Dominus tuus ignis conſumens eſt, & Sanctus Paulus ad Hebreos cap. 12. in fine, & Pſalm. 119. De filio, ignitum verbum tuum nimis, & Actuum 2. de 3. perſona, apparuerunt illis diſperditæ linguæ tanquam ignis, & repleti ſunt omnes Spiritu ſancto. Ignis fuit etiam habitus pro Deo, ne noceret Perſis, & aliis gentibus, Cælius Aurel. 8. lib. antiquarum lectionum cap. 36. licet ſecundum alios honores igni fuerint exhibiti non religionis gratia, verum propter formidinem rei valde nocentis. Sed & ignē Deum eſſe putarunt ex antiquis Philoſophis, Hippaſus Metapontinus, & Heraclius Epheſius, vt refert Clemens Alexandrinus in oratione adhortatoria ad gentes, præter alios, qui referuntur ab auctore libri ſapientiæ cap. eius libri 13. & quidam ſtoici Dei naturam ex igne conſtare dicebant, vt tradit Ioannes Damaſcenus in libro de Hæreſibus, & Plato dixit, ſupremum Deum in ignea eſſe ſubſtantia, vt ſcribit Iuſtinus Philoſophus, & Martyr. in admonitorio gentium, & Deos vt plurimum eſſe igneos, vt tradit Laertius, forte, quod vt ignis eſt maxime actiuus

inter

inter omnia elementa, imo inter omnia agentia inferiora, & corruptibilia, cum omnia hæc conſumat, & ſolus ſit imputreſcibilis, cætera vero omnia inferiora, & corporea putreſcant ex Ar. 4. met. cap. 2. Sic Deus ſit ſolus omnipotens inter omnia agentia ſimpliciter, & nihil illi poſſit reſiſtere, ac omnia ab illo acceperint eſſe, quædam quidem clarius, quædam vero obſcurius, immo adeo omnipotens eſt, & bonus, vt benefaciat etiam de malo, quod ad infinitam Dei bonitatem pertinet, Sanctus Thomas pr. par. quæſt. 2. art. 3. ad primum & quæſt. 48. ar. 2. ad tertium ex Sancto Aug. in Enchir. Platonem tamen repræhendit Ar. in lib. ad Alexandrum Homeri auctoritate, licet Iuſtinus ſcribat Platonem eam opinionem ſumpſiſſe ex ſacris literis, & voluminibus, alij etiã voluerunt Deum in igne habitare, qui ſi nomine ignis cœlum empyreum intelligant, bene quidem, cum ab igne dicatur, quod mire ſit lucidum, & ingenti claritate præditum, & eſt ſedes, domicilium, ac patria Dei, angelorum, & beatorum ſpirituum ex ſententia omnium Theologorum, licet etiam Deus vbique ſit per eſſentiam, præſentiam, & potentiam. Hoc tamen cœlum ab Aſtronomis nullo modo cognoſci poteſt, cum non moueatur, nulloque ſydere ſit præditum. Cæterum Sanctus Damaſcenus libro citato ait ignem in templis aſſeruari, vt diuinæ naturæ quaſi ſymbolum eſſet & propterea capitale fuiſſe, ſi ſacerdotes ignem in templis extingui permitterent, tanquam Diuinitas ex eo loco arceretur, & veluti deleretur. Verum ad rem noſtram reuertamur.

Quinto quod compoſitum eſt ex neruis, venis, & arteriis eſt obnoxium corruptioni, vt tradit Gal. de vſu par. lib. 14. c. 2. natura, ait, ſi licuiſſet per materiã, immortalem feciſſet hominem, ſed quoniam materia repugnat, cum omne compoſitum ex venis, neruis, & arteriis corruptibile ſit, propterea quod potuit ſubſidium ad immortali-

tatem præſtitit, dum hominem ex homine producit. Ob eandem cauſſam lib. primo de ſan. tuenda repræhendit diſcentes dari perpetuam valetudinem, quoniam omne genitum corpus, ſicuti geniture, ita etiam interitus cauſas ab initio ſecum naturas habet.

Sexto Vlterius materia prima, & materia ſecunda ex contrariis conſtant, quæ ſunt cauſſa corruptionis, omnia quoque mixta in ſe continent principium cotruptionis, materia continet ſemper in ſe priuationem. Ariſt. primo phyſ. te. 80. inde mira illa formæ appetentia, vt fœmina marem, & turpe pulchrum, quæ tanta eſt, vt vix vna forma corrupta aliam indeſinenter acquirat, in his vero inferioribus, an ſit vlla forma, quæ poſſit explere totum appetitum materiæ, aliis diſcutiendum permittimus.

Septimo Contraria manent in mixto fere violenter, idcirco naturaliter quærunt redire in proprium locum, quod ſi in mixto ſumma pace videntur vnita, quod vniuerſalis naturæ opus eſt ſpecies rerum conſeruare volentis, id tantum pro tempore ſit, quo forma omnes contrarietates illas quaſi ſopitas detinet, ſiue illa ex ipſis producatur, ſiue de foris adueniat, cum ergo forma omnis ſit finitæ virtutis, non poterit diu retinere tot, & tam magna contraria, quin ſuo tempore inducant interitum. Hinc illud vulgatiſſimum nullum violentum, præſertim cum careat ſibi forma naturali, eſt perpetuum vt Gal. & Ariſt. 2. de cœlo te. 18. nihil præter naturam ſempiternum eſt, immo eſt ipſi naturæ inimicum vt Hip. 2. aph. te. 51. ipſum violentum.

Octauo Neque ſolum à principio interno mors proficiſcitur, ſed etiam ab externis, & quidem pluribus, quia corpora cœleſtia ſuo motu, lumine, & virtute ſtellarum reſoluunt corpora noſtra, virtutemque illorum, vt cætera omnia ſublunaria, ideo vtrumque complexus breuiter Gal. pr. de ſan. tuen. cap. 2. in principio ſcribit corpus noſtrum à duobus corrumpi, quorum alterum eſt nobi-

ſcum ingenitum, & vitari non poteſt, & oritur ex principiis generationis, veluti à radice, alterum vero extrinſecum, & illud eſt multiplex qualia ſunt cœlorum motus, elementa quatuor, & alia extranea vt frigus, quod per ſe dicitur non habere vim producendi formam ſubſtantialem mixti, & vt ſic, non ingredi opus naturæ, immo paraliticare ex Auic. nec non valde nocere noſtro corpori, ex Hipoc. 5. Aph. te. 17. & 18. & lib de fracturis, ac humidorum vſu, & calor, quo fit interitus hiſce de cauſis, cum enim calor extrinſecus non eſt conueniens calori naturali, ipſum aut diſſoluit, aut frigefacit, vt minor flamma comburitur à multa ſecundum accidens ex Ariſt. lib. de longit. & breu. vitæ cap. 2. ideo ſequuntur multæ putrefactiones in æſtate, nã cum calor naturalis eſt debilis non poteſt congregare materiam, & illi dominari, vnde fit putris, vt accidit in corporibus ſenum, & mortuorum, immo etiam multa vt ita loquar elementata præter ſex illas res, quæ à medicis dicuntur non naturales, ſunt cauſa corruptionis.

Nono Corpus noſtrum eſt in perpetuo fluore vt Galen. primo de ſanit. tuen. ca. 2. & primo aph. te. primo, & Ariſt. primo de gen. te. 36. materia ſemper fluit, forma autem manet, corpus enim noſtrum vt Gal. primo, aph. te. primo eſt valde mutationibus obnoxium, & facile alteratur à cauſis internis & externis, vnde occaſio præceps, ergo aliquando etiam neceſſario diſſipabitur.

Decimo Si homo hominem generat, mortalis mortalem, qua ratione fierit poteſt, vt homo homini præſtet immortalitatem? recte ergo Auic. 3. prima, capit. primo non eſt ars, quæ nos à morte ſecuros efficiat, non deſunt aliæ ſacrarum litterarum, & illuſtrium virorum auctoritates à noſtro inſtituto non procul remotæ, aut alienæ, Sanctus Paulus ad Hebreos capit. 3. ſcriptum reliquit ſtatutum eſt hominibus ſemel mori. Dauid Pſal. 88. quis eſt homo,

homo, qui viuet, & non videbit mortem? legantur ſacræ literæ Moſis à principio homines mortem omnes pertranſiſſe reperientur, nullaque perſona humana inuenietur, quæ mortis ſagittas effugerit, & ſi forte quaſdam reſeruatas perſonas adhuc fuiſſe, quis attulerit, id diuino conſilio factum credimus, & teſtamur. Sed ex Ethnicis Plin. lib. 2. cap. 6. Deus mortales æternitate donare non poteſt, eo enim ipſo, quod quis mortalis eſt, natura æternus eſſe non poteſt. Homer. lib. 3. Odis. ne amicum quidem virum Deos à morte vindicare, quia inexorabile fatum omnes infeſta morte domitat, etiam Homer. in 6. illiad. nemini datum eſt mortem effugere ſiue ignarus ſit, ſiue ſtrenuus, nam omnes naſcuntur eadem mortalitatis conditione. Virg. 10. Aeneid. ſtat ſua cuique dies. Horat. in poet. Mors æquo pulſat pede & pauperum tabernas, regumque turres, valeat inſuper auctoritas non nullorum eamdem probantium determinationem, quorum quidam refellunt aſſerentes mortem à natura profectam, beneficio medicinæ poſſe produci. Alij vero nullo ingenio homines ſuæ vitæ finē tranſgredi poſſe aſſeuerantes. Nec prætereundam hoc loco Galeni hiſtoriam dignam riſu exiſtimo, is enim libro de tabe, & marcore c. 2. deridet quendam philoſophum, qui ſcripſerat librū, quo conabatur docere viam ad immortalitatem, & quonam pacto omnino quis non ſe neſceret, contra quem ſenectus, inquit Galenus, eſt ſecundum naturam, quare euitari non poteſt, eo præſertim tempore, quo inducitur à natura, quoniā opera naturæ neceſſario eueniunt, nec momento quidem temporis intermiſſo, vt docet etiam Ariſt. 4. Metheor cap. 2. adiungit Gal. eandem proſequens hiſtoriam, illum philoſophum fuiſſe quadragenarium, cum in eā inſaniam deuenit, quam hominibus etiam perſuadere conabatur numquam videlicet ſeneſcendi, cum vero perueniſſet ad annos LXXX. factus fuit ita gracilis, & ſiccus, vt videretur habere faciē Hippo-

crati-

craticam, naſus illi erat acutus, oculi concaui, collapſa tempora, aures frigidæ, contractæ, & imis partibus leuiter verſæ, cutis circa frontem dura, intenta, arida, vnde ſuomet exemplo edoctus, alium ſecundum librum conſcripſit inuitus, ac nolens de admirabili ſenectutis vacuitate, dixitque non omnes, mutatus à priori opinione, poſſe in ſeneſcibiles permanere, ſed tantum optime à natiuitate conſtitutos, quos tamen ſi ipſe ab initio infantes educaſſet, & prima educatione talia ſint iacta fundamenta, eorum corpora immortalia reddidiſſet. Sed ait Gal. quod ipſe non poterat redargui, quoniam priuſquàm tales pueri in viros euaſiſſent, ipſe iam mortuus fuiſſet. Quare hæc eſt pœna leuiter enunciantium, nõ tantũ turpiter labi, ſed ad diuerſas, ac penitus diſſidentes abire, protrahique ſententias, quarum vna ſumma ignominiæ labe, ac dedecore prius fuerat ab ipſis probata, ac defenſa.

Septima Ratio Ex ſententia quorumdam Theologorum ſecundo ſententiarum diſt. 19. (aliis tamen repugnantibus) ſi homo non peccaſſet, ſed in ſtatu innocentiæ perſtitiſſet, ſubdi tamen potuiſſet morbis, quod ſi diu etiam abſque morbis relictus vixiſſet in terra, tandem aliqua tabe confectus perire potuiſſet, nec lignum illud vitæ virtutem habebat perpetuam vitam agendi, aut vltra debitum prorogandi. Cum ergo facultas medica nihil habeat ligno vitæ efficacius ad vitam conſeruandam, ac deffendendam, protrahere vitam nequaquam valebit. Vnde falſo, & turpiter Empedocles profitebatur pharmaca quædam, quibus morbi, & ſenectus arceretur, quod ſi id ſe effecturum ſperaſſet, nunquam ſe præcipitem dediſſet in Aethnam ſemper, vt dicebat, victurus cum diis, vt refert Lactantius lib. 3. cap. 18.

Octaua Ratio ſi vita poſſet prorogari, eadem ratione poſſet etiam perpetuari, probatur ſequela, nam vt ſe habet minus ad minus, ſic ſe habet magis ad magis, ſed conſequens

ſequens falſum eſt, falſum quoque erit id, ex quo conſequitur, eſſe autem falſum conſequens, quis non videt? dicatur obſecro quomodo numerus electorũ cõpleretur, ſi vita hominis in hoc mundo extendi poſſet ad perennitatem? quomodo etiam terra talem, & tantũ numerum hominum pati poſſet, illiſque alimenta miniſtrare ſufficientia? ſi hoc tempore, quo peſte plurimi pereunt, quoue non pauci ferro, aqua, & igne rebuſque aliis mortem afferentibus intereunt, eſt tantus numerus mortalium, vt vix eos tellus capere poſſit, q.d ſi nullus ex hac vita migraret? quid quod in dies plures, & pluresetiã naſcuntur? ſi tantum philoſophia abhorret infinitum in actu, quod exiſtere nullo modo actu poſſe contendit, non ne tunc actu infinitum daretur? ſed hæc afferre inconuenientia, fines excedit noſtræ diſputationis, & inſtituti noſtri rationem peruertit.

Nona Ratio menſura & menſuratum ſunt æqualia, & homogenea, vel vt Ariſt. 10. Met.te.4.& 4.phyſ.te.119. & te. 133. eſt eiuſdem generis cum menſurato, ſed menſura & periodus vitæ ſunt definita, vt dictum eſt, & probat Ar. 2.de gen.& corr.te.57. vnde illud ſtat ſua cuique dies, ergo etiam vita eſt determinata. Iſtarum enunciationum nulla indiget probatione, adeo clara quælibet exiſtit, tam exemplo diſcretæ quam continuæ quantitatis, tam ſecundum multitudinem, quàm ſecundum magnitudinem. Ideo Ariſt.10.met.te.3.& 4.& 3.Phyſ.te.59. menſuram quamlibet vult eſſe finitam, quod ſi fundamentum totius huiuſce veritatis quare menſura, & menſuratum ſua periodo terminentur, quis deſideret, is accipiat ex Ar.pr.metheor. cap. pr. mundus inquit hic inferior neceſſe eſt, vt contiguus ſit ſuperioribus lationibus, vt inde omnis virtus regatur, & conſeruetur, quale ergo eſt continens, talia erunt etiam & contenta, finitum illud, ergo & finita quoque omnia illo comprehenſa, ergo & vita etiam finita erit, &

erit, & ſuo fine concluſa. Vnde fit, vt Ariſt. 2. de cœlo te.74.& 2. de gen.& corr. te.50. & 4.de cœlo te.13.& 35. terminantis proportionem ad determinatum eandem fecit, quam inter materiam & formam; vtraq. enim in eodem ſe habent modo, vt continens, & contentum, & his affinia.

Decima Ratio tantum quiſque poteſt, quantum forma ſua permiſerit, ſed ipſa forma vitæ eſt terminata, ergo & actio talem formam habens. Maior eſt Boetij 2. topicô. cap. 2. quia ſi forma dat eſſe rebus omnibus habentibus illam, ex 2. de anima te.37. dabit etiam & operari, quod ad eſſe conſequitur, ſi ergo forma eſt principium operationum, vt etiam habetur 2. de anima te. 24. & 2. phyſ. te.17. & 2.de generat. & corr. te. 53. habens tale principium operabitur quanto tempore ſecum erit principium operandi, & ita etiã operabitur, vt eſt virtus ipſius formæ. probatur minor, quia licet anima rationalis,quia immortalis eſt, ex ſui natura poſſit informare æterno tempore,tñ in hoc quia forma eſt corporis finiti,finita eſſe dicitur,non enim eſt ita perfectio illius, vt ab eo prohibere poſſit corruptionem,immo ſi in homine eſſet virtus infinita tempore,quæ ſic poſſet informare æterno tempore,ſequeretur in corpore compoſito ex materia, & forma eſſe virtutem infinitam vigore, quod falſiſſimum eſſe probat Auer. etiam in cœleſtibus corporibus in lib. de ſubſtantia orbis. Commune eſt igitur omnibus formis, vt deficiant aliquando, cum quælibet earum ſit terminata, & in materia determinata ſuſcipiatur, & ſi forma cœlorũ eſſet infinita duratione, illa ſublunaris non eſt, & cum cœlis aſſiſtat, non eſt principium intrinſecum, ſed extrinſecum, ex 8. phyſ. te. 79. de qua materia modo non loquimur, ſed ſolum de forma intrinſeca informante agimus, & cum colligi non poſſit ex aliquo formã cœli intenſiue eſſe infinitam, multo minus infinitam eſſe colliget quiſpiam aliquam for-

mam corruptibilium, quare vnica, & ſola virtus infinita intenſiue eſt, quæ non recipitur in materia, vt tradit Ariſt. 8.phyſ.79.ſi igitur anima hominis potens non eſt, vt poſſit motum perpetuum tribuere corpori, nec vitam perpetuam præſtare poterit eidem, ergo ſuo tempore vita deficiet. Quod autem hoc loco poſſet dubitari, quomodo anima rationalis habeat potentiam informandi æterno tempore, & ipſi non reſpondeat potentia paſſiua corporis humani recipiendi talem informationem, pertractabitur à nobis in noſtro opuſculo de nobilitate hominis.

Vndecima Ratio effectus cum ſua cauſa debet eſſe proportionatus, quia qualis eſt cauſa, talis eſt effectus, ſed cauſa vitæ, ſiue ſint cœli, ſiue alimenta, aut aliquid aliud, eſt determinata, vt hactenus eſt probatum ergo.

Duodecima Ratio cuius totum eſt determinatum, & partes ſunt determinatæ, quia eadem eſt ratio totius, & partium, vt etiam locus, & motus Ariſt. primo de cœlo te. 19. ac etiam de motu primo de cœlo te. 73. ſed principium & ſtatus, augmentum, & decrementum vitæ, quæ ſunt partes eam conſtituentes ſecundum Medicos, ſunt determinata, ergo partibus vitæ non extenſis, vita nec extendetur; vitam autem habere principium, augmentum, ſtatũ, & decrementũ, quod totum in minori propoſitione concluditur, nullus eſt, qui non videt, & experitur. Immo cum finis ſit vitæ pars, & is ſit finitus, & determinatus, ita vt protrahi non poſſit, finita quoque erit vita, & vlterius nunquàm protrahenda.

Decimatertia Ratio ſi vitæ alicuius terminus in particulari promoueri poſſet, ſequeretur vnum eundemque hominem poſſe viuere plus, & minus, probatur ſequela quia poteſt eſſe vt quis ratione ſuæ complexionis viueret annis LXXX. ſed ratione aſpectus cœleſtis tantum LX. ecce quomodo vnus viueret minus. Item à contrario ex conditione indiuiduali poſſet quiſpiã attingere L. annos,

ſed

ſed ratione naturalis ſuæ complexionis ſcilicet ſanguineæ ad LXX. annos perueniret, ecce hic quomodo eadem ratione duceret vitam longiorem.

Decimaquarta Ratio Ea, quæ quanta ſunt, licet ratione quantitatis per ſe ſumptæ, & mathematice nō habeant maximum vel minimum, tamen vt ſunt in vniuerſo, & phyſice debent habere maximum vel minimum, maximum quidem poſitiue, vt primum cœlum & minimum etiam poſitiue vel negatiue, vt atomus, aut ſi quid atomo fingi poteſt longe minus, vitam autem eſſe quantam, nemo ſanæ mentis negabit, & nos paulo ſuperius oſtendimus. Præterea in vna quaque ſpecie rerum naturalium datur maximum, & minimum, quoniam natura abhorret infinitum, ergo & in genere vitæ illud eſſe dabitur. Amplius natura viuentium habet determinatam magnitudinem & paruitatem intrinſece vt Ariſtot. docet primo phyſ. te. 36. 2. de anima te. 41. cur non & vita, qua natura viuentium conſeruatur? elementa quoque habent certam magnitudinem, & paruitatem, extrinſece videlicet magnitudinem à cœlo, paruitatem à mixtis, ergo & vita ex illis tota dependens. Ad hæc elementa intrinſece habent determinatam magnitudinem ſimpliciter propter formas eorum, quæ ſunt terminatæ, licet ſecundum quid non habeant determinatam magnitudinem, ſed augeantur in infinitum vt Ariſt. placet 2. de anima te. 41 nam tantum augebitur ignis, quantum affuerit combuſtibile, habent etiam determinatā paruitatem intrinſecè, de qua re licet ſit dubium inter quoſdam, nos tamen ſequentes doctrinam affirmantium cum illis dicimus res omnes per ſe exiſtentes in mundo habere determinatam paruitatem & magnitudinem, quam etiam ipſa vita habebit, vt remundi ambitu comprehenſa. Item partes Etherogeneæ, quæ alteri inexiſtunt, in hoc differunt à partibus ſimilaribus alteri inexiſtentibus, quia illæ habent determina-

tam paruitatem, & magnitudinem, iſtæ vero magnitudinem quidem determinatam, non autem paruitatem ſibi vendicant, de his partibus ſimile quoddam videre eſt apud Galenum lib. 6. de Decret. Hipocratis & Platonis cap. 2. in fine videlicet totum eſſe ſibimet continuatum & ex partibus æterogeneis numero definitis eſſe compoſitum, ſed partium ſimilarium multitudinem nullo poſſe numero circumſcribi, quocunque igitur vitam reducis, ſuam habebit quantitatem ratam, ac deffinitam. Item indiuidua raro attingunt maximam magnitudinem, & minimam paruitatem, ergo etiam vita viuentium, quæ ſunt indiuidua, eſt determinata, & non poterit à medicina prorogari, immo nec ita ſecundum plurimum, vt attingat maximam quantitatem ſui.

Decimaquinta Ratio Deus oĩa præcognouit ab æterno, etiam minima, quale vel erit vltimũ punctum vitæ, ergo neceſſario vita finietur, quando Deus præuidit finiendam, ergo à medicis vlterius protrahi non poteſt, quod vt clarius percipiatur. Notandum hic erit omnia ex neceſſitate conſequentiæ, & non conſequentis euenire, quæ fiunt, ita fieri neceſſario ex ſuppoſitione, non autem abſolute, vel vt alij dicunt in ſenſu compoſito, non in ſenſu diuiſo, præſcientia igitur Dei non imponit neceſſitatem rebus, nec tollit contingentiam, ſed cum ea manet, & licet Deus ſit agens liberum, tamen res non poterit non ita eſſe, vt Deus præuidit ab æterno, quia aliter Deus falleretur, nam omnia futura repræſentantur ei in ſua æternitate tanquam præſentia, & ſecundum actualem, & determinatam exiſtentiam, quam ſunt habitura, etiam ſi actu non exiſtant, ſed futura ſint in fine mundi, ideo ea certo cognoſcit, & hac ratione neceſſario erunt, ac ſi diceres, cum actu res ſunt, neceſſario ſunt, ſicuti Petrus ſedens dicitur contingenter ſedere, & dum ſedet, non poteſt non ſedere, & vt ſic neceſſario

ſedet,

ſedet, vnde ſanctus Thomas prima par. quæſt. 14. art. 13. ad ſecundum, ait quod Lapis extra animam habet eſſe materiale, & ſingulare, ſed vt intelligitur ab anima habet eſſe immateriale, & vniuerſale, & ita ſe habent duo iſta eſſe, vt vnum horum non impediat aliud, ſic etiam contingens abſolute ſemper eſt contingens ſecundum ſuam naturam, at relatum ad ſcientiam Dei quodammodo eueniet neceſſario, neque hæc neceſſitas excludit illam contingentiam, cum igitur Deus ab æterno cognouit terminum præfixum ſpeciei humanæ, vel vnum, vel varium ſecundum diuerſa tempora indiuiduorum, & modum ipſius termini, non poteſt prolongari hic terminus, nam contingentia non eſt reſpectu Dei, ſed reſpectu noſtri. Addatur etiam quod licet Deus potentia abſoluta poſſit aliter facere, tamen quia ſe determinauit ab æterno, ita faciet neceſſario.

Decimaſexta Ratio Humidum radicale non poteſt euadere melius ex cibis appoſitis, quàm fuerit deperditum, vt vita magis ſit perennis, ergo vi medicinæ nec vita poterit vltra progredi; Nam ſi qua ratio eſt, qua vita videatur poſſe prorogari ea eſt ex reſtauratione melioris humidi radicalis, quo meliori exiſtente, vita etiam melius ducitur, & diuturnius, at illud fieri minime valet, ergo neque quod inde ſequitur. Antecedentis veritas patet ex ſequentibus.

Primo ſi id fieri poſſet corpus, & virtus informatiua numquam ſeneſceret ex Galeno 10. met. cap. 10.

Secundo ſi id eſſet poſſibile, ergo poſſet reuerti idem ſenex ad pueritiam, & habere oculum iuuenis, vnde videret vt iuuenis, ex Ariſt. primo de anima te. 65.

Tertio corpus fieret immortale, & duraret perpetuo, ac numquam corrumperetur. Si ergo perpetuo poſſet fieri additio melior, iam patet quæ abſurda ſequantur. de ea dici poſſet quod in ſecundo de anima te.41. de igne aſ-

ſeri-

ſeritur, ſi adeſſet igni cõbuſtibile, is augeretur in infinitũ, nam vt ſe habet parum ad parum, ſic etiam magis ad magis. Quod ſi obiiciat aliquis contra hoc humidum radicale aliquando fieri melius pro vita, ſicuti cum ſanantur hectici extenuati, ergo aliqua ſaltem vita produci poteſt facilis eſt reſponſio, illud aiunt humidum fieri melius reſpectu ſiccitatis ægritudinis hecticæ, non autem ſiccitatis acquiſitæ per generationem, vnde fit corpus ſemper ſiccius, non humidius, accipiatur ergo puer, qui naturaliter ſit humidus in IIII. anno in tribus gradibus, & in VI. anno vno cum dimidio, ſi ab hectica in IIII. anno liberatur, tamen in VI. anno non propterea erit humidus in tribus gradibus, ſed ſolum vno cum dimidio, quoniam ſic citas illa ætatiua ex actione caloris in humidum numquam prohiberi poteſt, quin ſemper procedat, licet in quibuſdam plus & in aliis minus. Hinc aliquis poteſt colligere (aiunt hi) differentiam inter ſenes, & pueros eadem hectica liberatos, quod pueri in hectica exiccantur qualitatiue tantum, ſed ſenes exiccantur tum qualitatiue, tum ſubſtantifice, videlicet loco partium aerearum, ſenibus apponuntur à nutrimento partes terreſtres, & ſiccæ in ſubſtantia. Vnde licet ſenex cum ſanatur qualitatiue rehumectetur, tamen remanet in eo ſiccitas ſubſtantifica.

Quarto Gal. in teg. cap. 59. ait ſolidas, & primas partes non poſſe fieri humidiores per nutrimentum, ergo multo minus ipſum humidum radicale poteſt melius regenerari per nutrimentum, & idcirco 10. met. cap. 10. de Maraſmo loquens ait non poſſe vere curari propter maximam ſiccitatem, deinde fortior videtur eſſe ſiccitas ætatiua, quàm ſiccitas maraſmi, cum igitur hæc curari non poſſit, ergo neque illa.

Quinto accidit etiam non raro humidum radicale alicuius complexionis melioris, fieri deterius ad vitam in ætate poſte-

poſteriori, quàm humidum radicale alicuius complexionis peioris in priori ætate, vnde talis regreſſus eſt impoſſibilis.

Sexto ſi mediante medicina humidum radicale poſſet melius reſtaurari, ergo etiam per eandem in peius produci, cum contrariorum eadem ſit diſciplina, immo facilius ſit deſtruere, quàm conſtruere, ſed hoc eſt falſum, ergo & illud, minor probatur, quia variato humido radicali variatur quoque complexio, qua variata in brutis, vel etiam homine, (ſuppoſito quod actu in homine ſit anima ſenſitiua,& vegetatiua) etiam poſſent corrumpi hæ animæ ſecundum vnam partem ſaltem corporis, nam vt per oppium fit ſtupefactio partis, ita etiam per illud corruptio fieret ſupradicta, quod totum eſt abſonum, & à ratione alienum.

Septima Ratio complexio naturalis non poteſt permutari in meliorem, ergo neque vita poteſt prolongari probatur prius conſequentia quia prolongatio vitæ ſupponit permutationem complexionis peioris in meliorem, quoniam ex mutatione complexionis in meliorem ſequitur melius humidum radicale, & conſequenter ex humido radicali potiore prolongatio vitæ, quare ſi medicina nõ poteſt permutare complexionẽ, quod eſt minus, quàm vitã protrahere, nec valebit protrahere vitæ curſũ, quod eſt maius, quàm mutare complexionẽ, ob eam regulã, ſi quod minus eſt, nõ poteſt, neque poterit quod eſt maius, quæ regula alteri regulæ Topicæ innititur, ſi quod magis videtur ineſſe non ineſt, nec quod minus, probatur antecedens.

Primo natura eſt determinata ad vnum, vt ad vnum etiam eſt ars, ergo ſicut natura non poteſt mutare corporis temperamentum, ita nec facultas medicinæ, quod ſi idem remanet temperamentum, & verum ſit, quod communiter fertur, idem in quantum idem ſemper facere idem ex 2. de gen. te. 56. eadem complexio cauſabit eundem terminum

minum vitæ, non autem longiorem.

Secundo Omnis mutatio fit à contrario in contrarium ex Ariſt. 8. phyſ. 62. ſi ergo temperamentum mutatur in complexionem contrariam à contrario mutabitur, cumque ab extremo ad extremum non fiat tranſitus niſi per medium, tunc ſemper in mutatione complexionis deberet deueniri ad medium, in cuius tranſitu tunc, & in eodem, in quo inſtanti ambæ pertranſeunt, aut eſſent eædem omnino, quod rationi aduerſari videtur, aut in vno ſubiecto ſimul, & ſemel eſſent duæ complexiones penitus oppoſitæ, & aduerſæ, quod repugnat in natura contrariorum ex 10. met. te. 13. & aliis locis, quibus contraria eidem ſimul ineſſe non poſſe, dicitur. Quod ſi quis opponat in contrarium eſſe experimentum.

Primo in eſurientibus, qui dum comedunt ſimul, & ſemel triſtitiam patiuntur, & gaudium, triſtitiam quidem cauſatam ab eſurie, & gaudium profectum ex comeſtione, ſi adiiciat etiam alius.

Secundo In ſcabie laborantibus, qui dum ſcalpunt vna eademquè operatione lætantur, ac mærent.

Tertio In oppreſſis febre empiala & lypiria ſeu liſſuria, quorum corpus totum ſimul torquetur frigore, & calore.

Quarto In ſtatu morbi materialis ſalubris materia eſt valde bona, & digeſta, & ideo concoctio apparet in vrina, & etiam eſt valde mala, & putrida, vnde accidentia ſunt fortiora in ſtatu ex Hipocrate 2. aph. te. 30. & idcirco quieſcendum eſt in ſtatu ex eodem Hip. 2. aph. te. 29. etiam eſt cibus ſubtrahendus primo aph te. 8. ſic etiam 2. aph. te. 47. ait Hip. dum pus cõficitur, dolores & febres maiores fiunt, quàm confecto iam pure ſecundum aliquos.

Quinto In potentia viſiua ſimul eſt album, & nigrum in auditu ſonus ſuauis & in ſuauis, acutus, & grauis, in olfactu odor gratus, & ingratus, in guſtu amarus, & dul-

dulcis ſapor.

Reſpondeo ad primum cum Alex. lib. primo naturalium quæſt. 12. mæſtitiam, & gaudium eſſe contraria, ſi ad idem comparentur, non autem ſi ad diuerſa, quia non cuilibet delectationi opponitur quælibet triſtitia, ſed determinata determinatæ, & quum iſta accidant diuerſa ratione, ideo non opponuntur. in eſuriente enim eſt triſtitia ratione habita nutrimenti inopiæ, aut indigentiæ, lætitia autem ex ciborum aſſumptione inopiam remouentium.

Ad ſecundum eadem reſponſione fit ſatis, dolet ſcalpendo non quia ſcalpit, ſed quia eo actu indiget, gaudet autem, quia euaporat humor ille inter duas cutes incluſus.

Ad tertium cum Galeno in lib. de inæquali intemperiei, & lib. 3. de ſimplic. medic. cap. 3. & cum Auicenna in 4. can. capit. de febre emphiala, & cum conciliatoe, in propria differentia 92. de hac cauſa, cur corpus ſimul ſentiat frigus & calorẽ, eſt humor actu calidus, & actu frigidus, qui vterque per minimas corporis partes effunditur, ita vt non ſit aliqua pars corporis, quamuis minima, quam inuaſerat frigus, ad cuius latus non ſit pars alia parua conceptо calore calida, & quia partes illæ ſunt exiguæ, ob eam cauſam ſenſus iudicat in eadem parte eſſe frigus, & calorem, ſed re vera ſunt partes diuerſæ calorem & frigus ſentientes, & exemplo res fit manifeſtior, vt ibidem tradit Galen. Accipiat aliquis abſcinthium melle intinctum in æquali portione, voluatur illud lingua in ore clauſum, guſtabit ſimul, & ſemel dulce, & amarum, & hoc non eſt, quia eidem parti inſit dulce, & amarum ſed quia partes illæ ſunt minimæ, quæ guſtant vel dulce, vel amarum, idcirco ſenſus confunditur, iudicantque homines eodem ſenſu ſimul, & ſemel vtrumque ſentire, ſed hoc quàm verum ſit in doctrina Ariſtot. non eſt tempus examinandi opportunũ; conſulendus eſt Themiſt. 2. de anima ſuper te.

D 146. vbi

14. vbi putat ſenſum communem eſſe diuiſibilem & alij diſputantes, an contraria eidem ſimul ineſſe poſſint.

Ad quartum prædicta, dici poteſt in ſtatu morbi materialis ſalubris, materiam eſſe quidem magis digeſtam, non autem magis putridam, quàm ante, & accidentia in ſtatu maiora fieri, non ex maiori putredine materie, ſed ex eius agitatione, motu, & pugna naturæ contra materiam, quæ facit vltimum conatum contra naturam, amplius ex directione materiæ ad loca expulſionis, & idcirco Hipoc. primo aph. te. 8. iubet in ſtatu eſſe cibum ſubtrahendum, quod ex ſecundo aph. te. 47. affertur dum pus conficitur dolores & febres fieri maiores, quàm cõfecto iam pure, id eſt intelligendum, ſi pus tendit ad benignum, vt euadat album, lene, æquale, non autem ad malignum, ſed de his alias.

Ad quintum negandum eſt ſpecies contrarior eſſe contrarias ex mente Auer. & Ariſt. multis in locis, & idem eſt dicendum de ſpeciebus intelligibilibus. Atque iſta expoſitio contraria poſſe eſſe in eodem ſubiecto, non tamen ſecundum idem, vel vna eademque ratione, ſed ſecundum diuerſa, aut diuerſa ratione conſiderata eſt communis tam Philoſophis quàm Theologis, vt eſt videre in 3. parte quæſt. 86. art. 8. ad primum, 3. ſent. diſt. 15. quæſt. prima & vt habetur locis ſupra citatis, fatentur.

Alij contraria poſſe eſſe circa idem, ſed tunc ſolum quando ſubiectum habet ſe ad ea æqualiter, vt ſcribitur in ſecunda ſecundæ quæſt. 24. art. 10. ad primum & de ver. quæſt. 71. art. 2. ad primum.

Alij volunt poſſe eſſe ſimul dico contraria, vnum per ſe, alterum per accidens, non autem ambo per ſe, aut ambo per accidens, vt quando contingit aliquod motum eſſe in aliquo per ſe, & contrarium eſt in eodem per accidens legatur ſanctus Thomas quæſt. 26. de ver. ar. 10. ad 10.

Plerique admittunt contraria poſſe eſſe ſimul tempore refra-

refracta in quolibet mixto, & in qualibet parte mixti vti dicitur de formis elemẽtorum ex Auerois opinione, quod ex eo probatur, quoniam res naturales cum neceſſario agant, & ſine arbitrio, & cognitione ſemper agunt ſtantibus debitis conditionibus, agere enim in naturalibus eſt educere qualitatem de potentia ſubiecti, & pati eſt talem qualitatem recipere, non enim agens naturale aliquid ſui dat ſubiecto patienti, alioquin forma naturalis migraret de ſubiecto in ſubiectum, & iuxta hanc opinionem Auer. defendunt quidam reactionem fieri ſecundum eandem partem ſubiecti, ſimul tempore, penes eandem qualitatem, & non eſſe abſurdum idem agere ſimul & pati reſpectu eiuſdem in ipſa reactione & in via vti dicunt.

In ſummo autem contraria ſimul eſſe non poſſunt, cum ad inuicem corrumpantur, & mutuo ſe ſe ex eodem ſubiecto expellant.

Sed quomodocumque ſit hæc res de contrariis, rationibus allatis ſufficienter ex dictis, quid ſit reſpondendum, apparet.

Tertio vnumquodque indiuiduum habet propriam complexionem, in qua aliud ei non poteſt aſſociari vt ſcribit Auic. prima primi cap. de complex. ætatum. Si igitur complexio poſſet permutari duo indiuidua etiam oppoſitæ complexionis & contrariæ poſſent habere eandem omnino ſimilem complexionem, quod eſt abſurdum.

Quod ſi alicui dictum. Auic. videatur falſum nulli indiuiduo aliud ſibi ſimile aſſociari poſſe, quia refert Auguſtinus in lib. de Ciuit. Dei, vt etiam conc. differentia 23. fuiſſe duos gemellos, qui ita ſe ſe habebant vt vno ridente, alter rideret, vno flente, alter fleret, & vno ægrotante alter egrotaret, ſimile quid narrat Alber. Magnus lib. 9. de animalibus, & Quintilian. declamatione ſeptima pro duobus gemellis infirmantibus, & ne à veteribus petantur exempla, noſtris etiam temporibus videre eſt duos

gemellos in omni animi & corporis affectione ſimillimos, ergo vnum indiuiduum alteri in complexione non aſſociari eſt falſum. Is vellem intelligat omnimodam ſimilitudinem eſſe impoſſibilem, quia ſicuti alia eſt forma vnius à forma alterius, ita in aliquo diuerſificabuntur, cauſam huius ſimilitudinis aſtrologi tribunt ſtellis, Hippocrates vero, & melius id accidere voluit eo, quod ab eodem patre, eodem nutrimento, & eodem vitæ regimine nati, & educati fuerunt.

Quarto Complexio indiuidualis & natura eſt ignota ſecundum Auer. 6. col. capit. primo ex quo fit vt faciat facultatem medicam coniecturalem, ex eo potiſſimum, quod media, quæ aſſumit, non deducunt ſemper ad finem intentum, qui vt in pluribus accidit, & ſpectari debet in pluribus egritudinibus, pluribus indiuiduis, & pluribus temporibus, vt contingit in agricultura & arte nauigiorum, ex eodem 7. collig. cap. 31. & deduci poteſt ex Ariſtot. 2. phyſ. te. 7. & primo de anima te. 17. cumque vnumquodque indiuiduum habeat terminum præfixum vitæ, vt ſupra, qui terminus eſt varius ſecundum varias complexiones ex Auicenna prima primi cap. de complex. ætatum, vſque ad hunc terminum poterit ſe ipſum præſeruare, conſeruan̄do debitam proportionem humidi ad calidum, & non vltra, poterit etiam vice verſa, ſi voluerit, ſe ipſum deſtruere, non tamen poterit prolongare terminum, vt vita protrahatur, & implicat contradictionem, tolli proportionem qualitatum indiuidualium, & indiuiduum ſaluari, neque dantur termini elongati vt prius dictum fuit ex Auic.

Decimaoctaua Ratio & vltima vita hominis vel eſt abbreuiata ab eo, quod antiquitus fuerat, vel non, vtrumque confeſſus quis fuerit, in laqueum incidit, à quo ſe extricare non valet, nam ſi primum aſſeruerit, confiteri illi opus eſt vitam non poſſe prorogari, quoniam alimenta ſunt

ta ſunt

ta ſunt diminuta à priſtino ſtatu, plantæ defecerunt à ſua priori virtute, medicamenta ab eis deſumpta virtutem non habent, quam olim habebant, vnde non poterunt reſtaurare humidum radicale, nec fouere calorem naturalem, nec morbos, & illorum cauſas expellere, quare medicina nullius erit vtilitatis, neque inſtrumenta illa tria, dieta ſcilicet, chirurgia, & pharmacia erunt alicuius emolumenti, ſi ſecundum affirmauerit, incidit in eandem foueam, quod vita à medico non poſſit prorogari, quia de ſe longiſſima eſt, & ad priorem illum terminum antiquorum nullus eſt, qui noſtri temporis beneficio alicuius medicamenti hactenus peruenerit. Hæc ſunt præcipua argumenta, quantum potui colligere, quæ adſtruunt vitæ prorogationem ope medicorum fieri non poſſe, ad aliam partem tranſeamus.

SECTIO SECVNDA DISPVTATIONIS.

IN contrariam partem vitam ſcilicet poſſe produci vi, & ope medicinarum multæ trahunt non ſpernendæ rationes.

Prima Ratio innititur firmiſſimo fundamento, & manifeſtiſſimo, duplex ſcilicet ſolummodo genus eſſe mortis, naturalis, & violentæ, nunc ſic proceditur mors non ſolum accidentalis, ſed etiam naturalis poteſt prohiberi, ergo & prorogari vita, probatur antecedens quia ſunt duo termini ſecundum Auic. alter naturalis, alter abbreuiatus terminus vitæ dicitur naturalis reſpectu mortis naturalis, abbreuiatus reſpectu mortis accidentalis, ſed ambo iſti termini poſſunt breuiari, vel protrahi, ergo & vita, ꝓbatur minor prop. Poſſe videlicet hos terminos extendi, quoniã per medi-

medicinam prohiberi poteſt putrefactio, quod negari nec poteſt, nec debet, illa enim dat inſtrumenta ad tuendum corpus à vi importuna caloris externi, & ab ingenti aeris putredine ac peſtilentia, vt feciſſe ferunt Hippocratem in illa maxima peſtilentia, & refert Galen.lib.de Theriaca ad Piſonem ca. 14. Eadem medicina potens eſt prohibere velocem reſolutionem humiditatis innatæ, efficereque vt in ſuo robore vſque adeo cõſiſtat, vt homo vſque ad debitum tempus ſecundum primam ſuam complexionem permanere poſſit, ita ſcribit Auic. prima tertij, ca.2. beneficio medicinæ prohiberi potuiſſe cauſas ſiccitatis, ne mors cuiuſdam accelerata fuiſſet. Negabit quis hanc vitæ diuturnitatem in homine, qui naturaliter diſſoluitur, & concedet in eo, qui violenter perit, in quo vis illa contineri aliqua ratione poteſt: Male profecto inficiabitur primum non inficiãdo ſecundũ, nam qua ratione prohibetur mors violẽta, eadem ratione prohibebitur naturalis, at quæ maior eſt ratio, vt vna prohiberi poſſit, & non alia? Nullam profecto afferent, quare mors tam violenta, quàm naturalis prohiberi poterit auxilio medicinæ, & conſequenter vita produci.

Secunda Ratio. Si medicina mortem naturalem retardare non valeret, ergo corpus optime conſtitutum, & ſalubre ſemper, de quo Galen. in arte medicinali, numquam indigeret arte procuratiua ſanitatis, quod, habita tot tantarumquè contrariarum rerum ratione corpus diſſoluentium, eſt abſurdiſſimum, præterquam quod nullum corpus ita firmum fingi poteſt, vt aliquando ab externis nocumentis non afficiatur, aut à rebus internis male etiam affectis non moleſtetur. Vnde illud Galeni primo de ſan. tuend. cap. 4. in principio; corpus noſtrum non eſt adeo impaſſibile, vt omnis corruptionis ſit expers, vt Adamas.

Tertia Ratio Galen.lib. de tabe cap.5. in principio Senectu-

nectutis ait tabem impoſſibile fore denique prohibere, ſed auxiliari & longius extendere eſt poſſibile, vt etiam detinere eius feſtinum euentum, quod non ſolum dicit, ſed etiam probat, quia ſi poſſibile eſt ſubſtantiam corporis, cordis, & hepatis fieri humidiorem, poſſibile etiam erit ſenectutem diutius extendi, at illud fieri poteſt ergo & iſtud; nam bene ab omnibus defenditur ex Ariſtot. lib. de longit. & breuit. vitæ hominis vitam ſequi cordis complexionalem proportionem, & iuxta illam protendi aut corripi, & Gal. ibid. vacuitas ait actionis cordis eſt vitæ finis, & quouſque cor ſua actione mouetur, mori animal non poteſt, quod autem partes illæ poſſint fieri humidiores, docet etiam Galen. ſermone Homerico per cibum, ait, potum, balneum, lectum, cor, & hepar, ac vniuerſaliter totum corpus humectari, cum ergo à Galen. doceatur ſenectutem tali humectatione extendi, ſequitur ſaltem ſecundum Galen. mortem naturalem poſſe retardari, immo refert idem de ſe 10. met. cap. 10. in fine ſanaſſe ſiccam ventriculi intemperiem, hinc infero ergo qua ratione ventriculus exiccatus humectari rurſus poteſt, poterunt etiam & illæ aliæ partes humidiores fieri. Quod ſi neceſſarium eſt ſubſequenti tempore fieri ſicciora non ſolum viſcera, ſed etiam arterias, & venas antequam inducatur talis humiditas, vnde interim prohiberi ſenectutem videre impoſſibile, nihil prorſus dicitur, quia vt pedetentim inducitur humiditas, ita pedetentim etiam ſenectus, aut diſſolutio prohibetur, & tanti temporis diuturnitas non arguit impoſſibilitatem, ſed ſolummodo difficultatem.

Dubitabit hic primo aliquis non mediocriter, ſibi Galenum contradicere, nam in libro artis paruæ cap. 59. dicit ſolidas, & primas partes non poſſe fieri humidiores per nutrimentum, hic autem libro de tabe cap. 5. contrarium affirmat. Iſte quoniam non omnes Galeni libros euoluit

uoluit in eam incidit dubitationem. Nos vero negamus prorſus ſibi Galenum non conſtare, nam cum dicit ſolidas & primas partes non poſſe humectari, intelligit cum valde exceſſerint modum naturæ in ſiccitate, & eſt marcor in facto eſſe vt patet in valde conſumptis, & propterea 10. met. cap. 10. loquens de maraſmo ſe indicaſſe ait in 7. meth. lib. de maraſmo & ante hos in lib. de ſanit. tuenda fieri non poſſe, vt ſolidarum partium ſiccitas conſumate ſanetur, ſcilicet cum valde exceſſerit, & idcirco ibidem Galenus ait de maraſmo loquens, quem maraſmus planę occupauerit, hunc ſanare non tentaueris, & lib. de tabe in principio marcorem eſſe quidem corporis viuentis præ ſiccitate corruptelam, ſed eſt inquit duplex, in fieri, & in facto eſſe. Vnde eſt animaduertendum in medicina eſſe terminum & modũ dicendi, vt in alijs facultatibus, vbi quædã dicuntur, quæ indigent ſemper aliqua declaratione, & limitatione, & propterea cum dicitur partes exiccatas & extenuatas non poſſe rehumectari, intelligendum eſt vltra debitum exiccatas, vt contigit in maraſmo, de quo paulo poſt, & ventriculo, corde, & hepate nimium arefactis, at aliquæ partes non omnino ſiccatæ ac peruſtæ curari, ac ſanari poſſunt, nam experientia conſtat extenuatos quoſdam, ac exiccatos perſæpe pinguiores, ac humidiores, euaſiſſe, ac ad integram ſanitatem aliquando reſtitutos, & idcirco de his partibus omnino exiccatis, ac peruſtis poſſumus dicere, quod de potentia ſuo actu omnino priuata, dicitur, à priuatione ad habitum non datur regreſſus, & ſicut Ariſt. dicit 8. meth. te. 14. non eſſe reciprocationem inter vinum, & acetum, ita inter has partes taliter ſiccas ac humidas.

Secundo dici poteſt, & firmius ſolidas, & primas partes non omni ex parte poſſe humectari, vt erant ab ortu, atque ita, vt ſenex fiat iuuenis ex Galen. 10. meth. cap. 10. ſed aliqua ratione nihil prohibet, & ſic Gal. in teg. cap. 59. ait ſa-

ait ſatis eſt, ſi quis primas, ac ſolidas partes celerius exiccari prohibeat, ſic etiam poteſt exponi illud Galen. 10. meth. cap. 10. dicentis fieri non poſſe, vt ſolidarum partium ſiccitas conſumatè ſanetur ſcilicet, vt ſenex fiat iuuenis, nam etiam in hac re datur ratio, & modus.

Sed contra Galen. in tegn. cap. 59. non tantum dicit ſolidas, & primas partes non poſſe humectari, ſed ait etiam, at ſatis eſt, ſi quis eas celerius exiccari prohibeat ergo verè, & propriè non poſſunt humectari.

Reſpondeo idcirco Galen. eſſe ita loquutum, quia cum partes primæ, & ſolidæ ſint valde exiccatæ, tantum abeſt vt poſſint melius humectari, vt ſatis ſit prohibere, ne celerius exiccentur.

Sed quia forte nec hac reſponſione euacuatur omnino argumentum. Dicitur tertio Galenum aſſerere primas, & ſolidas partes &c. vt oſtendat non ſemper eſſe impoſſibile eas humectari, ſed tantum aliquando, ſemper tamen eſſe maxime difficile, vt verba illa non impoſſibilitatem arguant, ſed difficultatem.

Reſponderi poteſt quarto non de corde, & aliis ſupra allatis partibus dixiſſe illud, ſed de oſſibus quæ vocat ſolidas partes, quoniam ſunt duriſſima, & primas, quia ſunt fundamenta, & ſuſtentant totum corpus, & hæc ſcilicet oſſa negat poſſe humectari, vel

Quinto reſpondeo ſecundum quid à Galeno vnum affirmatum, & aliud aliquando negatum, quoniam non ita commodè & euidenter, vt aliæ partes noſtri corporis, vel etiam ſimpliciter, quia re vera humectari non valent, tum primo propter eorum duriciem, & denſitatem, tum ſecundo etiam quia in profundum locum corporis ſunt immerſa, tertio quia venis, ac arteriis non ſunt ſaltem omnia perforata, quarto quoniam non omnia habent medullam, qua humectentur vt Galen. aſſerit de oſſibus leonis vndecimo de vſu part. capite decimooctauo. Præte-

rea etiam quinto quia ſi caro patientis maraſmum non humectatur teſte Galeno 10. meth.cap.10.multo minus oſſa poterunt humectari, quæ ſunt non ſolum naturæ durioris quàm caro illa patientis maraſmum, ſed etiam duriſſima omnium, quæ ſunt in noſtro corpore.

Ex qua re mirabile artificium, & opus naturæ conſpicitur, quo pacto oſſa duriſſima, & denſiſſima, vt cornua animalium, & ſimilia nutriantur, & augeantur, cum nutritio, & augmentatio debeant fieri vt ſecundum omnes dimenſiones, & omnes differentias poſitionum, ita etiamſecundum omnes partes.

Cæterum dicet aliquis, Galenum nomine ſolidarum partium in lib.de def.med.in principio intelligere neruos, muſculos, venas arterias, & viſcera, quæ oculorum effugiunt obtutum, & nomine humidarum partium intelligere humores, & ex crementa, ſpiritus, calorem naturalem, qui eſt in corde, ergo male exponitur de oſſibus.

Reſpondendum eſt primò hunc librum eſſe ſpurium, humores enim non ſunt partes corporis, vt ipſe ait Ariſt. præceptorem ſecutus.

Dicimus ſecundo Galenum in teg.cap.59. non tantum dicere ſolidas, ſed etiam primas, quas nos dicimus eſſe oſſa, ſi ſolidas tantum dixiſſet forte pro neruis, muſculis, & aliis capi poſſet, ſed etiam addidit primas, primæ autem partes non ſunt nerui, ſed oſſa, addimus.

Tertio Galenum in teg. cap.59. non intelligere de omnibus ſolidis, ſed tantum de aliquibus videlicet de oſſibus, quæ principaliter debent dici ſolidæ partes propter rationes ſuperius aſſignatas.

Sed maior hinc ſurgit ſecunda dubitatio. Si oſſa non poſſunt humectari quo modo poterit produci vita, nam oſſa ſuſtentant totum corpus, ergo ſuſtentato illo vita perſeuerat, non autem poteſt diu ſuſtentari corpus, ſi non oſſa humectentur, ergo nec vita poterit diu durare.

Reſpondetur cum diſtinctione, quæ mors eſt argumentorum, aliud eſt vitam producere, aliud vitam corpore ſuſtentari; corpus ſuſtentatur quidem oſſibus, non vt homo viuat, & diu viuat, ſed vt recte incedat, & rectum corpus ad humanas neceſſitates perficiendas retineatur. Nam vita teſte (omni ſchola philoſophorum, & medicorum) conſiſtit in humido & calido, & cum potiore humido, & calore meliori diutius perſeuerat, & ex vi caloris naturalis, vel potentiæ diſtribuitur nutrimentum ſingulis partibus, vt natura illarum expoſcit, & cum oſſa ſint partes corporis, ſuum nutrimentum quoque accipiunt per quoſdam poros intra ſe, quo fiunt & augentur medullæ etiam oſſibus incluſæ, ceſſante vero hac diſtributione areſiunt oſſa, & medullæ, & his arefactis homo deficit, quare prius deficit calor naturalis, & humidum radicale, in quo proprie vita conſiſtit, mors contingit, non quia homo non poſſit oſſibus, tanquam columnis, ſuſtentari, ſed quia ceſſant vitæ principia.

Dubitabis tertio ſi cor, & hepar & aliæ partes haberent melius humidum radicale pro vita, non autē oſſa, corpus illud poſſet viuere plus, & minus, plus quidem, propter partes illas humectatas, minus vero propter oſſa & partes exiccatas, nam melius humectatæ partes vitam longiorem retinent in corpore, minus vero humectatæ breuiorem, & idcirco illæ etiam erunt primæ corporis partes, & principales dicendæ, non autem oſſa.

Solutio patet ex prius dictis, quoniam oſſa primæ & principales partes dicuntur, non ad vitam prolongandam ſed ad corpus, quod graue eſt pedibus ſuſtinendum, & vita diuturnior ſequitur ad cordis, & hepatis meliorem humectationem, & ſuſtentatio corporis eſt conditio ſine qua non, vita conſiſtere diu non poteſt.

Verum eſto de oſſibus ita ſit, vt dicitur, ponatur in aliquo ventriculus ſiccus, qui non ſit capax humiditatis, &

in eodem cor, & hepar ſint, quæ melius poſſint humectari, tunc tale corpus poſſet ſaltem viuere plus, & minus, vt prius de oſſibus dicebamus.

Sed iſte caſus fictitius eſt, & chimeræ, aut Hippocentauro poetarum ſimilis, non enim eſſe poteſt in rerum natura, nec dari in corpore ventriculus incapax humoris, & ſimul cor, & hepar melius poſſe humectari pro vita diuturniori, nam ventriculus eſt principium digeſtionis, & cocus totius corporis, cuius prima digeſtio leſa non rectificatur à ſecunda, quæ in hepate celebratur, & ſic deinceps, immo non humectato ventriculo, illa nec poſſunt humectari, & vice verſa humectatis illis, neceſſario prius debet humectari ventriculus, quare inferimus huiuſmodi ſicco ventriculo laborantes diuturniorem vitam non poſſe peragere.

Dubitabis quarto Galenus decimo meth. capit. decimo ait maraſmum verum non poſſe abſolutè, & perfectè curari, ſed facta videlicet præfatione, ſeu proteſtatione, quia ſic in morituris non infamantur artis remedia, & melius eſt anceps remedium experiri, quàm nullum, cum vt in natura, ſic etiam in arte, quæ naturam imitatur, monſtra ſæpe appareant, ſi igitur maraſmus curari non valet, ergo aliqua ſpecies vitæ, vt eſt illa maraſmo laborantis protrahi nequaquam valebit.

Reſpondeo maraſmum quoquomodo curari poſſe, neque vnquam Galen. aut alius medicorum negauit omnino. Curari poteſt imprimis cura blanditiua, nam illi poteſt adhiberi remedium, ne æger à medicina derelictus in quandam cadat deſperationem, aut certe, vt minori cum moleſtia, quoad fieri poteſt, morbum ferat. Secundo remouendo à maraſmo vero calorem, & relinquendo ſiccitatem, vnde fiat hectica ſenectutis, ſcilicet morbus ex frigida & ſicca intemperie, quæ eſt altera maraſmi ſpecies ex Gal. 10. met. cap. 10. ſic enim Gal. iuuenem quendam

priori

priori maraſmo laborantem ſanauit, & ipſum reficiens, ac ſenilem imbecillitatem pro ſenum ratione tractans, nó ſolum in menſes, ſed etiam in annos viuum ſeruauit.

Quare cum duplex ſit via ad maraſmum curandum, nullus ibit inficias illum curari aliquo modo poſſe. Merito ergo Gal.lib.primo de ſanit. tuenda ait multos ignoratione huius artis citius mori,quàm ferat naturæ ratio, & lib. 6. de ſanit. tuenda in principio qui ſanatiuam dietam ignorant citius moriuntur, quàm ratio naturæ expoſtulat, qui autem eam ſciunt diutius viuent.

Hinc conſtanter eſt aſſerendum,& firmiter adiſcendum medicinam plurimũ poſſe, & dietam eſſe præſtantiſſimum auxilium omnium inſtrumentorum medicæ facultatis, cum ſine exercitio, & vſu alicuius ſex illarum rerum non naturalium impoſſibile ſit hominem,ne momento quidem temporis poſſe permanere.

Quarta Ratio Hali non poſtremus inter Aſtrologos,nec inter medicos contemnendus ſuper Galen. in tertio libro artis medicæ com. 21. poſſibile inquit eſt, vt ſint medicinæ prohibentes ſenectutis velocitatem, prohibendo à membris frigiditatem, & ſiccitatem, ergo ſi quis iis auxiliis vtatur, prolongauit vitam; hinc legere eſt apud probatiſſimos hiſtoricos vixiſſe pleroſque centum & pluribus annis. Inter alia vero, quæ prohibent contraria vitæ, vt eſt frigiditas, & ſiccitas, eſt tryphera, quæ & bonam efficit digeſtionem, & colorem floridum præſtat; & vniuerſaliter vitam protendit diu, ſi cum reliquo bono regimine capiatur. Addit conciliator dif. 113. forte diutius aliquos vixiſſe, quod inuenerint medicinas tryphera meliores ad vitam protrahendam.

Quinta Ratio in libro quarto regum capit. 20. dictum fuit Ezechiæ iuſſu Domini, diſpone domui tuæ, cras morieris; & tamen mediante quadam medicina, quam ei impoſuit Iſaias, & quæ ex cuiuſdam Rabini ſententia vale-

bat

bat ad maturandum morbum, non eſt mortuus, niſi poſt annos quindecim. Quòd ſi quis dixerit, ergo Deus ſic dicendo aut ita annunciari illi præcipiendo, vel decepit homines, vel ipſe deceptus fuit, quum non euenit, quod prædixit, at quodcumque dixeris, dictum erit impiiſſimum.

Reſpondent aliqui negando conſequent. quia Deus nō dixit hoc euenturum abſolute, ſed ſecundum curſum cauſarum naturalium, & niſi cauſæ naturales fuiſſent impeditæ, id eueniſſet, cauſæ vero naturales iſtæ fuerunt impeditæ ſicut dicit expoſitor quidam Rabinorum ex ui & ope facultatis medicæ.

Sexta Ratio multi ſapientes ope medicinæ quales fuere Pythagoras, Democritus, Plato, Cato Cenſorius, & alij multi vitam ab omni morbo liberam abſque ylla leſione vigoris ingenij, ſoliditatis memoriæ, acuminis mentis, & ſenſuum externorum in longum tempus prolongarunt, ergo vita prolongari poteſt, ſecus iſti non prolongaſſent, & Democritus, vt alios taceam, peruixit vſque ad CVIII I. annum, qui cum ob ætatis defectum proxime videretur moriturus, mærentem ſororem, quod eo mortuo, inſtante Cereris celebritate, vota Deæ ipſa perſoluere nequiret, bono animo eſſe iuſſit, & ſola mellis euaporatione, vel vt ſcribit Laertius, ſolo odore pomi, vel, vt aliis placet, & eſt credibilius, ex odore, & calore panum frequenter ex furno in cubiculum delatorum, recreatus, tres illius celebritatis dies viuens pertranſiuit. Celius Aurelianus lib. 2. capit. 37. acutorum morborum.

Septima Ratio mors accidentalis, & aduentitia, quæ accidit ex aliquorum humorum, vel abundantia, vel defectu vi medica poteſt arceri, vt quidam aſſerunt, ergo & prolongari. Vnde Virgilius nec fata vetabant ſtare, decemque alios Priamum ſupereſſe per annos, vbi de morte acci-

accidentali, non naturali, ſermo eſt.

Hinc conciliari poſſunt, & qui dixere neceſſitatem fati poſſe tardari, & protrahi, & qui fata omnino negarunt, & tanquam deliramenta veterum, vt re vera ſunt, eſſe tenuerunt.

Octaua Ratio medicina poteſt obtundere vires cauſarum reſoluentiũ corpora, confortare humidum radicale, ſuauiter educere, humidũ ſuperfluum, bonum & digeſtum ſeparare ab indigeſto, & omnia excrementa operantia ad mortẽ euacuare variis generibus medicamẽtorũ, vt triphera, theriaca, rabarbaro, & aceto ſquillitico, de quo Galen. libro terzo de medic. fac. paral. ita refert. Salubre, ac optimum eſt, quod à Pythagora de ſcilla ſcriptum eſt, id Imperatores omnes in vſu habuere, referebatur autem ab eo qui nobis illud tradidit, quòd qui illud aſſumeret longioris vitæ redderetur quodque eius extrema ſint integra, in finem vſque perduratura, & ille quidem ſenex Samius, neque enim ignoras, quanto illo tempore vixerit; in ſuo de hac re libro narrauit; quòd eos, qui ad eius genus attinebant, huius medicamenti participes fecerat; & quod cum hoc medicamento vti cœpit, quinquageſimum agebat annum, & ad centeſimumdecimum ſeptimum peruenit integer ſemper, & abſque vllo morbo. Hæc referebat author iſtius medicamenti, qui vir forſitan philoſophus erat, & mentiri neſcius. Nos autem de huiuſce viri fide facto periculo, affirmamus, facultatem huius medicamenti firmam eſſe & quæ minime ideſt raro fallat, hæc Galenus cuius confectio ibidem affertur.

Nona Ratio diuina prouidentia poteſt vnum hominem diuturnius, quàm alium cuſtodire, propter magnam ipſius, aut aliquorum vtilitatem, aut etiam aliqua de cauſa ſuæ diuinæ prouidentiæ tantum perſpecta, nec ſolum poteſt id facere, ſed ſe facturum quoque multis de cauſis promitit, ita ſapientia clamitat prouerb. cap. 9. per me

multi-

multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi anni vitæ, & cap. 10. timor domini apponet dies, nec ſolum id ſe facturum pollicetur, verum etiam de facto facit, ita propheta vaticinatus eſt Pſal. 20. tribuiſti longitudinem dierum, & Pſal. 90. longitudine dierum adimplebo eum. Neque hoc ſolum in ſacris litteris inuenitur, ſed etiam ex illis in præmium vita diuturna hominibus à Deo proponitur, filii ad honorandos parentes alliciuntur, Exod. 20. & Deuteronom. cap. 5. quo titulo? vt ſint longæui ſuper terram, ad legem obſeruandam populus Iſraeliticus Exod. 20. & Deuteronom. cap. 6. inuitatur, quo nomine? quia ſic pro longabuntur Dies tui, & Deuteron. cap. 11. vt multiplicentur Dies tui. Hortatur Deus illum populum, vt habeant verum pondus, veramquè menſuram, quo præmio? multo viues tempore Deuteron. 25. quod ſi viuendi tempus quod à Deo promititur talia facientibus eſſet illud idem, quo naturaliter homines viuere deberēt, huiuſmodi promiſſio & vana foret, & fallax, nihilquè præmij adderetur ex eo, quod talia perfeciſſent, qualia præcipiuntur; hinc ergo neceſſario inferendum eſt, vitam à Deo aliquando produci, nec ſolum hæc poteſtas in Deo eſt, ſed etiam ſuperioribus orbibus communicata, ſola enim cœli plaga, vt conſtat experientia, vitæ producendæ plurimum confert, necnon etiā medicinæ, cuius beneficio ſemi mortui quandoque reuiuiſcere quodammodò videntur, vt patet in ſyncope, apoplexia, epilepſia, & huiuſmodi.

Decima Ratio ſi medicina non prolongaret vitam, & retardaret mortem, eſſet vana, quod eſt falſum, quia ſecundum omnes medicos, & philoſophos medicina, vt etiam aliæ facultates, neceſſariorum, vel contingentium vt plurimum, debent conſequi ſuum finem, & conſequuntur, vt allatum eſt ſuperius.

Vndecima Ratio Vita ſtat in quadam proportione cali di, & humidi ad inuicem, quod eſt principium vitæ, ſed talis

talis proportio poteſt diutius conſeruari ex doctrina medicorum generando humidum ſufficiens ſubſtentatiuum calidi innati,& humidum ſuperfluum educendo, aut alterando, aut contemperando ergo.

Duodecima Ratio omne illud, cuius principia poſſunt perfectiora conſeruari, ac vigorioſiora beneficio quodam reddi illud, idem diutius poterit perdurare, ſed talia ſunt principia corpus humanum conſtituentia materialia, & formalia, ergo maior eſt omnibus in confeſſo, probatur minor prius de calore naturali, qui poteſt fieri vigoroſior, & defendi à contrario, ac temperari per artem, ne humidum conſumando ſiccitatem, & frigiditatem inducat, quæ ſunt cauſa mortis, calores etiam externi exiccantes humidum poſſunt corrigi, vnde fiet debita proportio caloris ad humidum, & humidi ad calorem, & præſertim in corde. Etiam probatur de Humido radicali, quia illud poteſt melius reſtaurari, quàm fuerit deperditum, vnde genitus ex malo ſanguine, & quaſi leproſo poteſt per nutrimentum liberari, ad hunc locum poſſunt afferri, quæ dicit Gal. in lib. qui dicitur informatio empirica cap. 12. elephanticum fuiſſe liberatum potu vini, in quo mortua fuit vipera, vt infra clarius tangemus, hecticus in prima ſpecie, vel ſecunda ſaltem in principio eius morbi poteſt liberari, licet in progreſſu ſecundum aliquos non poſſit forte hecticus ſanari, ideo autem iſte ſanatur quia fuit ſubſtantifice humectatus, præterea ex eodem Gal. libro de tabe cap. 5. in principio per cibum, potum, balneum, lectum, ſomnum, cor, & hepar ac vniuerſaliter totum corpus humectari poteſt, ergo & humidum radicale. Tandem ſi humidum radicale ſemper in peius tenderet, vt dicunt aduerſarij tuentes priorem partem negantem, non eſſet æqualis calor naturalis in iuuene & puero, quod eſt contra Gal. ſecundo de temperamentis cap. primo & primo aph. te. 14. & Auic. prima primi cap. de compl. ætat.

nam eadem ratio videtur eſſe caloris naturalis, & humidi radicalis, cum ille ſit vt forma, hoc autem vt materia, & per conſequens relatiua.

Decimatertia Ratio naturalis complexio poteſt in melius permutari, vt primo patet exẽplo hecticorum extenuatorum, & leproſorum, ſed complexio non poteſt mutari, quin mutetur calor naturalis, & humidum radicale, quæ complexionem ſequuntur, & ſunt vitæ fundamenta, ergo mutata complexione in melius iſta duo vitæ principia poſſunt fieri meliora, quod ſæpe negant aduerſarij, & non dum forte ab eis eſt ſufficienter probatum, ergo his factis melioribus, & mutata complexione in meliorem, vita producetur iuxta hanc, quam corpus nunc habet complexionem, & non ſecundum illam, quam habebat prius, quæ forte breuioris fuerat vitæ, ergo nõ poteſt negari vitã poſſe prorogari. Secundo deinde corpus noſtrum in ſingulas ætates variatur reſpectu quatuor primarum qualitatum, & etiam aliarum, Ideo in ſenectute tandem fit frigidum, & ſiccum, durum, ſi ergo corpus noſtrum variatur, cur non camplexio, & hac variata, cur non fiet vita longior. Tertio à cõtrariis naturalis complexio poteſt fieri deterior ſiue ingruentibus morbis, ſiue alio ſanitatis incõmodo, cum ſanitas conſiſtat in complexione, quæ eſt bona diſpoſitio reſultans ex primis qualitatibus proportionatis, quæ vt multis, & variis modis poteſt variari, aut deſtrui, ita etiam ſanitas variabitur, vt deſtuetur, & ſicuti illa multifariã defendi, cõſeruari, aut augeri poteſt, ita quoque ſanitas cõſeruabitur, ſi ergo cõplexio poteſt conuerti in malam, eadem quoque melior fieri poterit auxiliis medicinæ ægritudines prohibẽtibus, aut incommoda ſalutis euitantibus. Audebit aliquis hoc inficiari, illud illi opponam euidentiſſimum argumentum, Achillemquè fortiſſimum eandem eſſe rationem contrariorum, & ſicuti idem eſt ſpacium vnius ad duo, & duorum ad vnum, accliuis ad decliue, & è contra

tra ar. 3. phyſ. te. 18. vt te. 21. eadem eſt via à Thebis ad Athenas, & ab Athenis ad Thebas, ita à meliori ad id, quod eſt deterius, & ab hoc ad id, quod eſt melius.

Hoc ipſum quarto docet experientia quia letus mutatur aliquando in triſtem, pinguis in macilentum, & gracilem, ſanguineus in bilioſum, hic in melancholicum, hic in phlegmaticum, hic in ſanguineum, & è contra, & ratio iſtorum eſt ſimbolizatio, quoniam inter habentia ſimbolum facilior eſt tranſitus, ſecundo de gen. & cor. te. 25. vt dicitur à ſimili facilior fit lapſus, hinc neceſſario ſequitur melancholicum permutatum in ſanguineum diutius viuere, ſi vera eſt doctrina Philoſophorum, ac medicorum vitam in calido, & humido conſiſtere, quæ complexionem ſanguineam conſtituunt. Quinto complexio eſt qualitas quædam ſecunda orta ex actione quatuor primarum qualitatum, ergo ex varia permixtione harum quatuor qualitatum variabitur complexio, ergo ex optima permixtione optima complexio generabitur, ergo poteſt complexio mutari vt initio rationis poſcebatur. Sexto ex actione earum ſex rerũ non naturalium, quas enumerunt medici, ſed præſertim Gal. lib. de tabe cap. 5. in principio, quæ ſunt cibus, potus, balneum, ſomnus, &c. poteſt corporis diſpoſitio permutari, & de facto mutatur interdum, ergo. Septimo argumentor à minori ad maius, corpus ex calore naturali permutatur ad calorem præter naturam, & è contra, ergo multo magis poterit permutari ex vno calore naturali, in alium calorem naturalem, ergo etiam conſequenter ex vna complexione naturali cum qua ſtat ſanitas, ad aliam quoque complexionem naturalem variam à priori, cum qua etiam conſiſtere poterit ſanitas, nam maior eſt variatio ab vna ſpecie ad aliam, & à re naturali ad rem præter naturam, quàm ſit ab vna re naturali ad aliam rem naturalẽ poſſibilẽ eiuſdem ordinis, quæ per ſolam alterationem poſſet acquiri octauo Galen.

auctoritate multis in locis videlicet in 8. meth. capit. de cura febris ephimeræ etiam in tegni ca. 85. Vbi docet corpus parum lapſum reduci ad temperatum, & 6. de ſanit. tuend. cap. 10. deinde auctoritate Hali ſecundo quadripartiti mores, ait, hominum, complexiones, & omnes aliæ virtutes variantur ſecundum ſex illas res non naturales, & huiuſce permutationis ſignum eſt manifeſtiſſimum, quando conuertitur macies in pinguedinem, pinguedo in macilentiam, color vnus in alium, mores in diuerſos à prioribus animi affectibus, quæ variatio cum oriatur ex naturali complexione, illis mutatis illa mutabitur, cum ſit velut radix, & vt principium primum, ſaltem diſpoſitionis, ſi non efficiens, eius mutationis; experimur quoque corpora ſalubria fieri inſalubria, quod ſi operationes indicant formam à qua proficiſcuntur ex Ariſt. 2. de anima tex. 33. & etiam vſum partis ex Galeno 5. de vſu par. cap. 4. vt tranſmutatio materiam, cum per tranſmutationem ſciatur materia 8. metaphyſ. cap. 12. & 4. phyſ. te. 38. quia eſſe eſt ptopter operari, & quale eſt eſſe, tale etiam eſt operari, & è contra, non erit dubium varias operationes à diuerſis principiis oriri, quod ſi etiam ſecundum medicos qualitates primæ, & ſecundæ indicant humores, vnde Hippocr. in primo de hum. in principio, & Galenus primo aph. te. ſecundo calor efflorefcit humoribus, qui ſunt in corpore, niſi intro receſſerint, humores etiam indicant operationes naturales, à quibus ſunt procreati, & ipſe operationes indicant facultates tanquam operationum omnium principium, etiam ſpiritus, cum omnis operatio ſpiritu perficiatur, hinc quoque diſcernentur variæ complexiones, quæ ſunt & inſtrumenta facultatum, & diſpoſitiones earum, Hic interim eſt aduertendum fundamenta medicorum cognoſcendi naturas, tum corporum, tum humorum, tum etiam morborum, germana ac præcipua tantum eſſe tria, videlicet operationem, excremen-

mentum, & accidens, præſertim tamen qualitatem, nam regula à iuuantibus, & nocentibus, ac ſimilibus non ſemper eſt vera propter effectus, qui non per ſe, verum per accidens ab his poſſunt oriri, videmus quoque in eodem homine omnia dicta variari propter ætates, regimen, ſex rerũ non naturaliũ educationes, morbos, vt probat Gal. in lib. qui dicitur informatio empirica cap. 12. vbi refert laborãtem elephantiaſi caſu fuiſſe ſanatum ex potu vini, in quo mortua erat vipera, ſanitate recuperata; eius cutem prius duram, teſtaceam, ac ſimilem animantibus, quæ cruſta obtecta ſunt, totam prorſus excidiſſe eiuſdemque carnem factam mollem, vt caro cancrorum, & locuſtarum vbi obductam textã quis extraxerit, vnde laus orta eſt medicamentorum ex viperis effectorum, qualis eſt theriaca, ſal theriacum quod fit ex viperis viuis in fictili vaſe nouo cõbuſtis, & quod dictu eſt mirabilius, viperas cõmedendas præcepit Galen. quibuſdam, ſciſſis capitibus, & caudis, vt in paſtillis theriacis fieri ſolet, cum ergo tãtam rerum extrinſecarum experiamur mutationem, illam à diuerſis principiis naſci neceſſario fatendum eſt. Non deſunt qui negant hæc proficiſci à mutatione complexionis naturalis, vel ab humido radicali reſtaurato meliori, aut certe æquali ei, qui prius erat, ſed cauſam aſſignant generationem melioris humidi nutrimentalis, volunt enim hi melancholicum per humidum nutrimentale poſſe melius reſtaurari, cumque fuerit ad temperamentum redactus, plus viuet, quam ſi non fuiſſet eò perductus, ſed iſti fundamento vero nequaquam innituntur.

Primo quia morbi dicti lepra hectica fundantur in complexione naturali, & in humido radicali, quæ eneruant, conſumunt, permutant, vt ex dictis antecedentibus patuit.

Secundo quia ſequeretur longiorem & meliorem vitam non ſupponere neceſſario maius, & melius humidum radicale, ſi poteſt ab humido nutrimentali generari.

Tertio

Tertio quia eſto humidum nutrimentale conuertatur in ſubſtantiam viuentis, at iſta conuerſio partium ſolidarum, humorum, ſpirituum, & aliorum non fit, niſi ex naturali calore & humido radicali aptiori effecto, nam ſi fieret vel deterior, vel certe æqualiter bonus, tunc impoſſibile eſt ex hoc prorogari vitam, nihil enim agit ſupra vires ſuas & tantum poſſet illud deterius, aut æquè bonum, quantum faceret melius humidum radicale, quod eſt falſum.

Quarto ſi ita eſſet, vt iſti volunt, poſſet quis ex abundantia humidi nutrimentalis tamdiu viuere, etiam ſi non haberet humidum radicale ita bene diſpoſitum, ac alius, qui meliori humido radicali eſt donatus, ſed cum fundamentum proprium vitæ ſit humidum radicale non autem nutrimentale, quod ſeruit augmentationi corporis, & partium illius, ex primo de gener. & cor. te. 39. & ſecundo de anima te. 45. in quem errorem iſti inciderint, nullus eſt, qui non videt. Quare veriſimile eſt quos Ariſtot. 30. prob. prob. primo vocat ingenio claros in ſtudiis philoſophiæ, vel Republica adminiſtranda, vel carmine pangendo, aut artibus exercendis, ob melancholiam, alterius temperamenti prius fuiſſe, & mutaſſe naturam ob vehemens ſtudium rebus illis peragendis.

Decimaquarta Ratio medicus aſtrorum legibus, ac periodis inſtructus poteſt præuidere alicuius infirmitatem futuram, nam vt quilibet effectus naturales dependent à cauſis naturalibus, & à cæleſtium orbium influxu, periodo, & motu, vnde Ariſtot. primo metheor. cap. ſecundo neceſſe eſt, inquit hunc mundum inferiorem eſſe contiguum ſupernis lationibus, vt omnis eius virtus inde gubernetur, ſic quilibet morbi, & idcirco dies cretici vim à luna habere dicuntur, & Galen. tertio de diebus cret. cap. 7. inquit lunam continere ſeptimanos morborum circuitus, vt etiam cap. 8. præeſſe quoque dicitur humiditatibus, vt patet in conchyliis menſtruis mulierum, morbo

comi-

comitiali; fructus præterea adauget, incraſſat, & animantia implet ex Gal. ibidem cap. 2. & in mare, ac in omnia humida admirabiles habet vires, & facultates vt Galenus libro de Dynam. paulo poſt principium licet ſecundum Gal. ſecundo de diebus decret. cap. 2. luna ſolis auxilio in omnibus indigeat, ſol vero ad nullā rem etiam maximam vel alterius cuiuſdam aſtri, vel ipſius lunæ operam deſideret, vnde iuxta morbi imminentis conditionem adhibebit ille varia remedia apta ſanitati tuēdæ, & ægritudini expellendæ, ideo vel dabit frigida, vel humida, vel alterius generis, & celeriter euacuabit egrotantium corpus, vt liberi ſint, & à morbis immunes, qui ſecus morerentur, ergo addit Concil. differen. 10. adaptata imagine, & eo cuius eſt imago, quantum coniici probabiliter poteſt, includi virtutem viuificam aſtrorum per radios quibus natalis influxus fortificatur. Hinc ſcriptum in centiloquio legimus animam ſapientem adiuuare opus ſtellarum, vt ſeminator fortitudines naturales, & illud ſapiens dominabitur aſtris, ſed ſeminator producit vitam vegetabilium, ergo etiam medicina producet vitam hominum.

Decimaquinta Ratio cuius terminus non eſt præfixus omnino, ſed contingens, is poteſt non ſolum tardari, ſed etiam poteſt prorogari, ſed talis eſt periodus vitæ, ergo maior ex eo colligitur, quia natura circa idem aliquando facit contraria, vnde corpora cæleſtia quoniam quaſdam magnitudines non ſemper pertranſeunt eodem tempore, verum aliquando velocius, & aliquando tardius mouentur, licet vltimo tandem is motus reddatur vniformis, motus octauæ ſphæræ eſt inuentus velocior ab eo, qui fuit tempore Abrachis, & Ptolomei, vt ait Conc. in differentia 9. quare non ſolum arte, ſed etiam ſenſu in his climatibus depræhenſi ſunt dies longiores, noctes minores in ſolſtitio hyemali; dies breuiores & noctes diuturniores in ſol-

ſtitio

ſtitio æſtiuali, propter, depreſſionem poli octauæ ſphæræ à & eleuationem Zodiaci, ſol etiam in ſecuado ſpatium, primo puncto Arietis, ad primum punctum libræ plus temporis inſumit, quàm pertranſeundo ſpatium à primo minuto libræ vſquè ad primum minutum Arietis, vti dicitur in tertio almageſ. luna etiam, quando velox eſt, explet in die quindecim gradus zodiaci, & plus etiam fortaſſis, quando autem eſt tarda, duodecim, quando vero media quaſi tredecim, ſunt etiam aliæ diuerſitates in cœlis perceptæ, vt refert Con. diff. 105. quas quia præſentis propoſiti non ſunt, non putamus hic perſcribendas; eiuſdem rationis minor roboratur.

Primo contigit aliquando, ſi aſtrologis aliqua eſt fides adhibenda, 40. milia hominum, vel etiam plures in bello ſimul mori, non ad cuiuſque horam mortis propriam, ſed propter prauam ducis conditionem à ſuo natali prouenientem, ergo.

Secundo eadem eſt ratio totius, & partis, ſed vita totius non eſt determinata, quoniam quandoque eſt longior, quanque eſt breuior ſecundum Conc. differentia. 9. ergo & vita particularium.

Tertio terminus vitæ non eſt præfixus ex parte principiorum materialium, quia Ariſtoteles in ſecundo de generatione te. 58. æquale eſt tempus generationis, & corruptionis, quæ eſt ſecundum naturam, ſed contigit ſæpe in minori corrumpi propter confuſionem ad inuicem, nam inæquali exiſtente materia, & non vbique eadem neceſſe eſt generationes inæquales eſſe, & has quidem citiores, illas autem tardiores. confirmatur ex Ariſtot. 4. de gener. animal. cap. 10. in fin. Vbi cum poſuiſſet vniformitatem ex parte periodi cæleſtis, ait, vult igitur natura horum verius, ſcilicet, certius numerare generationes, & con ſumationes, non certitudinaliter autem, propter materiæ indeterminationem.

Quarto

Quarto Actus actiuorum fiunt in ſubiecto bene diſpoſito, & quicquid recipitur, per modum recipientis recipitur ſecundo de anima tex. 24. ideo inter habentia ſimbolum eſt facilior tranſmutatio ſecundo de gener. te. 15. vnde etiam corpora calida & ſicca ſunt aptiora ad febres ex Galen. 8. met. cap. 2. Auicenna prima 4. cap. 2. & propterea ſenes raro febricitant acutè ob corporis eorum frigiditatem vt primo aph. te. 14. Immo tanto magis & facilius aliquid eueniet, quo materia fuerit magis diſpoſita, & tunc etiam agens vel maximè debile poterit producere effectum, quem non potuiſſet materia non bene præparata. Cum igitur medicus poſſit materiam præparare, ergo reddere, & dare etiam poterit formam perfectiorem, qualis eſt vitæ diuturnitas.

Quinto in climate indorum, vel ſub æquinoctiali, homines diutius viuunt, & in climate Aethiopiæ breuius, nã his accidit ſenium in XXX. annis vt Auic. ſcriptum reliquit, quamuis falſo, ex ſententia & experientia eorum, qui in Ethiopiã nunc nauigant, & in orbem noſtrũ reuertuntur, conferat ergo ſe Ethiops in Indiam ex Auicenna diutius viuet, quoniam permutatio climatis vegetabiliorem, & longiorem vitam miniſtrat; & vice verſa recipiat ſe Indus in Aethiopiam, breui vitam finiet, quam non finiret, ſi in ſua viueret regione, huius autem mutationis cauſſa eſt natura vniuerſalis, quæ diſtrahit particularem, & propriam cuiuſcunque, niſi forte virtus illius climatis, & affectio in aere impreſſa, fuerit alicui illorum contraria; tunc enim Indus aſſumpta qualitate, & conditione alterius climatis, ſibi contrarij, aut moreretur, aut infirmaretur.

Sexto ea eſt natura contrariorum, vt ſi vnum reperiatur, inueniatur & reliquum ex Ariſtotele ſecundo de cœlo te. 18. ſed vitam poſſe breuiari conceditur, ergo etiam prorogari concedendum erit, protrahere enim, & bre-

uiare ſibi inuicem aduerſantur.

Contra inquies magnum, & paruum non ſunt contraria ex Ariſt. 10. meth. te. 19. ergo nec magitudo, & paruitas, aut longitudo vitæ, & breuitas erunt contraria.

Facilis eſt reſponſio, cum enim Ariſtoteles negat magnum, & paruum eſſe contraria, ſumit contraria, non propriè, ſed pro duobus terminis maximè diſtantibus, qualia non ſunt magnum, & paruum, quia datur maius maximo, & minus minimo, at in vita non datur iſta proportio; nam ea aut longa eſt, aut breuis, & ſi dicatur eſſe vitam longiorem longiſſima, & breuiorem breuiſſima. Dicitur illam particulam longiſſimam & breuiſſimam, pro ſuis poſitiuis capi, ita vt vita ſit longa, & breuis, & tunc iſti duo termini erunt contrarij, vel eſto pro ſuperlatiuis accipi, tunc contraria erunt ipſa ſuperlatiua, aut ſi alius gradus comparationis ſit ſuper ipſam ſuperlationem, ſi ergo vita poſſet, vt ad primum argumentum reuertamur, prorogari reſpectu mortis accidentalis, non autẽ reſpectu mortis naturalis, nihil dicitur quia breuitas & longitudo ſunt ita vere cõtraria, vt ignis, & aqua, ante & retro in altitudine, ſurſum, & deorſum in longitudine, dextrum & ſiniſtrum in latitudine, ex quinto phyſ. te. 50. & reliqua id genus, ergo ſicut accidentalis vita poteſt protrahi vel corripi, ita & naturalis, quia ſicut vnum contrarium accidentale alteri accidentali aduerſatur, ita vnum contrarium naturale alteri naturali repugnabit, vt colligitur ſecundo de cœlo te. 18. & primo de generat. te. 65. Sed vita naturaliter, & accidentaliter poteſt breuiari, ergo & produci naturaliter & accidentaliter. Si quis dicat mortem non poſſe prohiberi, quia eſt à natura, & ſecundum naturam; nihil etiam dicit, quia ſic vita per ipſum nec poſſet produci, nec breuiari quia illa quoque eſt à natura, & ſecundum naturam, at qui vitam producere plurima poſſunt ergo & mortem prohibere, mortem natu-

naturalem eſſe, & naturaliter hominibus contingere .ex eo fit liquidiſſimum, quod elementa exiſtentia in compoſito naturaliter appetunt ſeparationem,& reuerti ad ſua loca naturalia, cum quamdiu ſunt in compoſito, ſint extra proprium locum, & iſte appetitus elementorum non poteſt eſſe fruſtratorius, cum ſit à natura quæ nihil facit fruſtra, ex Ariſt. primo de cœlo te. 32. & Galen. 6. de plac. Hipocrat. & Plato. cap. 4. & lib. an ſanguis ſit in arteriis cap. 6.oportet igitur, vt ad actum huius appetitus potentia reducatur, & ita illa ſeparatio, aut diſſolutio neceſſario inferet corruptionem, ex quo manifeſtus eſt error Thomæ de Garbo in ſua quæſtione dicentis ſi humidum ſubſtantificum poſſet æque in eadem perfectione reparari, poſſe homines perpetuari, quia mortis cauſſa non eſt ex defectu tantũ humidi, ſed ex compoſitione, aut mixtura elementorum, extra proprium locum exiſtentium, videatur Auic. prima primi cap. de compl. ætat.

Septimo Contraria ſunt, & fiunt circa idem ex quinto met.cap.decimo de oppoſ.& contrar. & in prædicamentis in cap. de oppoſitis & decimo meth. te. 13. & 14. vita, & mors ſunt contraria, ergo verſantur circa idem, ſed vita poteſt abbreuiari, ergo etiam prorogari, ita etiam mors poteſt induci, ergo & expelli, vel prohiberi, quod autem ſint contraria mors, & vita dilucidum eſt, quia contrariorum vnum eſt priuatio alterius vt tradit Ariſt. ſecundo phyſ. te. 15.& 10.met. te. 15.& 16. & 7.met.te.27.& primo de generat. te. 18. & ſecundo de gener. te. 32. & aliis plurimis in locis, mortem autem vitæ eſſe priuationem quis vnquam negauit, aut negabit? negabit aliquis forſitan maiorem illam propoſitionem contraria fieri circa idem, quia magnitudo eſt diuiſibilis in infinitum, non autem augumentabilis in infinitum, ergo circa eandem materiam non contingunt eſſe duo contraria.

Reſpondeo cum dicitur circa idem eſſe duo contraria,

intelligitur cum grano ſalis, ſi eſſe poſſunt, & non repugnet ex parte vnius, vel alterius, vt eſt in magnitudine, repugnat enim eſſe illam augmentabilem in infinitum quia cœli ambitus omnia continet, & cum ad illud peruenitur, oportet terminari omne id, quod in cœlum augetur, diuiſio vero non repugnat ex parte rei, ita in propoſito repugnat augeri vitam in infinitum, quia habet vita intrinſece eſſe corruptionis ſui ipſius, vt dictum eſt, non autem repugnat breuiari.

Octauo Anima vt forma eſt corporis & illi affinior magis in ipſum imprimit, quàm vniuerſalis influxus cœleſtis qui eſt exterior, idcirco pulchre Temiſt. primo de anima aſſerit maiorem affinitatem habere animam affectam, vel animæ affectiones cum corpore, quàm ſenſus, eiuſque ſenſationes, verba illius ſunt. Neque corpus tanquam inſtrumentum machinamentumque affectionum eſt, qualia ſunt ſenſibilium virium ſua organa, & intermunia ſentiendi, ſed maior quædam affinitas eſt corporis cum perturbationibus animæ, quàm ſenſibus cum inſtrumentis; & huiuſce affinitatis cauſam ſubiungens, ait, *Hæc ſi laceſſita*, pauloquè affecta fuerit munus ſentiendi legitimum abrumpunt & impediunt, corporis autem mala permixtio non impedit affectiones, ſed promouet potius, atquè exaurit hæc ille; ſed influxus ille ſpherarum faciens ſenſationes vitam producit, & corripit, ergo idem efficiet anima, & multo magis faciens affectiones, niſi fortè impediatur. Nam ſicut impediri poteſt ne cœlum influat ſua virtute in aliquam rem per accidens, ita etiam anima, ſed eſto nullum eſſe impedimentum, anima vitam producet.

Nono termini naturales non ſunt præfixi, & arithmetici, ſed tempus mortis, eſt terminus vitæ naturalis, ergo non eſt præfixum, ergo vita poterit produci. Antecedens demonſtrant arborum pullulationes, generationes ver-

mium

mium ex putredine, quæ aliquando prius, aliquando poſterius accidunt, mulieres, quarum quædam pariunt in ſeptimo menſe, quædam in octauo, quædam in nono, quædam in decimo. Idem ætates, quæ non vno eodemquè termino & periodo terminantur, vt iuuentus quibuſdam terminatur in triginta annis, aliis in trigintaquinque, & ita de ſingulis, iidemque iuuenes non vno eodemque temporis interuallo ad actus venereos mouentur, aut barbeſcunt, & mulieres non vno, eodemquè tempore menſtrua patiuntur. Item a maribus deperditur generandi facultas, vt mulieribus menſtrua ceſſant varia ætatis intercapedine. Nam vt eſt varia cuiuſquè complexio, ita varij naſcuntur effectus, vtquè virtus in omnibus non eſt eadem, ita nec eodem tempore effectus iſti contingunt.

Decimo morientibus cum exhibetur aliquod electuarium, aut vinum, aut potio aliqua aromatica, qualis eſt ex auro confecta retardatur mors, ergo vita poteſt produci. Idem enim ſunt mortem retardari, & vitam prolongari. Idem accidit ex aliquo odore, pomo retento in manibus vt Con. refert Ariſtotilem diutius vixiſſe, qua quidem in re eſt pulchra diſſenſio, qua ratione odores nutriant membra ſolida, humores, & aliàs corporis partes, an id operentur introducendo in corpus, ſpiritus, & cor, optimam quandam qualitatem, an potius remouendo prauam, ſed de his aliàs.

Vndecimo aliquæ coniunctiones quid magnum portendentes longo prius tempore præcedunt antequam earum contingat euentus, diſponunt enim interim materiam; vt formam tandem introducant, & tam multa ſunt exempla coniunctionum rerum naturalium, quæ in dies eueniunt, quæquè noſtrum hoc argumentum confirmant, vt nullus amplius ſit relictus locus dubitationi, quædam enim coniunctiones ſunt, quæ in corpore bilem generant, quædam pituitam, & alia, quæ ſunt cauſſa morborum, & mortis,

mortis, niſi arte, & induſtria medicorum aſtrologiam callentium, conſulatur.

Decimaſexta Ratio corpora corrumpuntur tribus de cauſis ſecundum Galen.

Prima eſt propter defectum humidi radicalis, & caloris naturalis, quæ poſſunt reparari, vt prius eſt dictum in argumento duodecimo ſecundæ ſectionis.

Secunda propter alterationem, & ſic contraria contrariis curantur.

Tertia propter ſubſtantiæ euaporationem, aut euaneſcentiam, & ſic poteſt impediri, & noua apponi, ergo vita etiam protrahi.

Decimaſeptima Ratio Ad quid, vt Fernelij lib. primo met. cap. primo ſermone vtar, ad quid inquam tot tantorumque doctorum virorum vigiliæ, niſi hæc facultas medica quid maius quàm natura præſtaret? quandoque enim adiuuat naturam, vt in concoctionibus excrementorum, & malorum humorum in cryſibus bonis, ſed imperfectis, non raro naturam imitatur, vt in cicatricibus efformandis, interdum naturam corrigit vt in criſibus ſimptomaticis, frequenter tandem etiam ſuperat, vt in fracturis brachiorum, licet ſemper medicina miniſtra naturæ ſit dicenda, vt Galenus libro de conſtitutione artis medicæ cap. 14. quia id non facit ſine natura, & applicet quidem actiua paſſiuis. Quare natura ipſa eſt potius, quæ in actum medicamentum deducit, & perficit opus.

Decimaoctaua Ratio Vita humana eſt debilitata ab eo, quod antiquitus fuit propter malum hominis regimen in ſex rebus non naturalibus, vt manifeſtè docet experientia, vnde fit, vt homo tot morbis ſit ſubiectus, ergo beneficio medicinæ non videbitur inconueniens poſſe vitam prorogari vltra noſtri temporis terminum, cum non egrediatur ſuos terminos, quos à principio creationis à Deo creatore noſtro acceperit.

TER-

TERTIA SECTIO DISPVTATIONIS.

VT is à nobis ordo ſeruetur, quem initio polliciti ſumus, ſupereſt vt recitatis vtrinque argumentis, quid tenendum ſit, tandem aliquando ſtatuamus, quod vt clarius eluceſcat, rem propoſitionibus quibuſdam non prius definiendam exiſtimauimus, quin ſententias aliorum breuiter attingamus. Tres ſunt de hac re ſententiæ.

Prima eſt eorum qui aſſerunt, poſſe à medicina retardari mortem violentam & accidentaliter emergentem, non tamen omnem, vnde excipiunt eam, quæ fit ab homine ſtatim occidente alium, qua ſolum dempta, omne genus violentæ mortis poſſe retardari, pro aris focíſque tuentur, naturalem autem & ſponte venientem retardari poſſe negant omnino. Argumenta illorum allatá ſunt ſuperius.

Secunda eſt Gentilis de fulgineo prima primi doc. 3. cap. ſecundo dubitat. 26. ſuper Auicenna qui rem menſurat ex conditionibus indiuiduantibus, quæ licet habeant determinatum aſpectum in morbos cadendi, & manendi; vita tamen poteſt extendi vltra illum terminum indiuiduo debitum, ob eas conditiones indiuiduantes. Vnde infirmitas præueniri, & euitari cum poſſit, mors per conſequens eo tempore euitabitur.

Tertia eſt Nicolai florentini ſer. primo cap. 27. qui putat vitam per ſe prolongari non poſſe, per accidens autem poſſe, quia nunquam apponi poteſt tantum humiditatis, vt vita protrahatur, concedit per accidens quiá tãtum humoris poteſt intromitti, quod tanta non fieret reſolutio, ſi non intromitteretur.

Sen-

Sententiis his breuitèr recitatis ad noſtras propoſitiones deſcendamus.

Prima propoſitio terminus vitæ ſpeciei humanæ, & indiuidui reſpectu cognitionis, & voluntatis Dei de facto non poteſt prolongari à medicina, vel alio artifice, & conſequenter neque mors breuiari poterit, ſiue ea ſit naturalis, ſiue accidentalis, vel violenta, etiam ſi adſit temperamentum melius totius vel partis, & partium principalium. Hæc propoſitio magis indiget expoſitione, quàm probatione, exponam itaquè breuiter ſingulas illius partes. Dixi terminus vitæ ſpeciei humanæ, quem ſuppoſuimus eſſe determinatum, & eſſe talem terminum, quò homines noſtræ ætatis perueniunt, nam olim diutior erat vita ſpeciei humanæ, quàm eſt in hac noſtra tempeſtate, vt in ſacris litteris videre eſt, vel ſecundum ſpeciem humanam, quia ſi homo comparetur elephanti, vel leoni, vel ceruo, vt ferunt, vel aliis animantibus diuturniorem vitam agentibus, non poterit illum terminum ſuum tranſilire.

Dixi ſecundo reſpectu cognitionis, & voluntatis Dei, quia Deus cum ſit immutabilis, & omnia habeat ſibi præſentia breuiſſimo, & præſentiſſimo ſuæ diuinæ mentis, vt ita loquar, intuitu, & via ordinaria, vt dicunt Theologi, terminum vitæ ſpeciei humanæ huius noſtri temporis non prorogat, quod ſi Deus non facit, nec faciet alius artifex longe Deo potentiſſimo impotentior.

Dixi Tertio ſiue mors ſit naturalis, quoniam eam duplicem faciunt, alteram, quæ ſponte contingit ex naturali caloris naturalis reſolutione, Alteram, quæ fit ex malo viuendi regimine, quarum ſecunda propriè naturalis dici nequit, ſed potius accidentalis, dicta eſt autem naturalis ad differentiam mortis violentæ, quæ fit ex gladio, veneno, aut inſtrumento alio violento, noſtra quidem concluſio de morte propriè naturali intelligenda eſt, nec

deſunt

deſunt aliqui, qui naturalem mortem appellant reſpectu cœlorum agitationis, & curſus, qui naturaliter moti illam inducunt, vel eo quod per ipſam intenditur generatio, cum corruptio vnius ſit generatio alterius, vel quia contingit terminum naturaliter conſtitutum à natura vniuerſali terminum vitæ certum conſtituente.

Dixi Quarto, Accidentalis, vel violenta, quia hæc etiam duplex eſt, altera proprie dicta, quæ fit per occiſionem, toxicationem, & ſimilia, altera quæ fit ex cauſſa occulta, vt eſt crapula, & mala vitæ gubernatio, quæ mors licet violenta ſit, apparet tamen eſſe naturalis, ob cauſam illam occultam. Nos hic loquimur de priori vt bene quidam diſtinguunt, quamuis alij vocent mortem violentam, & quod ſit contra naturam, quæ vnicuiq; rei indidit, vt appetat naturaliter eſſe, & fugiat, horreatq; nó eſſe.

Dixi Quinto etiam ſi adſit temperamentum quod eſt commune dictum tam pro prima, quàm pro ſecunda parte propoſitionis, ideſt tam pro longitudine, & breuitate vitæ, quàm pro acceleratione, vel cunctatione mortis, quia vita, quæ ſequitur temperamentum partis, vel quod idem eſt, determinatas indiuidui diſpoſitiones, non poteſt produci, licet poſſit abbreuiari, quæ vero ſequitur conditiones indiuiduantes, quæ habent determinatum ſtellarum aſpectum, poteſt prolongari, quia mors poteſt retardari, vt ſi quis infirmetur aliquo euentu, quo ſecus eſſet moriturus, niſi medicorum ope leuaretur, aut ſi quis habeat malam cerebri diſpoſitionem ad cor, vnde infirmetur, quia in hoc tàm morbus poteſt præuideri, quàm auxilium ferri tempore opportuno.

Secunda propoſitio medicina non poteſt prolongare vitam hominis vltra vltimum terminnm ſpecificarum complexionum, ſcilicet æqualis, inæqualis ſanguineæ, colericæ, phlegmaticæ, melanconicæ, talibus complexionibus in ſuo ſtatu permanentibus. Dixi hic vltra vltimum

H termi-

terminum ſpecificarum complexionum, nam ſi complexiones ſecundum ſuas latitudines conſiderentur, vita protrahi poteſt, vt in ſequenti propoſitione dicetur, nunc probatur. Vnaquæque complexio habet terminum vltimum definitum; licet vna habeat terminum longiorem, quàm alia, ergo vltra illum complexionis propriæ finem vita extendi non poteſt, alia ad idem ſuperius relata ſunt.

Tertia propoſitio medicina ſuis auxiliis poteſt intra cancellos vitæ humanæ abbreuiare, & prolongare terminum illius, mortemquè tam accidentalem, quàm naturalem ſequentem modos complexionum in latitudine ſpeciei probatur.

Primo quia habent modi illi latitudinem, & non ſunt indiuiſibiles, vnde vnus colericus alio diuturnius viuere poteſt, vt vnus melancolicus alio citius mori, & ita de ſingulis.

Secundo Quia vna complexio mutari poteſt in aliam meliorem, quæ diu vitam conſeruet, ſicut in deteriorem, quæ breuiſſimè vitam tueatur ex Auicena prima primi c. de complex. æta. vt ſupra, & ſi ad perfectiſſimam deuenietur complexionem, diuturnior futura erit vita mortalium.

Quarta Propoſitio Medicina prorogare poteſt, & de facto prorogat vitam hominis, ſiue per accidens prohibendo cauſas ledentes, putrefacientes, & reſoluentes calorem naturalem, & humidum radicale, ſiue per ſe veluti mutando vnam complexionem in meliorem, & reſtaurando melius humidum radicale, non tamen ſemper, & omni ex parte id efficere poteſt, at certè pro aliqua vitæ productione, quia poteſt facere, vt reapponatur tantum humiditatis, vt prohibeatur ea corporis deſiccatio, quæ omnino eueniret, niſi humidum intromitteretur. Hoc ipſum aſſerit etiam Nicolaus Florentinus ſer. 1. cap. 27. licet neget poſſe reapponi humidum, quod per ſe efficiat vitæ prolon-

prolongationem. Hinc bene, & ſapienter vt ſui moris eſt Gal. ait in 6. de ſanitate tuenda quæcunque corpora habent à prima generatione bonam conſtitutionem, nunquam ea attingent terminum extremum ſenectutis, quod ſi aliquando eo perueniunt, ſemel tantum egrotant. Nec ita verti in melius aſſero, vt operationes omnes omnino fiant meliores, quia ſic poſſet ſenex fieri iuuenis, ſed quod extenſiuè addi poſſit humiditas, ſcilicet pro diuturniori animæ informatione, vt ſupra ſatis ſuperque declaratum eſt.

QVARTA SECTIO DISPVTATIONIS.

Supereſt tandem tam prioris, quàm poſterioris partis argumenta diluere, & quæ noſtras etiam infirmare propoſitiones videntur omnino in terram proſternere. Ita enim fiet, vt veritas nobiſcum punet ab aduerſarijs prorſus extorris.

Argumentis igitur & rationibus primæ partis ita reſponderi poteſt.

Ad primam Rationem ex duobus Ariſtotelicis locis confirmatam reſpondeo, illam tantum concludere de vltimo termino vitæ, qui ſpeciei humanæ tribuitur, qui præteriri non poteſt, vt in noſtris propoſitionibus dictum fuit.

Ad ſecundam Rationem conceditur à Conciliat. virtutem illam viuificantem, & reſtaurantem eſſe finitam, non tamen omni modo finitam, & determinatam, ſed finitam ea finitate, quæ dicitur lata, non autem ea, quæ dicitur anguſta, vel clarius finitam eſſe, non mathematice, ſed naturaliter, non conſiſtere indiuiſibili, ſed ſuam habere latitudinem, intra quam, & cum qua, adhuc eſt finita, &

de hac finitate intelligi debent auctoritates illæ à Philoſophis, Medicis, & Theologis depromptæ, quæ ſic intellectæ noſtræ doctrinæ potius fauent, quàm aduerſantur.

Reſpondetur ſecundo virtutem illam eſſe finitam ſecundum vltimum terminum ſpeciei humanæ, ſed intra iſtum terminum ſpeciei humanæ poſſe à medico magis, aut minus augeri, vel minui, vt exhibita medicamenta magis, aut minus corporibus proſunt, & vt opportuno, aut importuno tempore miniſtrantur.

Ad tertiam Rationem dicitur ſecundùm Fern. in principio ſuæ methodi medendi eam eſſe artem medicam, vt non raro quid maius præſtet, quam natura, iuxta illud Ariſt. 1. phyſic. te. 79. Ars perficit aliqua, quæ natura non poteſt operari, & ratio eſt, quam tradit idem Ariſto. 12. met. te. 13. quia ars agit extra, & natura intra, vel ſecundùm alios, artem medicam non efficere tam miros effectus ſine natura, cuius eſt quaſi miniſtra, & pediſſequa, Ideo querenti cuidam, an Reubarbarum purgandæ bilis virtutem habeat, id reſponſum accipiat Reubarbaro in ſtomacho recepto, & à calore naturali ventriculi actuato, bilem attrhai in ventriculum, quæ toto ferè corpore eſſet diffuſa, ea vero attracta non vi Reubarbari per ſeceſſum emitti, ſed vi caloris naturalis eam expellentis, tanquam pabulum ſibi inimicum, non ſecus ac cibos crudos, ac indigeſtos, partim euomit, partim etiam per meatus excrementorum deijcit, quod verum ne ſit, nihil nunc ſtatuo. Imo aliquando ita facultas medica cauſſa eſt naturam adiuuans, vt ſine eius auxilio natura deperiret, & ſuffocaretur, niſi quædam excrementa deijciantur vi medicamentorum, cumquè Ariſt. fateatur lib. 10. prob. prob. 44. Naturam omnia praua facere, & plura praua, quàm proba, proba vero pauciora, & præſtare non omnia poſſe, non eſt mirandum ſi arte indigeat, vt non omnia praua faciat, & vt plura efficiat bona, & natura cum arte in hoc conuenit ex

nit ex 10.Met. 16. vt non potentiam, ſed actum intendat, quare poteſt vtraque actum viuendi producere intra terminum tamen vt ſupra. Vtraque etiam in rerum concoctione ab vtili ſecernit ſemper inutile, vt tradit Ariſt. 2. de generat. animalium cap. 11. multas denique res complet natura, quæ ſunt per artem, & ars multas etiam, quæ ſunt per naturam, vt colligitur ex Ariſt. 2. phy. te. 77. & 79. Nec dedecet in aliquo effectu producendo, aut conſeruando, cauſam imitatricem eſſe potentiorem ea, quam imitatur vt experientia quotidie docet, & doctiſſimus Zimara in theor. prop. 10. circa medium probat cauſam non ſemper eſſe ſuo cauſato perfectiorem infero ego neque potentiorem, cum eſſe magis potentem ſit eſſe perfectiorem, & alia id genus. Poſſet hic aliquis quærere effectus medicorum ſint ne totaliter naturales, an totaliter artificiales, an mixti, & rurſus an vti effectus fiunt ab arte, ita etiam à natura fieri poſſint, & è contra, ſed alias hæc diſcutiēda ſunt.

Ad quartam Rationem quæ partim eſt medica, partim philoſophica, partim etiam theologica, reſpondeo præmiſſa multiplici ad dictum Auic. reſponſione.

Primo dictum illud intelligit Iacobus de par. de termino vitæ naturali communi, & regulari, quem raro indiuidua attingunt, & illum nunquam pertranſire poſſunt.

Secundo Gentilis illud putat dictum ab Auicen. quia licet poſſit vita indiuidui abbreuiari, & prolongari, tamen conſiderata conditione indiuidui, magis eam accidit abbreuiari, quàm prolongari, ob multa, quæ tali indiuiduo accidunt detrimenta ſalutis.

Tertio Addit Gent. Auicen. eo loco loqui ſecundum primam complexionem, quæ prima complexio poteſt eſſe peior, quàm ſit in ſua latitudine, vnde ita dictum exponit, vnumquodque eorum, ſcilicet indiuiduorum, vel eorum, ſcilicet calidi, & humidi, ſecundum complexionum diuerſitatem, ſcilicet ſecundum quod complexio eſt diuerſa,

non

non ſolum vnius à complexione alterius, ſed in partibus etiam ſuæ latitudinis, poteſt breuius, aut diutius viuere.

Ad argumentum ergo de terminis abbreuiatis, & non elongatis, dicitur dari terminum elongatum, vt datur terminus abreuiatus, quia vno conceſſo contrario conceditur & aliud, vt ſupradictum eſt. Quod autem Auicenna meminerit tantum breuiatorum, non elongatorum, factum eſt, vel quoniam vnius faciens mentionem vtrumque voluit complecti, & à nobis intelligi, vel ſecundo quia contingit ſæpius breuiari, vel etiam tertio illos abbreuiatos dixit reſpectu ætatis ſpeciei humanæ, & etiam reſpectu ætatis naturalis indiuidui, non autem vltra terminum hominibus conceſſum, & vltra naturalem indiuiduorum vitam, qui terminus elongatus, quoniam non datur, non opus fuit illum poſuiſſe, aut illius meminiſſe. Ad aliud ſequens argumentum, dicimus, ex præcepto Dei ſummi multa euenire poſſe accidentaliter quidem reſpectu noſtri, non autem reſpectu Dei, vt tradit ſanctus Thomas prima parte ſuæ ſummæ quæſt. 14. art. 13. vtrum ſcientia Dei ſit futurorum contingentium, & libro primo contra gentes cap. 67. in tertia ratione, vbi multa in hanc eandem rem congerit Ferrarienſis, illius operis egregius commentator, quare terminus vitæ reſpectu noſtri erit contingens, & varius, non reſpectu Dei.

Vel dici poteſt ſecundum alios concurrit Deus ad aliquem effectum efficienter, & permiſſiue, ad bonos effectus concurrit quidem effectiue, ad malos vero effectiue, vel permiſſiue, vt malum eſt vel pœnæ, vel culpæ, malum autem pœnæ eſt, quod ſubtrahit, vel formam, vel aliquam partem requiſitam ad integritatem rei, vt eſt cecitas, & carentia membri, quæ pertinent ad actum primum ex ſanct. Thoma prima parte, quæſt. 48 artic. 5. in corpore, quod malum pœnæ ſit à Deo vel ad punitionem, vel ad augmentum meritorum, ex doctrina ſanctorum vt

Caiet.

Caiet. prima parte, quæſt. 49. artic. ſecundo, & ſanctus Thomas ibidem in corpore quæſtionis malũ, inquit quod iu corruptione rerum aliquarum, conſiſtit, reducitur, in Deum ſicuti in cauſam, tam in naturalibus, quam in voluntariis. Ordo enim vniuerſi requirit vt quæ poſſunt deficere, interdum deficiant, & peccatoribus pœna debet inferri ex ordine vniuerſi, ad quem pertinet ordo iuſtitiæ, & ſic Deus eſt auctor mali pœnæ, etiam S. Thom. prima parte, quæſt. 19. artic. 9. in corp. Malum inquit naturalis defectus vel malum pœnæ Deus vult volendo aliquod bonum, cui coniungitur tale malum, vt volendo iuſtitiam, vult pœnam; & volendo ordinem naturæ ſeruari, vult quædam naturaliter corrumpi. Malum vero culpæ eſt, quod ſubtrahit debitam operationem, vel quia omnino non ſit, vel quia debitum modum, & ordinem non habet, quæ pertinent ad actum ſecundum, nam malum eſt priuatio boni, quod in perfectione, & actu conſiſtit principaliter & per ſe, actus autem eſt vel primus, ad quem refertur malum pœnæ iam dictum, vel eſt ſecundus, ad quem reducitur malum culpæ ex S. Thom. prima parte, quæſt. 48. ar. 5. in corpore, quod malum culpæ quia priuat ordinem ad bonum diuinum, Deus nullo modo vult, ex Sancto Thoma prima parte, quæſt. 19. ar. 9. in corpore, & Caiet. ibidem in fine com. Malum culpæ inquit fieri ex intentione peccantis, & non eſſe effectum reducibilem in cauſas ſuperiores, ſed pro propria cauſa habere ipſum peccantem, vnaquæque enim res debet iudicari ſecundum propriam cauſam, vt etiam ſcire noſtrum tali pacto contingit, ex Ari. primo poſt: te. 5. illud idem etiam aſſerit Sanctus Thomas prima parte, quæſt. 49 artic. ſecundo, in corpore. Malum dicens, quod conſiſtit in defectu actionis ſemper cauſatur ex defectu agentis; & cum in Deo nullus ſit defectus, ſed ſumma perfectio, idcirco malum, quòd in defectu actionis conſiſtit vel ex defectu agentis

agentis cauſatur, non reducitur in Deũ, ſicuti in cauſam, quomodo autem defectus actionis reſpectu agentis naturalis, & reſpectu agentis voluntarij ſe habeat perquiratur apud S. Thom. prima parte, quæſt. 49. ar. 1. ad tertium. Cæterum Deus non ſolum non eſt auctor, ſiue efficiens mali culpæ, verum etiam nec Deus poteſt facere malum culpæ, cum in legis præceptis hoc prohibeatur, & Deus ſit fidelis abſque vlla iniquitate teſte propheta, nec poteſt legi diuinæ aduerſari, quia ſic ſibi ipſi aduerſaretur. Sed malum culpæ permittitur à Deo, vt S. Thom. prima parte, quæſt. 49. ar. 2. in corpore in fine, & Caiet. prima parte, quæſt. 22. ar. 2. ad ſecundum mouet difficultatem quo pacto mala culpæ ſint permiſſa à Deo propter perfectionem vniuerſi, amplius etiam in prima parte, quæſt. 49. ar. 2 in corpore quæ dicta ſunt explicat Caiet. dicens, quod claudicatio ſortis, vt defectum dicit actionis, non reducitur in Deum vt cauſam effectiuam, ſed in defectum cauſæ ſecundæ, verum vt eſt voluntaria reducitur in Deum vt auctorem pœnæ, vt autem eſt à charitate ordinata, reducitur in Deum, vt auctorem meriti. Verum hoc loco non eſt prætermittendum, quod ſicuti ex Ariſt. 3. phy. motus, vt proficiſcitur ab agente eſt actio, vt autem recipitur in paciente, eſt paſſio, ſic malum vniuerſaliter ſumptum vt procedit ab agente refertur ad actionem, vt vero recipitur in paciente reducitur ad paſſionem, præterea vt malum culpæ effectiuè procedit à defectibili agente, ſic malum pœnæ recipitur in patiente, tandem vt malum culpæ agentis defectibilis naturam actu deprauat, ſic malum pœnæ, patientis naturam actu afficit. Cæterum licet malum vt malum eſt, & vt dicitur de malo culpæ, & de malo pœnæ, non includat in ſui ratione quod vel tantum fiat à Deo, vel tantum permittatur ab eodem, cum vtrumquè illi non repugnet ſecundum varias mali conſiderationes, & ſpecies. cum, vt eſt malum pœnæ, fiat à Deo, vt vero eſt malum culpæ,

culpæ, tantum permittatur ab eodem, tamen cum culpa magis habeat rationem mali, quàm pœna, ſiue ſit pœna ſenſibilis conſiſtens in priuatione bonorum corporalium, ſiue ſit priuatio gratiæ, vel gloriæ,& præſertim cum Deus ſit auctor mali pœnæ, non autem mali culpæ, etiam malũ culpæ proprie opponatur bono increato vt S. Tho. 1.par. q.48.ar.6.in corpore, idcirco potius malo videtur conuenire quod à Deo permittatur, quàm quod ab eodem fiat, vt etiã ens prius dicitur de ſubſtantia, quam de accidente, tanquam de priori eius analogato, immo omne malum permittitur à Deo,ſed malum culpæ tantum permittitur à Deo, malũ vero pœnæ ita permittitur à Deo, quod etiam fiat ab ipſo Deo,vt prius dictum eſt,vnde S.Thom.1. par. q.19.ar.9.ad vltimum licet mala fieri,& non fieri contradictorie opponantur, tamen velle mala fieri,& velle mala non fieri,non apponuntur contradictorie,cum vtrumq; ſit affirmatiuum,Deus ergo neq; vult mala fieri, neque vult mala non fieri, ſed vult permittere mala fieri, & hoc eſt bonum,& S.Thom.prima parte,quæſt.22.ar.2. ad ſecundum inquit cum Deus ſit vniuerſalis prouiſor totius entis, ad ipſius prouidentiam pertinet vt permittat quoſdam defectus eſſe in aliquibus particularibus rebus, ne impediatur bonum vniuerſi perfectum,ſi enim omnia mala impedirentur,multa bona deeſſent vniuerſo, non enim eſſet vita leonis, ſi non eſſet occiſio animalium,neque eſſet patientia martirium ſi non eſſet perſecutio tyrannorum, vnde D.Aug.in Enchir. Deus omnipotens nullo modo non ſineret aliquod malum eſſe in operibus ſuis, niſi vſque adeo eſſet omnipotens, & bonus, vt bene faceret etiam de malo, quare quæ dicuntur eſſe contra naturam particularem, vt corruptiones, & defectus rerum naturalium, ſunt tamen de intentione naturæ vniuerſalis, quatenus defectus vnius reſultat in bonum alterius, vel etiam totius vniuerſi, nam corruptio vnius eſt generatio alterius, per

quam ſpecies conſeruatur. Cæterum malum habet modum cauſæ materialis, bonum ipſum videlicet, quod eſt ſubiactum materiale, & per modum cauſæ agentis, non tamen per ſe, ſed pro accidens, ex S.Thom.prima parte, quæſt.49. ar. 1. in corpore, nam malum non eſt natura quædam, aut forma, vel eſſe, vt malè ſenſerunt Pythagorici referente Ariſt. in prædic. c. de oppoſ. ponebant enim bonum & malum eſſe genera, niſi tamen intelligantur quod ſe habeant vt habitus & priuatio, eſt enim hæc prima contrarietas ex Ariſto.4.meth. te.4. & 10. met. vel vt omnis forma habet rationem boni, ita omnis priuatio vt ſic, habet rationem mali, legendus eſt de hac re S.Thom. prima parte, queſt.48. ar. 1. in corpore quæſtionis, & ad primum, non tamen habet malum cauſam formalem, quia magis eſt priuatio formæ, neque cauſam finalem, quia magis eſt priuatio ordinis ad finem debitum, & bonum, licet non ſolum finis habeat rationem boni, ſed etiam vtile, quod ordinatur ad finem. S.Thom.prima parte, quæſt.49. ar.1. in corpore. Multi ergo, vt ad rem noſtram tandem deueniamus, termini abbreuiantur homicidijs, toxicationibus, & huiuſmodi, immo quoque quidam non ſolum interficiuntur à peioribus ſeipſis, ſed etiam ipſimet ſibi ipſis mortem inferunt de quibus videatur Ariſt. 3. ethic. cap. 7. & 5. ethic. cap. 11. & præterea S.Thom. ſecunda ſecundæ, quæſt.64.ar.5. Deo efficiente quidem, vt ſunt mala pœnæ, permittente autem tantum, vt ſunt mala culpæ. Cum ergo Auic. terminorum vitæ diuerſitatem tribuit diuino præcepto, intelligendus eſt cum diſtinctione dicta, effectiuè vel permiſſiuè, id eſt Deo id efficiente, aut permittente breuiantur aliquibus, aut producuntur termini vitæ, vt probatur in 9. ratione Secundæ Sectionis, Quod autem Deus ad actum, vt dicit quid poſitiuum, vel ſubſtantiam actus, aut ſubſtratum vt vocant, videlicet vt eſt operatio quædam, ſemper concur-

rat

rat effectiuè, patet quoniam ex Iac. de Par. impoſſibile eſt cauſam quantumcunque maleficam aliquid agere, niſi manu teneretur in eſſe, & agere à prima cauſa quoniam quælibet cauſa ſecunda in eſſe, & agere habet aliquid entitatis, & bonitatis per parricipationem cum prima cauſa, & omnis entitas, & bonitas per participationem neceſſario dependet ab entitate, & bonitate per eſſentia, vnde quod boni producit, in virtute primi effectoris producit.

Magnus Conciliator ex mente Auer. & Ariſt. aliter ait poſſe huic Argumento reſponderi, ex quo etiam patet quid ſit reſpondendum ad id, quod ſubiungitur, Deum ſcilicet eſſe agens quoddam; neceſſarium, & nihil poſſe in hæc inferiora abſque medio, quoniam omnis eius actio perficitur cum motu, & tranſmutatione, vnde periodus inducta in hac inferiori materia à corporibus cœleſtibus non habet permutari, cum ad eam permutationem ſequatur inordinatio quædam, vel defectus, & mutabilitas in cauſa prima, ex quo inferretur non ſapienter primitus eſſe res ordinatas, nam quæ ſapienter, & perfectè facta ſunt, mutari non poſſunt, nec debent. At Deus ſecundum veram philoſophiam, & lumine naturali acquiſitam, agens eſt liberum, & hac in re turpiter lapſus eſt Auer. alijque, qui Deum agere neceſſario ſcripſerunt ea, quæ extra ſe efficit, & vt tale agens liberum, & voluntarium per ſuum intellectum diſponit, ac mutat omnia, vt ei placet, & ſi qua mutatio videtur adeſſe, illa non Deum, ſed res ipſas reſpicit, & miror hominem Chriſtianum eam ſolutionem afferre, quæ ſuæ fidei principijs repugnat. Addi etiam poteſt quæſtionem iſtam naturaliter intelligi, non ſupra naturaliter, quò non pertingit Philoſophus, aut Medicus, quem nos profitemur. Ad id, quod ſcientia Dei eſt cauſa rerum, ait Conc. & bene verum eſſe, vt Deus præuidit ab æterno, ita res

euenturas, tamen ea præſcientia, & præuiſio non impo- nit neceſſitatem rebus,nam Deus omnia produxit,& om- nia compræhendit ſine motu, & in indiuiſibili, nos autem percipimus cum motu, & tempore, cum neceſſe ſit intel- ligentem phantaſmata ſpeculari ex Ariſto. in tertio de anima, te. 39. & lib.de mem. & rem. & vt nicticorax non valet percipere lumen ſolis, ſic neque nos ſubſtantias ab- ſtractas, ex Ariſt.ſecundo met.in principio, vitæ terminus noſcitur à Deo, & vti cognoſcitur, ita breuiatur, aut elongatur, ea autem elongatio,aut breuitas terminorum, non faciunt Dei ſcientiam, aut cognitionem. Addi etiam poteſt Deum concurrere cum cauſis ſecundis, vt ipſæ ſecundæ cauſæ aptæ ſunt ad ſuam operationem, ideſt cum cauſis neceſſarijs, neceſſario, cum contingentibus, contingenter, vt diſputant Theologi primo ſent. diſt.38. & 39.& S.Thom.primæ parte ſuæ ſummæ quæſt.19.artic. octauo dans cauſam, quare Dei concurſus cum cauſa neceſſaria, neceſſitatem efficiat, & cum contingenti, con- tingentiam,quod etiam diſputat, quæſt.6.de verit. artic. 3.ad 7. & 8. & alijs pluribus locis. Vnde cum cauſis pro- ducentibus vitam, concurrit vitam producendo, cum cauſis breuiantibus, concurrit breuiando,& ita præſcien- tia Dei nunquam fallitur, vt bene Theologi docent, & probant.

Ad quintam Rationem cum ſuis omnibus auctoritati- bus ex ſacra ſcriptura deſumptis, & tribus illis confirma- tionibus,reſpondetur vnico verbo, veriſſimum eſſe Deum vitæ finem impoſuiſſe, & ab ipſo vitam omnium depen- dere, vt rerum omnium cauſa, & vltra terminum iſtum non datur naturaliter progreſſus, vnde non poteſt is à Me- dicis, & à quibuſcumque cauſis prorogari, ſunt vero alij termini, qui naturales, & accidentales vocantur, qui ſunt intra terminum ſpeciei, & hi prolongari poſſunt vi medicamentorum, multo magis diuina virtute, quæ

etiam poteſt vlterius, quo Dei voluntas fertur, extendi, hinc fit conſpicuum hominem eſſe mortalem vt fides tenet, & ſacræ litteræ teſtantur, & magiſtra rerum experientia edocet, ſed vt etiam ad particularia, & ſingula deſcendamus, dicitur Deus produxiſſe omnia cum pondere, numero, & menſura ſuauiter ſe conformans cum naturis ſecundarum cauſſarum, ita vt cum neceſſarijs neceſſario dicatur concurrere, cum liberis, & contingentibus, libere, & contingenter, ita cum producentibus, aut vitam breuiantibus, vt ſupra. Illud etiam Iob intelligit Conciliator non ſimpliciter, ſed reſpectiuè ac de termino communi lato, & indeterminato, non autem anguſto, præciſo, & particulari, quoniam vita hominis nunc extenditur ad quinquageſimum annum, vt hunc numerum tempus anguſtum fingamus, & ducenteſimum non pertingit, vt etiam iſtum numerum latum terminum accipiamus, ſed inter hos latos terminos reperitur diuerſimodè terminata, vt patitur vniuſcuiuſque natura, & conditio, & intra hos terminos vita poteſt breuiari, aut produci.

Ad ſextam Rationem Concedimus ad corruptionem principiorum, corrumpi etiam corpus, & vitam humanam, ex quo patet etiam ſolutio ad ſeptimam minoris probationem. Nec etiam negamus, vt in prima probatione minoris, tranſmutationem alimenti habere ſuum finem vltimum. Damus quoque alimentum agere, & pati in calorem naturalem, & illum debilitari ex hac digladiatione, tamen iſta digladiatio intra terminum ſpeciei humanæ poſſet prohiberi, non vltra, quare etiam intra terminum vita prorogari valebit, & ita exemplum vini cum aqua intra eundem terminum etiam valet.

Ad illud in ſecunda probatione, quod non fieret generatio

generatio, quæ tantum intenditur à natura, dicitur intendi illam, & fieri intra ſuos terminos.

Ad tertiam probationem ex Ariſto. & Auic. hominem eſſe moriturum, non negamus ob tot tantaſquè rerum in homine contrarietates, omnes tamen humani corporis contrarietates, licet ſemper inter ſeſe pugnent, nunquam tamen inducunt interitum naturaliter, niſi in vltimo termino præfixo, iuxta quem cum tota ſua amplitudine poſſunt illæ retineri concordes vi medicamentorum, & bono regimine, & alijs auxilijs externis, quibus, cum accidit ſuffocatio aut reſolutio, poteſt arceri.

Ad quartam, quintam, & ſextam probationem quod homo ſit corruptibilis, quia varie compoſitus, verum eſt, ſed naturaliter corrumpitur intra latitudinem vitæ prorogationis, non extra.

Ad ſeptimam patet ex dictis in principio ſolutionis huius 6. argumenti.

Ad octauam probationem de cauſis externis contrarijs vitæ, eadem eſt reſponſio, quæ data eſt de internis mortem afferentibus, vt ſunt cœli, elementa, frigus, & calor extraneus, & ex elementis compoſita, & alia, ſi quæ reperiuntur.

Ad nonam probationem quod corpus fluit, vt placet Galeno, fluit quidem naturaliter intra eundem terminum.

Ad decimam probationem, videlicet ad auctoritates illas diuinarum litterarum, & ethnicarum eadem ſolutione reſpondetur, hinc etiam apparet inſania illius philoſophi vitæ perennitatem edocere falſo volentis.

Ad ſeptimam Rationem dubium eſt apud Theologos. An Adam, & ſua poſteritas, ſi non fuiſſet peccatum, morbis fuiſſent obnoxij, communiter negant, & immortalem creatum, & futurum volunt, ſi in eo ſtatu permanſiſſet, vt aſſeuerant S. Auguſt. lib. 3. ſuper Gen. cap. 21. & Theologi cum Magiſtro ſenten. lib. 2. diſt. 19. quia corpus ita animæ

ſubde-

ſubdebatur, vt ex nullius rei appetentia in aliquam intemperiem deueniret, nec ratione loci corpus alterationi ſubditum fuiſſet, cum locus ille ſit optimè temperatus, neque cœli inclementia ibi obfuiſſet, quæ ibi nulla prorſus extitiſſet, neque elementa inuicem pugnaſſent in corpore, cum ibi ſumma inter illa pax, atque concordia reperiatur, & tantum reſtauraretur, quantum caloris vi abſumptum fuiſſet. Vnde lignum vitæ, quod vitam conferret, eſt appellatum, ſed eſto fuiſſent morbis aliquando occupati, tamdiu vixiſſent, quamdiu virtute propria morbis reſiſtere potuiſſent.

Ad octauam Rationem negatur Conſ. ſi poteſt vita prorogari ergo, & perpetuari, & ratio quare ea negetur eſt in promptu, quia non eadem eſt ratio vtriuſque, ſcilicet vitæ perennitatis, & diuturnitatis. Nam vita diuturna eſſe poteſt, perennis autem nequaquam, quia vita eſt terminata, vt terminata ſunt cætera ſublunaria, vnde perennis eſſe non poteſt, licet aliquandiu valeat produci.

Ad illam comparationem vt ſe habet magis ad magis, dicimus intelligi poſſe tam de forma, quàm de materia, ſi de quantitate materiali & vitæ duratione naturali intelligitur, vt intelligi poteſt, ſolum vera eſt in ea ſpecie quantitatis reſpectu materiæ, quæ non haberet contrarium aduerſum, & repugnans, & corruptionem ab intrinſeco adducens, quod in vita non eſt reperire, quandoquidem non ſolum compoſitum, & mixtum corpus cauſſas habet corruptionis intrinſecas, vt ſupra dictum eſt in ſexta ratione Primæ Sectionis, ſed etiam ipſa vita. Reliqua noſtram hanc ſolutionem magis confirmant, & muniunt.

Ad nonam Rationem Concedimus vitam eſſe menſuratam vſque ad terminum ſuum, & qualis eſt menſura, tale eſſe menſuratum. Vnde vt menſura eſt lata, & indeterminata, ſic etiam menſuratum; cum ei fuerit menſura

applica-

applicata, quod ſi menſura certa ſit, & definita, definitum quoque erit menſuratum. Cum ergo vita tempore rerum omnium menſura lata, & ampla menſuretur, inter menſuram poterit extendi, non vltra, ſi vero menſuraretur menſurata, & firma nequaquam vltra poſſet produci, & huiuſmodi ſunt omnia, quæ cœlo continentur menſurata. Vnde vero hanc menſuræ diuiſionem accipio, ſi quis quærat, Ariſtotelem illi in medium proferam, nam in decimo Met. te. 3. & 4. ponit vnum genus menſuræ, quæ ſit indiuiſibilis, aut ſecundum ſe, & ſimpliciter, aut ſecundum inſtitutionem, eodem pacto producam ego aliud genus menſuræ non indiuiſibilis, aut ſimpliciter, aut ſecundum inſtitutionem, & hanc ponam in vitæ termino, qui ſi menſuretur menſura indiuiſibili, non poteſt vlterius protrahi, ſi vero menſuretur menſura diuiſibili ſecundum inſtitutionem, & beneplacitum ſapientum, poteſt vltra produci, & hanc menſuram alij latam appellant, vti frequenter eſt videre in toto hoc opuſculo.

Ad decimam Rationem vita non poteſt eſſe perpetua, quia licet anima rationalis poſſit de ſe, ideſt ſua natura informare æterno tempore, cum ſit immortalis, & æterna attamen ea etiam nolente, & inuita poteſt corpus humanum eius organum alterari à cauſſa aliqua intrinſeca, vel extrinſeca, etiam à medicina, & ita illo alterato poterit vita prorogari, aut breuiari, vt forma quælibet beneficio artis poteſt longiori tempore permanere in materia, repugnat igitur ex parte corporis, & totius compoſiti, non ex parte animæ, vt vita non poſſit eſſe ſempiterna, quia vita non ſequitur corpus ſolum, neque animam ſolam, ſed quod ex ijs factum eſt, ideſt compoſitum, quod ſimul cum corpore ſubiacet putrefactioni. Vnde bene Ariſt. primo Met. te. 7. & 7. Met. te. 27. omne compoſitum ex materia, & forma eſt diuiſibile, & conſequenter in

ſua principia reſolubile, vt habetur primo phyſ. te.65.& 3.Met.te. 15.& 3.de cœlo te. 15.

Ad vndecimam Rationem poſſet in primis negari cauſſam, & effectum debere eſſe proportionales.

Primo, quia non conueniunt in vna eſſentia vt oſtendit S.Thom.ſecunda ſecundæ, quæſt. 58.ar.6.

Secundo, quia cauſa differt à ſuo effectu ſpecie, & idem ait in ſecunda ſent.diſt. 18. quæſt.2.ar.1.

Tertio, quia cauſa principalis eſt ſuo effectu nobilior vt idem aſſerit, prima ſecundæ, quæſt.66.ar.6. & ſecunda ſecundæ, quæſt. 148. ar.3. & quæſt. 165 ar.2. Cæterum Conciliator propoſitionem eſſe veram putat in cauſis tantum vniuocis, immediatis, ordinatis per ſe ad eundem effectum producendum, quales quia non ſunt ſuperiores reſpectu inferiorum, inferiora ab illis maximè diſtant, & propterea ſunt tranſmutabilia, & corruptibilia, ideò libro de mundo dicitur Deus, qui eſt prima cauſa rerum omnium, ſecundum poetas reſidere in ſupremo vertice vniuerſi, & ſecundum Ariſtotelem in 12.Met.in circumferentia ſupremi circuli, in quo maximè apparet virtus eius, ea vero, quæ ſupra terram ſunt, nimis diſtant à commodo diuino, propterea ſunt infirma & plena multi turbinis, cuiuſmodi eſt hominis vita, & quo magis effectus aliquis diſtat à ſuo principio, eo magis deficit, & quò magis eſt illi proximus, eo magis eſt perfectus, vt patet in toto ordine vniuerſi à primo cœlo ad media, & ad vltima vſque ad terræ elementum, illud enim primum eſt, & ſimplex, & immobile, incorruptibile, reliqui recedunt à primi cœli ſimplicitate, & immobilitate, vnde ſunt ex varijs orbibus compoſiti, & mobiles, ſublunaria vero & compoſita ſunt, & maximè mobilia, immo & corruptioni maximè ſubdita, & propterea Ariſto. te.66. ſecundi de cœlo illud eſt melius, quod eſt optimo propinquius.

Dici etiam poſſet effectum non aſſimilari cauſæ primæ &

vniuerſali, ſed cauſæ ſecundæ, & particulari, quia quicquid recipitur per modum recipientis recipitur, cum ergo vita cauſſas habeat determinato tempore deficientes, etiam illa temporis interuallo finietur. Vnum hic velim aduerti, quandoque cauſam inſtrumentalem participare virtutem principalis cauſæ agentis, vnde illi fit aliquo modo ſimilis, & effectum agit illi ſimilem, idcirco colligitur ex Gal. in 4. de vſu partium cap. 17. loquente de inteſtinis, illa habere vim digerendi cibum virtute ventris, ſicuti venæ habent vim tranſmutandi ſanguinem virtute hepatis, licet inteſtina non ſint organum digeſtionis, neque venæ organum ſanguificationis.

Ad duodecimam Rationem negatur in primis principium vitæ, & ſtatum, & alia vitæ tempora eſſe determinata, nam quædam tempora citius incipiunt, quædam tardius, & ſic etiam pari ratione ad ſtatum perueniunt; quædam celerius, quædam pigritantius, quædam prius, quædam poſterius, vt etiam quædam acceperunt eſſe longius, clarius, & perfectius, quædam vero breuius obſcurius, & imperfectius.

Ad decimamtertiam Rationem Gentilis loco citato ſatisfacit hoc pacto, quod ſcilicet continget tunc mors naturalis, quæ euenire deberet ex complexione ſua, & habitudine ſuarum qualitatum, ſed illa mors ex aſpectu cœli eſt accidentalis, & poteſt prohiberi, vel quod fiet ea mors, quæ habebit fortiorem cauſam, non autem ea, quæ infirmiorem, & impotentiorem, quod autem cauſa fortior vincet, oritur, quia ex malitia diſpoſitionis indiuidui poteſt eſſe aptitudo ad rupturam venæ, quæ omnino fiet cauſſa adeo firma, & valida, atque hoc totum intelligendum eſt intra terminum latitudinis vitæ ſpeciei humanæ, intra quem vnus, & idem homo poteſt citius, & tardius mori aliquo euentu.

Ad decimamquartam Rationem maximum, & minimum

mum vitæ dantur intra terminum ſpeciei humanæ, non vltra, vt ſupra, & vt raro indiuidua attingunt maximam magnitudinem; ita etiam raro vita producitur ad ſuam maximam quantitatem, & hoc vi medicinæ efficitur frequentius, atque hoc probant omnes illæ rationes in contrarium factæ, vt ibi manifeſtius apparet.

Ad decimamquintam Rationem Solutio patet ex ſuperioribus de vltimo termino à Deo præuiſo, vltra quem non eſt progreſſus, vnde ſequitur quod Deus non fallitur, nec eſt mutabilis, nam cum contingentibus contingenter concurrit, cum neceſſarijs vero neceſſario, vt diximus in fine ſolutionis quarti argumenti, & manifeſtum eſt in toto ipſius rationis diſcurſu.

Ad decimamſextam Rationem Conceditur omninò humidum radicale non poſſe ſemper in melius reſtaurari, quam fuerit deperditum, aliquando tamen pro aliquo temporis curriculo poteſt, vt bene docet Concil. differentia 112. & illationes illæ tres priores idem omnino demonſtrant, quod defendimus.

Ad illud de ignis collatione etiam in tertia probatione, dicimus comparationem illam lignorum ad ignem, ſicuti ciborũ ad calidum naturale non valere, nam ignis cum ſuã formam inducit in lignum, non eſt idem ignis, ſed alius, & alius, vt alia, & alia ſunt combuſtibilia, quæ apponuntur.

Et ſi quis dixerit Galenum ſexto de plac. Hip. & Plat. capitulo ſexto, dicere quod quemadmodum ignis ex ligno in ſimilem ſibi formam mutato, & generationem ſimul, & alimentum accipit, ita etiam plantæ, & animalia ſibi ipſis ſimile alimentum reddere conſpiciuntur, quod vel ex ſemicoctis excrementis licet colligere, quæ ſimilia ſubinde fiunt corporibus, quæ aluntur, quorum ſcillicet ſunt excrementa hæc Gal. ergo eadem eſt ratio hac in re ignis ac plantarum & animalium.

Reſpondeo negando Conſ. quod enim dicitur de igne

eſt tantum ſecundum ſimilitudinem verum, qui impropriè nutritur, quum nutritio ſit animæ alentis opus, at ignis eſt inanimatus, præterea illud refert Gal. ex ſententia Eraſiſtrati loquentis de origine venarum: vnde ait Gal. paulo naturalior eſt hæc diſſertatio, auditoribuſque indiget, qui in naturalium facultatum rationibus prius fuerint exercitati, nam ex Gale. 6. de plac. hip. & plat. cap. 8. quod nutrit, in eius, quod nutritur, naturam ſubſtantiamq; immutatum abire debet, quod non eſt ita verum de igne, qui varius & varius eſt, vt varia & varia ſunt combuſtibilia, quemadmodum prius dictũ eſt, at calor naturalis non mutatur in aliũ ex ciborum appoſitione, ſed idẽ prorſus remanet, verum aliquando auctus, & aliquãdo diminutus, nam ſi conuerteretur in alium, non eſſet idem calor naturalis, ſed alius artificialis, qui induſtria medicorum eſſet effectus, & implicat eſſe calorem naturalem, & fieri ope, & arte medicinæ, vel alimenti additione, immo ipſum alimentum nunquam poteſt eſſe ita calore tẽperatum, vt foueat calorem naturalem diuturnius, aut perennius, præterea cum calor naturalis ſit potentia quædam, vt omnes aliæ ſublunares, finita, dum agit in humidum ſemper exhalat, & exhalat eouſque tandem, quo deficiat, ſicuti enim datur calor naturalis, ita datur humidum radicale, vel naturale, quæ ſunt ad inuicem ſic proportionata à natura, vt tanta ſit virtus actiua vnius, quanta ſit virtus reſiſtens alterius, cum vero reſoluitur humidum à virtute caloris naturalis, tunc partes humidi ſubtiliores euaporant, & relinquuntur craſſiores, vnde videmus membra dureſcere, quouſque perueniant ad ſuam conſumptionem, & impoſſibile eſt quamuis cibi apponantur in proportione, vt non euaporent partes illæ rariores, & hæc eſt cauſa, quare morimur, quia deficit humidum radicale, aut reſoluitur calor naturalis, aut etiam opprimitur, ſi humido vincatur, & ideo philoſophus in paruis naturalibus di-

 xit ca-

xit calidi corruptionem bifariam contingere, vel à ſe ipſo videlicet propter pabuli abſumptionem, vel à contrario ſcilicet propter eius extinctionem, & illam appellauit marcorem ſiue marcedinem, ſenectutem, ac ariditatem, hanc vero extinctionem, & violentiam, vnde Ariſt. 4. Met. cap. 2. omnis inquit ſecundum naturam corruptio, vt ſenectus, & ariditas, via eſt ad putrefactionem, quæ contrarium eſt maximè ſimplici generationi commune, finis enim omnium marcedo, niſi aliquid violentia corruptum fuerit natura conſtantium, quare vt generatio diditur natura, quia eſt via ad naturam ex Ariſt. 2. phyſic. te. 14. ita ſenectus, & ariditas putrefactio, quia ſunt via ad putrefactionem, nam quamuis putreſcentia primo humida fiant, fiunt tamen deinde ſicca tandem ex Ariſto. 4 Met. cap. 2. vnde à fine denominantur, tanquam à potiori, vt etiã motus à termino ad quem accipit vnitatem, & diſtinctionem, 5. phy. te. 31. & natura ignobilis ſequitur naturam nobilis, & digni ex Auer. 4. de gen. anim. in fine. Ad hanc etiam ignis, & caloris comparationem aliter reſpondet Conciliator, calor ait animalium non eſt ſimplex elementaris, infatigabilis, vt eſt ignis, ſed eſt compoſitus, & ideo corruptibilis, vnde Ariſt. 2. prob. prob. 38. natura caloris, quæ noſtra prouehit corpora, vt nihil per decliue laborat, ſic per accliue præſſa onere nititur. Quod autem dicitur vt ſe habet parum ad parum, iam reſponſum eſt, & adhuc reſpondetur non valere quia datur terminus in his rebus inferioribus, quod ſi demus aduerſarijs aliquando humidum fieri poſſe melius pro duratione vitæ, id fiet extenſiuè, non intenſiuè, intra terminum, non vltra.

Ad quartam probationem, quæ eſt Galeni de partibus primis, & ſolidis ſecundum Thomam de Garbo dicitur Galenum intellgiere de oſſibus, quæ non poſſunt ad tactum fieri humidiora, ex humiditate nutrimentali ſtante in vacuitatibus oſſium, propter eorum duriciem, at caro,

 & pin-

& pinguedo poſſunt. Quod dicitur de maraſmo intelligitur, quod cum maraſmus eſt perfectus non poteſt curari verè, & propriè, vnde Gal. decimo, Meth. cap. 10. quem maraſmus planè occupauit hunc ſanare non tentaueris.

Ad illud de ſiccitate ætatiua dicitur, quod licet non poſſit omnino prohiberi; tamen ſenectus extendi poteſt vt Gal. libro, de tabe. cap. quinto, niſi tamen ad vltimum deuenerit, vt etiam maraſmus planè hominem occcupans propriè non debet curari.

Ad quintam, & ſextam, quæ conſequitur, dicitur verum eſſe vſque ad aliquid; nam facilius eſt deſtruere, quàm conſtruere poſſe. Sed non ita poteſt à medico humidum radicale reddi, quod vna potentia ſeparetur ab alia; videlicet potentia naturalis ab animali.

Ad illud autem de oppio, dicitur oppium priuare potentiam ab actu ſecundo inducendo frigiditatem in parte, non autem priuat potentiam ab actu primo, de oppij natura, & qualitate, legatur Auer. 5. colliget. c. 27. vbi multa contra Gal. & medicos.

Ad decimamſeptimam Rationem Complexio naturalis poteſt permutari in meliorem intra terminum ſpeciei, qui habet latitudinem; non autem extra terminum ſpeciei. Ea autem permutatio poteſt accidere ſecundum Auicenna in prima primi, capitu. de complexionibus. Primo propter clima. Secundo propter materiam. Tertio propter agens. Quarto propter ætates. Quinto propter cibos. Sexto propter exercitia. Septimo, & vltimo propter ſexum, vt ſupra etiam relatum eſt argumen. 13. Secundæ Sectionis, eædem ſunt cauſæ corruptionis.

Ad primam probationem dicitur naturam eſſe quidem ad vnum determinatam, verum non mathematicè, ſed phyſicè.

Ad

Ad illud de tranſitu, quod eſt ſecunda probatio ant. dicitur, quod tranſire per medium in via, & in inſtanti non eſt abſurdum, eſſet autem ſi permanenter, nam in via & in inſtanti complexio poteſt eſſe omnino perfecte ad pondus æqualis, vt Galenus primo de temp. cap.4. quod ſecundum permanentiam non concedit idem Gal.primo,de temp.cap primo, immo complexio æqualis, quæ ad iuſtitiam dicitur, licet ſit permanens, eſt tamen ſecundum ſenſum, non autem abſolutè, & perfectè æqualis, verum eſt tamen quod hæc permutatio complexionis ſecundum Thom. de Gar. in quæſtionibus quæſtione 13. ad dub. primum non fit, niſi in longo tempore, quo tempore tranſacto, licet illud corpus ſit melioris humidi radicalis, quàm fuiſſet in eodem tempore ſi permutatum non fuiſſet, non tamen eſt melioris humidi radicalis, quàm ante reſtaurationem, quia humidum radicale alicuius complexionis melioris in aliqua ætate poſteriori deterius eſt ad vitam, quàm humidum radicale complexionis peioris in priore ætate. Quod ſi aliquis alicui ſcrupulus innijciatur ex dicto Thoma de Garbo quod complexio non poſſit mutari niſi in longo tempore, atque ideo videri vitam non poſſe prorogari, quoniam vita intra temporis illius ſpatium deficiet. Is ſibi hunc ſcrupulum eximat, ex longo tempore non argui impoſſibilitatem, ſed difficultatem ad vitam prorogandam, nam dum fit mutatio complexionis, quæ iuuant ad illius mutationem, iuuant etiam ad vitæ prolongationem. An autem ſit vlla complexio temperata ſecundum aliqua tantum extrema temperantiæ vt poſuerunt aliqui, dubitant non pauci, & quibuſdam videtur impoſſibilis ex ſecundo de gen. te. 48. & primo de cœlo.te.ſeptimo,& decimo Met.te.23. legatur etiam Auer. in ſecuudo collig.cap.vltimo.

Ad

Ad Tertiam, & Quartam alias probationis particulas. vnum indiuiduum non poteſt aſſimilari alteri indiuiduo omnino, & in facto eſſe, & in eodem gradu, ſed in fieri nihil prohibet, quia etiam corpora cœleſtia ad hoc concurrunt, ſed harum conſtellationum eſt ſemper diuerſa ratio. Additur etiam quod complexio indiuidualis habet latitudinem, vnde ad prolongandam vitam huius indiuidui non eſt neceſſe ipſum extra latitudinem mutari, ſed ſufficit moueri ad meliorem diſpoſitionem in ſua latitudine poſſibilem.

Ad decimamoctauam Rationem Abbreuiatam vitam ab eo, quod antiquitus fuerat nunc breuiter aſſerimus, inſtituturi hac de re quæſtionem noſtram peculiarem in opuſculo de hominis nobilitate, quod præ manibus habemus multis vigilijs confectum, què in lucem iam iam ſumus emiſſuri. Hinc quoque manifeſtum eſt, alimenta non eam conferre ſubſtantiam corporibus, quam olim præbebant, nec plantas priſtinam virtutem conſeruaſſe, vnde fiunt medicamenta, & alia, quæ inde conſequuntur.

Ex his habentur horum omnium argumentorum negantium ſolutiones, accipiantur nunc affirmantium.

QVIN-

QVINTA SECTIO DISPVTATIONIS.

EX alto, & immenſo pelago, quo hactenus iactabamur, iam terrã appræhẽdere videmur. Hic eſt vltimus noſtri operis labor, Argumentis & Rationibus Secundæ Partis contrarium adſtruentibus ſatisfacere.

Ad primam igitur Rationem facilis eſt reſponſio, & ſupra iam tacta, medicinam poſſe prolongare vitam hominis intra terminum latitudinis ſpeciei, non autem extra illum, nam cum peruentum fuit ad terminum vltimum à Deo præcognitum, fruſtra laboratur à medico, & vana eſt omnis medicinarum virtus, ac potentententia, neque enim tunc putrefactio prohiberi poteſt, vt Hippocratis factum arguebat, neque impediri reſolutio humoris inſiti, vt ſcripſit Auicenna, neque vt ſtare perpetuo poſſit complexio effici, atque hoc in vltimo vtriuſque diſſolutionis termino verum eſſe, nullus inficiabitur. Atque iſta diſtinctio terminorum intra, & vltra talis, & tanta eſt, vt extinguat vim omnium aliorum argumentorum, ideo ea eſt mandanda memoriæ, quia nihil poteſt obijci, quod hac diſtinctione non diſſoluatur.

Ad ſecundam Rationem Corpus ſaluberrimum, & optimè ſanum ex ſua prima conſtitutione indiget medicina, ne ab illo optimo ſtatu deturbetur, & vt à rebus contrarijs defendatur, intra terminum tamen latitudinis vitæ ſpeciei, non extra, quod nullus eſt, qui non videt, quare dato per impoſſibile, huiuſmodi corpora reperiri bene conſtituta, tamen non poteſt negari, quin poſſint affici male ab ambientibus contrarijs, aut ex aliqua repletione, aut alio euentu, quo medicinæ facultate opus erit, non enim corpus noſtrum eſt vt Adamas ex Galeno.

Ad tertiam Rationem Fatemur vitâm non poſſe proro

gari, neque corpus humectari, & partes eius, vt volebat Galenus extra terminum, intra terminum vero negamus & hoc etiam ſignificat Gal. vt videre eſt in oppoſitione, & reſponſione illarum quatuor principalium obiectionum.

Ad quartam Rationem, vt ad ſuperiora eſt reſponſum, & Hali, quamuis Aſtrologus, non eſt ita mentis inops, vt extra terminum produci poſſe aſſeruerit, immo ipſi Aſtrologi præfigunt vitæ terminum ſingulis, ſecundum curſum ſtellarum, quibus corpora ſubdita naſcuntur, quod quàm vanum ſit Conſtitutione ſua docuit Santiſſimus D. N. D. Sixtus Papa Quintus.

Ad illud de medicamentis, prohibent quidem cauſas, ideſt frigiditatem, & ſiccitatem, ſed id efficiunt intra periodum definitam, non extra, intra quam etiam prohiberi poteſt, ne aliqua pars citius exiccetur.

Ad quintam rationem eodem pacto, vt ad ſuperiora, & ad illud de Ezechia, dicitur quod ſtante morbo, & illius cauſis ſecundis moriturus erat, ſed vixit vlterius propter potentiam Dei abſolutam, ſed concedamus illi Rabino vt alicuius medicinæ eſſe ſanatum, tamen virtus illa fuit miraculoſa, non naturalis, & ita dicere eſt incidere in primum dictum, Dei virtute conualuiſſe, & tot annis superuixiſſe, Deoque hac in re miraculum faciente, vt miraculum etiam fuit ſolem a ſuo curſu deſiſtere ſicuti dicitur in libro Ioſue cap. 10. & retrorſum decem gradibus ferri, vt 4. Regum. cap. 20. accedit etiam quod illa medicina fuit à Deo reuelata, quinimmo, vt manifeſtius appareret miraculum ex aliorum Rabinorum ſententia, contraria etiam erat morbo Ezechiæ.

Ad ſextam Rationem patet ex allatis in ſuperioribus reſponſionibus, quod diu vixerint illi viri intra terminum vitæ ſpeciei conceſſum, in quem terminum bono vitæ regimine peruenerunt, & ideo vnus illorum interrogatus, qua ratione diutius vixiſſet, intus mulſo, foris oleo, reſpondit,

ſpondit,foris enim prohibebat pororũ ianuas olei vnctione,intus vero calorẽ naturalẽ adiuuabat mulſi potione.

Ad ſeptimam Rationem de morte ex aliquo caſu proueniente, & naturali, vt diſtinguunt quidam,dicitur quòd ſi intelligunt mortem naturalem poſſe arceri intra terminum vitæ ſpeciei humanæ bene dicunt,ſi aliter ſentiunt,toto cœlo aberrant, nam ſecundum noſtram ſententiam terminus naturalis in ſua latitudine poteſt prorogari, non autem vlterius, eadem reſponſio Virgilij dictum infringit, quod ſi per fatum aliud accipiant ab eo, quòd eſt naturale, & naturæ inſtitutionem, & ordinem ſequitur, cecutiunt omnino, legatur lucidiſſimus Them. ſuper quinto phyſic. te. 57. & Alexandri liber pulcherrimus de fato inſcriptus, vbi pulchrè colligit ex ſententia peripateticorum fatum à natura non differre, vt etiam videtur inſinuare Virg. 4. Aeneid. de morte Didonis.

Ad octauam Rationem vt ad ſupradicta, intra terminum illa omnia poſſe, non extra vi medicinæ fieri, & medicorum induſtria.

Ad nonam Rationem Deo nihil poſſumus negare, vnde nec illi negabimus vitæ prolongandæ poteſtatem, vt multis ex locis ſacrorum voluminum colligi poteſt,& auctoritates hoc nono argumento allatæ manifeſtè confirmant. Nec inde ſequitur vanam eſſe promiſſionem Dei, ſi promittit idem tempus viuendi naturale, nam ex ſacris litteris habemus malefacientibus vitam breuiari, quod fit in pœnam malefactorum, vt benefacientibus produci in præmium benefactorum,& rerum bene geſtarum.Ita Iob. 22. iniqui ſublati ſunt ante tempus ſuum Eccleſiaſt. c. 8. Non ſit bonum impio, nec prolõgentur dies eius,& Pſal. 54.Viri ſanguinum, & doloſi non dimidiabunt dies ſuos, & Pſal. 77. Defecerunt in veritate dies eorum, & anni eorum cum feſtinatione, vt alia multa præteream.

Dicet aliquis quorſum Medicus,aut Philoſophus cum

tu ſis, argumenta transfers in tuum opuſculum a ſcripturis, & rebus ſupra naturalibus petita.

Reſpondere poſſem non repugnare quo minus Philoſophi poſſint trahere argumenta à rebus ſuper naturalibus, & ſacris voluminibus, & ea miſcere cum naturalibus, nam res aliquando ita videtur expoſcere, vt tam naturalia, quàm ſupernaturalia afferrantur ad rem aliquam omnino definiendam, aut muniendam.

Dicet iterum Medici, & Philoſophi tenentur ne reſpondere argumentis, quæ procedunt ex principijs alterius ſcientiæ. Minimè vt dicitur primo phyſic. te. 8. Immò non eſt tranſcendendum de genere in genus ex primo poſt. te. 23. & ad Theologos hanc de miraculis quæſtionem, & ſolutionem pertinere verum id eſſe, non diffiteor, cæterum omni artifici licere interdum memorare, & recognoſcere mirabilia opera ſui creatoris, nemo ibit inficias, vnde Auen. primo Theis. tr. 2. cap. primo in fine cum ageret de fractura panniculorum cerebri, refert quendam habentem piam matrem fractam à Deo ſumma potentia, & ſapientia poſſe quidem liberari, nullo autem modo à medicis, nam ſecundum Auen. fracta illa vltima pellicula panniculi cerebri, impoſſibile eſt hominem naturaliter viuere, Sed iſtam Auen. rationem nullam eſſe, recentiores experti ſunt, nam etiam ſi cum craneo frangatur dura ſimul mater, immo quod magis eſt, etiam ſi pia mater læſionem aliquam patiatur, adhuc poſſibile eſt huiuſmodi homines liberari, ex quo fit, vt falſum quoque ſit illud eiuſdem dictum, modernos eſſe inſufficientes ad liberandos homines à capitis læſione cum fractura cranij, & duræ matris, ac etiam cum pia mater læſionem habuerit, & quod huic malo medicinam vllam ſe velle adhibere non intendere proteſtatur, tanquam læſioni immedicabili.

Quod ſi quis dixerit Hip. lib de vulneribus capitis iubere, & præcipere vulnera capitis non eſſe aperienda, &

cranij portionem non eſſe auuellendam, ne inde ſequatur maximum nocumentum, & etiam tandem mors ergo non videtur Auenzoar redarguendus, cum loquatur non ſolum de cranij apertione, verumetiam de fractura duræ, & piæ matris.

Reſpondetur dictum Hip. tunc eſſe verum, cranium videlicet non eſſe aperiendum, quamuis aliqua ratione ſit affectum, quando vulnus eſt leue, non profundum, ex quo nihil ad membranam eſt confluxurum, & nullus, vel paucus admodum adeſt, vel futurus eſt vapor ſani ei, neque fuit maxima concuſſio, vel contuſio cerebri in percuſſione, vnde non debemus timere ſeuiſſima accidentia, & timoroſa eſſe ventura, vt eſt delirium, ſubeth, lethargus, epilepſia, conuulſio, paralyſis, & huiuſmodi; ſi enim nunc cranium aperiretur de induſtria à medico periculum, quod prius nullum erat, egro intenderetur, lacerato videlicet pericranio, vulnuſquè ſubſequenter faciendum à medico ad prioris morbi curationem, maioris eſſe poteſt momenti quam vulnus præcedens, & malum, quod à medico curari per ſe intenditur, vnde dicere poſſumus ſi fruſtra fit per plura, quod per pauciora æque tamen bene, ergo multò magis ſi commodius, facilius, tutius, & vtilius, cum enim pericranium ſit ſenſus exquiſitiſſimi, fient tunc maximi dolores, vnde maximæ attractiones materiæ, virtutis reſolutiones, febres, & propter eius ſocietatem cum membranis, grauia ſymptomata excitabuntur, pericranium enim firmiter cranio adhæreſcit, & e ligamentis à dura menynge producitur, præſertim qua parte ſuturæ conſeruntur, tunc etiã cum caloris natiui ſedes detegatur, ipſe diſſipabitur, & cerebrum diſcoopertum, cum ſit frigidum, alterabile, paſſibile, ex apertione cranij magis & facilius ledetur ab ambiente, & multo minus eſſe ſecto mem brana debet detegi, ne refrigeratio vulneris, oſſis, & ipſarum membranarum inſequatur, quæ grauiſſimorum ſymptomatum-

ptomatum eſt maxima occaſio.

Sed dictum Hip. tunc quidem non debet obſeruari, verum cranium debet in vulneribus, & capitis confuſionibus aperiri.

Cum videlicet cranij fracti adſunt ſigna, & ſtatim ab innitio planum eſt os eſſe ita fractu, vt ſanguis deſcendat, aut membranam vrgeat, aut ſaniem colligat, cui non pateat exitus, vel etiam ſi aderint ſigna ſanguinis effuſi in membranam citra oſſis fracturam, vt in concuſſione cerebri plerumque euenit, nam cum aliquid ad membranam confluit, hic eſt vnicus ſiue principalis ſectionis ſcopus, ſecundum aliquos, præterea ſi aliquid ſit ruptum in membranis propter magnum capitis, vel vulnus, vel contuſionem, vel etiam cranij fracturam, nam quandoque aperiuntur venæ, arteriæ, & ſanguis fluens extra venas, vertitur in grumum, & putreſcens cauſat peſſima ſymptomata. Amplius cum membranæ comprimuntur, etiam cerebrum ipſum, ac eius ventriculi cũ alijs partibus maximè afficiuntur, & propterea latentium fracturarum ſigna à diligentiſſimis medicis debent optimè cognoſci, quorum quædam pertinent ad patientem, quædam ad agentem, quædam ad inſtrumentum ipſum, quæ tum quoniam non ſunt huius præſentis operis, tum etiam breuitatis gratia hic non putamus eſſe perſcribenda.

Hip. autem illis verbis non tam vult id omnino negare, quàm nos admonere, non in quolibet vulnere capitis, & eius fractura, & contuſione eſſe cranium aperiendum, ſed tantum in vehementibus, idque faciendum cum maxima præmeditatione, diligentia, cautela, ac proteſtatione de periculo ægrotantis, & hoc eſt eius verum, & germanum documentum.

Vel etiam voluit ſignificare Hip. vulnus capitis vt tale eſt, non per ſe indicare cranij apertionem, ſed quandoque non ſolum repugnat, ſed etiam maximè ei conuenit, vt in

eius

eius magnis vulneribus, fracturis, ac contuſionibus, & caſibus iam dictis, immo etiam id fieri debet in caſibus dubijs præſertim cum accidentia ſeua incipiunt apparere. Neque ex hoc vllum ſequitur inconueniens, conſtat enim nonnullos ſine portione cranij, immo etiam cerebri vixiſſe, & adhuc viuere, quod redarguit dictum prius Auenzoaris; vt etiam Arteus iubet, in epilepſia cranium terebello perforari, vt dicetur paulo poſt, Sed maximum inde ſequitur commodum, & iuuamentum, ſic enim materia melius expurgatur, tollitur compreſſio menyngarum, quibus affectis fiunt ſymptomata peſſima, medicamēta melius ad locum perueniunt, ſumus certi etiam de qualitate, & quantitate læſionis, vnde facilius, ac melius non ſolum mederi, ſed etiam pronoſticari poſſumus; quare cogente malo debet caput ferro dilacerari, habita tamen ratione cranij, caloris natiui, & menyngum, quarum noxa celeriter cerebro communicatur.

Addit etiam illud Chriſtiano homine dignum Aaenzoar primo The. tr. 2. cap. vnico in fine, quod ideo refero, vt quiſque Dei prouidentiam cognoſcat, & prædicet, ſicuti inquit, ex gratia Dei eſſe cognoſcitur illi, cui in tali neceſſitate, hoc eſt in fractura cranij, aut alterius eiuſdem conditionis, perfectus medicus aduenerit, vt ipſum liberet, ſic ex ſententia diuina eſt, quando alicui ſuperuenerit imperitus, vt inde moriatur, quod ego etiam in alijs morbis veriſſimum eſſe mihi perſuaſi, & nunc magis perſuadeo, ſed de his hactenus.

Ad illud de cœleſtibus orbibus, reſpondeo verum eſſe conferre ad diuturnam vitam intra latitudinem illius, vt ſæpe dictum eſt.

Et hoc idem pari ratione dicitur de Medicina quod præſtet in extremis, ac ſeuiſſimis illis dictis affectibus, & ſimilibus, Cæterum apoplepſiæ, & epilepſiæ eſt tanta vis, acuties, ac timor, vt ad ſumma etiam auxilia, (vt in extre-

mis

mis morbis fieri ſolet,) præter alia, deueniri poſſit, ac debeat, cum enim ſunt in paroxiſmos ægrotantes ex Raſ.9. alm. cap. de appoplexia galea ignita applicanda eſt eorum capitibus, donec comburantur capilli, etiam cutis capitis ferro ignito cōburenda eſt ex Aret. c. de Epip. varijs videlicet in locis, tum ſincipitis, tum occipitis, circa quidem ſuturas, vel ſecundum aliquos in ipſis etiam ſuturis, alijs tamen reclamantibus, quamuis non ſit prætereundum hoc loco, os in ſuturis poſſe non ſolum perforari, ſed quoque auelli, præſertim cum propter morbum gallicum, vel aliam cauſam, os eſt corruptum, tum ne augeatur putrefactio, tum ne membranæ, & aliæ partes afficiantur, tum vt eo ablato remoueatur capitis grauitas, & dolor, vt quibuſdam hactenus bene ſuceſſit, tum propter alias cauſas, valent autem ſuturæ, capitis ad quandam cerebri expurgationem, præter alia loca, vnde qui ſuturis carent, ij etiam morbis capitis facilius afficiuntur, impedita nempe quadàm excrementorum cerebri euacuatione, nam vt ad conſtruendum requiruntur omnia, ita ad deſtruendum ſufficit vnum, vt etiam ſi habere ſuturas confert ſanitati cerebri vt patet, ergo non habere eas, deſtruet eius ſanitatem, ſi enim affirmatio eſt cauſa ipſius eſſe, negatio eſt cauſa ipſius non eſſe, non enim fruſtra factæ ſunt à natura. Amplius cauterium, immo plura cauteria actualia in his caſibus fieri debent in dictis partibus, an autem etiam in phreneſi cauterium in ſapite conueniat, alij iudicent, præterea quoque aperiendum eſt os capitis, etiam vſque ad duram matrem ex Areteo c. de Epil. dicente, Opus eſt etiam ignem capiti inferre, proficit enim; in primis os perforare vſque ad ſecundam laminam oportet, deinde ceratis, cataplaſmatiſq; vti, tantiſper, donec membrania ab oſſibus receſſerit, Terebra nuda oſſa circuncidere conuenit, ac ſi paulum reſiſtant, vſque ad ſpontinam auulſionem perſeuerandum quouſque nigra nonnunquam iſtorum,

rum, & craſſa membrana inuenta fuerit, hæc Aret.

Et hoc idem ſecundum aliquos poteſt fieri in melancholico affectu.

Et ſi quis dixerit Hip.negare aperturam cranij in vulneribus capitis, ac fracturis, & contuſionibus.

Quid ad hoc ſit dicendum perquiratur paulo ante in ſolutione quoque huius nonæ rationis Secundæ Sectionis.

Neque ad caput propterea ex alijs partibus corporis materia attrahetur vi caloris,doloris,ſiue vacui,ſi præceſſerint, & etiam ſubſequantur fortia diuertentia per cliſteres acutos ſuppoſitoria, frictiones, & huiuſmodi; ad hæc ſi tendente catarro calido, ſubtili, ad pectus conferunt actualia cauteria in ſincipite, & in ſutura coronali, ſecundum aliquos,cur non etiam cauteria, & ignitiones in capite poſſunt fieri in dictis affectibus, accedit etiam quod ſi Galenus 5. Met. cap. 5. non timet immo cenſet, (Alexandro tamen Traliano repugnante) maximè conferre in catarro calido,ſubtili acuto,& bilioſo applicationem thapſiæ in capite, quæ hærens capiti continuo caput ex calefaciendo, & exicando auget calidam, & ſiccam illius intemperiem, quæ cauſa eſt dicti catarri, cur actualia cauteria ſunt à nobis timenda, cum parum adherat capiti actualis eorum calor? tandem his auxilijs in his affectibus frigidis materialibus tanquam per contraria curamus reſpectu qualitatum primarum, & ſecundarum, materiæ euacuandæ, diuertendæ,deriuandæ, loci corroborandi, & virtutis,quæ cum ſit ſopita mirum in modum excitatur,& cum ſit oppeſſa à multa materia frigida, craſſa,viſcoſa,inbibita in cerebri partibus, & ipſas valde obſtruente, ex obſtructionum ablatione, releuatur, præterquam quod dolor, qui inde cauſatur, non ſolum eſt paruus, & pauci temporis, ſed etiam aliquando nullus, cum inſenſibiles penitus iaceant tales ægrotãtes, & tanquam mortui per-

maneant quandoque, & quod hac eſtate tranſacta Maceratæ ſic mihi bene ſucceſſit in puella quadam ſeptem annorum exiſtente in actuali & quidem grauiſſimo paroxiſmo epilepſiæ, ſed hac de re alias.

Ad decimam rationem dicendum eſt, vt ſupra, non eſſe vanam medicinam, ſicuti nec vanæ ſunt artes aliæ, ſi finem ſuum ſemper non aſſequantur, nam ex Ariſt. 1. Top. cap. 2. neque Rhetor omni ex modo perſuadebit, neque Medicus ſanabit, ſed ſi ex ijs, quæ contingunt nihil omiſerit, ſufficienter medicinam habere dicimus. Hæc Ariſt. ex quo fit, vt nonnulli voluerint medicinam eſſe coniecturalem, & non verè ſcientiam, verum vt certum eſt ipſam eſſe practicam, ſic falſum eſt non eſſe ſcientiam, cum omnes cauſſas conſideret vniuerſales, particulares, remotas, propinquas, communes, proprias, externas, internas, mediatas, per ſe, per conſenſum, immediatas, ac coniunctas vt vocant, ſeu coēquales, & coēuas, quibus ſufficienter poſitis ponuntur effectus, niſi ſit impediens, & remotis remouentur, ſi quidem effectus ab eis dependeant in eſſe, fieri, & conſeruari, & propterea circa hanc medicinalem methodum tunc ſcire vnumquodque putamus, vt in alijs ſcientijs, cum cauſſas primas, principia prima, & vſque ad elementa cognouerimus, ac ad immediata reſoluerimus, non enim quis ſciet in hac, vt in alijs, niſi ad immediata reſoluerit ex Ariſt. primo poſt. vt patet conſideranti libros de differentijs, & cauſis morborum, & ſymptomatum, nec non librum de conſtitutione artis, præter alios aureos libros Galeni, & præſertim, quia vt morborum cognitio ex illorum cauſarum cognitione dependet, ſic eorum curatio ex cauſarum remotione, & vt ex definitione morborum eluceſcunt eorum proprietates, ſic etiam curandi intentiones, vt enim in ſpeculabilibus definitio eſt caput ſcientiæ, ſic in operabilibus eſt principium operationis, natura enim rei eſt, quæ docet an agendum, quid, quantum,

quando,

quando, quomodo, vbi, vt etiam quid ante quod, quid cum quo, quid poſt quod, & huiuſmodi, vt etiam quis affectus cum quo, quis ſine quo, quis poſt vel ante quem curari valeat, ac debeat, verum hæc ſufficianr, hac enim de re in noſtro libro de principijs medicæ, ſiue de medima & medico exactius ſumus pertractari. Cæterum ſatis eſt medicinæ vt vana dici non poſſit, ſi ſuo fine potitur intra terminum, intra quem non raro medici reuocant corpora in priſtinum ſtatum ſalutis, & hoc ipſum multi ex ſacris doctoribus affirmant, eſſe videlicet medicinam hominibus neceſſariam, tantum abeſt quin vanam prædicent, & inutilem, legatur D. Hier. ſuper illud Iſaiæ cap. 38. Egó occidam, & ego viuere faciam, ego percutiam, & ſanabo, & non eſt, qui de manu mea poſſit eruere, vbi dicit medicinam nõ eſſe parui faciendam vnde in Eccleſiaſt. cap. 38. Honora medicum propter neceſſitatem enim creauit illum Altiſſimus, & quæ ſequuntur, nam quamuis certiſſimè ſciamus neminem vltra terminum à Deo ſibi præfixum eſſe victurum, omnibus tamen languentibus non incongrue medemur. Hoc ipſum copioſiſſimè pertractat D. Ant. Florentinus in tertia parte ſummæ tit. 7. c. primo. Addi etiam poſſunt quæ ſcribit D. Gregor. in enarratione illius loci Iob. 14. Conſtituiſti terminos eius, & alterius etiam loci Iob. 22. eiuſdem operis iniqui ſublati ſunt ante tempus, vbi multa in eandem affert ſententiam.

Ad vndecimam Rationem Vitam in humidi & calidi proportione conſiſtere Medici, & Philoſophi teſtantur, ſed eam poſſe conſeruari proportionem, non extra, ſed intra terminum, ijdem fatentur, fruſtra enim tunc, & humidum ſuſtentans intromitteretur, aut ſuperfluum corrumpens educeretur, vt ibi dicebatur, immo conſeruare ipſum humidum radicale intra terminum, eſt ſatis arduum, ac difficile, quia cum vitæ naturalis menſura ſit ſecundum menſuram humiditatis radicalis in quolibet

 indiui-

indiuiduo proportionato proportione duplici, fieri vix poteſt vt dupla ſeruetur proportio, videatur fuſius Ariſto. eiuſquè commentatores in lib. de longit. & breu. vitæ & Auer. 3. colliget c. 11.

Ad duodecimam Rationem humidum, radicale poteſt reparari, non tamen vltra terminum præfixum, ſicuti calor naturalis, vnde ille Elephanticus, vt etiam ille hecticus dicitur fuiſſe ſanatus intra proprium vitæ finem, non vltra.

Ad illud de partibus Gal. libro de Tabe. c. 5. quomodo poſſint humectari, & quando dictum eſt in ratione tertia Secundæ Sectionis.

Addendum tamen adhuc eſt, per cibum, potum, balneum, lectum, ſomnum, & huiuſmodi poſſe humectari quidem cor, & hepar, ac vniuerſaliter totum corpus ex Gal. lib. de Tabe. cap. 5. videlicet vt patitur natura ſuarum diuerſarum partium, vel etiam intelligi poteſt Gal. ſecundum aliquos, reſpectu partium, quæ carnoſæ pingues, humectabiles, & viuificabiles ſunt, & quæ propriè conducunt ad vitam defendendam, conſeruandam, ac etiam diutius prorogandam, intra tamen terminum præfixum, vt dictum eſt, atque hæ partes poſſunt fieri humidiores ex Gal. niſi tamen valde exceſſerint in ſiccitate, oſſa vero, licet nutriantur, augeantur, & vt ſic etiam ſubſtantifice, ac qualitatiue humectentur (quod etiam forte Gal. lib. de Tabe. voluit per illa verba intelligere) non tamen per illa dicta à Gal. hoc lib. de Tabe cap. 5. vt ex ſententia Thomæ de Garbo prius etiam dictum fuit, poſſunt fieri humidiora & vt ſic videtur intellexiſſe de oſſibus Gal. in Tech. cap. 59. dicens quod ſolidæ corporis partes, quæ verè ſolidæ ſunt, ac primæ nullo modo poſſunt fieri humidiores, at ſatis eſt, ſi quis eas celerius exiccari prohibeat, Intercepta autem in his ſpatia hac, vel illa humiditate complere poſſibile hæc Gal.

Ad illud de calore iuuenis,& pueri ęquali,vel inęquali.

Reſpondetur quod maxima eſt diſlenſio circa hoc, an ęqualis ſit calor in puero,& iuuene,prӕterea an humidum radicale per totam vitam, & pro varietate ӕtatum idem numero maneat; & an quod reſtauratur fiat idem numero cum priori,vel ſecundum ӕquiualentiam, idcirco quomodcumquè hoc fiat, dicimus humidum radicale ita poſſe reſtaurari, vt vita hominis poſſit intra terminum prӕfixum,non autem vltra,extendi.

Vel etiam dici poteſt,vt reſpondeamus cathegoricè, & doctores ſibi non eſſe cōtrarios demonſtremus, quod cum dicunt calorem naturalem, & humidum eſſe ӕquale vel inӕquale in iuuene,& puero, ӕquale,& inӕquale ſumunt pro eodem, vel diuerſo aliqua ratione, & ſic dicitur eſſę ęqualis in ſubſtantia, & radice, ſed inęqualis per accidēs, auctus,aut dimunutus,magis vel minus iuxta ſubiecti conditionem, nam in ſubiecto ſicciori idem calor eſt acrior, quàm in ſubiecto humidiori, vt etiam calor intenſior apparet in materia denſa,quàm in materia rara,quare in ſubiecto & materia humidiori, & rariori apparet blandior, & ſuauior,& ad tactum mitior, in ſubiecto vero, & materia ſicciori & denſiori oppoſito modo ſe habere videtur.

Ad decimamtertiam Rationem Qua demonſtratur potiſſimum mutari complexionem, & vitӕ principia, quod longiſſimum eſt, & multis probationibus confertum hoc ſolo ſatisfit, quod naturalis complexio, & quӕcunque ibi mutari dicuntur,poſſunt quidem permutari in deterius,& in melius,vt ibi probatur, ſed intra terminum latitudinis vitӕ ſpeciei,non extra, vnde qui ex melancolico mutatur in ſanguineum plus quidē viuet,quàm ſi ſemper extitiſſet melancolicus,non tamen excedet viuendi terminum com plexionis ſanguineӕ, ita qui mutat ӕtatis conditionem,& temperamentum, & ſic de ſingulis.

Ad decimamquartam Rationem Poteſt Aſtrologus ex varijs

varijs motibus conijcere ea, quæ naturaliter influunt in corpora, & ſi mala ſint, arcere vi medicinæ, non tamen vltra terminum, hinc factũ exiſtimo, vt Index Concilij Tridentini in ſuis regulis & Summus Pontifex D. Sixtus V. conceſſerit vſum Aſtrologiæ pro nautis, agricolis, & medicis, qua conceſſione facta medicis, aperte nobis inſinuatur Aſtrologiam iudiciariam in hoc prodeſſe, quod varij morbi, & cognoſcantur, & ſecundum neceſſaria curentur, an autem dictum illud conciliatoris verum ſit alij, iudicent, ego falſum exiſtimo.

Ad decimamquintam Rationem Periodus vitæ negatiuè eſt præfixa, videlicet nõ poteſt quis peruenire ad mille annos, poſitiue etiam & reſpectu Dei, qui omnia præuidit ab æterno, ſed intra terminum latitudinis vitæ hominis, vita prorogari poteſt, & licet ſecundum naturam complexionis ſit præfixus terminus negatiuè, ſcilicet quod melancolici non poſſunt tranſire terminum, & etiam poſitiuè, quia poſſunt peruenire ad ſuum vltimum, tamẽ quia hic terminus habet magnam latitudinem, & nos hunc ignoramus, ideo in hac latitudine poteſt prorogari vita, & in hac latitudine vſque ad vltimum terminũ non eſt præfixus terminus poſitiuè, ſi ergo melancolici cõplexio permutetur ad meliorem, etiam diutius poſſet viuere, & hoc nullum eſt inconueniens, dũmodo ſit intra ſpatium latitudinis viuendi illius complexionis, vt etiã ſupra dictum eſt.

Illud Aſtrologorum, vt dicitur in prima probatione minoris, mortem pluribus contingere ex ortu infauſto ducis, negandum eſt, vt prohibet etiam figuras formari D. Sixtus Quintus Pont.Opt.Max. in ſua conſtitutione contra Aſtrologos ædita.

Ad ſecundam & tertiam, vt in principio, & in ſuperioribus reſponſionibus, ſuum eſſe terminum toti, & partibus, & principia extendi intra ſuumm terminum.

Ad quartam probationem, dico poſſe medicinam præparare

parare materiam, videlicet intra limites, & terminos. Item de illo, qui mutat regionis qualitatem, quod erat.

Quinta confirmatio, nam intra terminos videlicet vitam ratione climatis poſſet ille traducere, non extra.

Ad quod ſequitur ſexto loco de cõtrarijs dicitur, quod propoſitio intelligitur de contrarijs poſitiuis, non autem negatiuis, vt datur ens, non autem datur nihil, alij quidem dicunt vitam, & mortem eſſe contraria, non autem longitudinem, & breuitatem, ſed eſto eſſe verè oppoſita, tunc vera eſt propoſitio, niſi vtrunque contrariorum fuerit à natura, nam vita, & mors eſt naturalis, vnde quod non poſſit extra terminum latitudinis vita prorogari, eſt à natura, immo etiam implicat contradictionem naturaliter poſſe perpetuari vitam, & extra ſuum terminum ſpeciei duci, quoniam ſi extra terminum, nulla eſſet ratio, cur non deberet perpetuari, & nulla virtus finita durat tempore infinito, & præſertim vbi fit continua actio, & reactio, atque ex his eſt.

Ad ſeptimam & alia multa facilis reſponſio, vt in ſuperioribus reſponſum eſt.

Ad octauam de anima, defectus producendi vitam non eſt ab anima, ſed à principijs intrinſecis corruptionis corporis, vt ſæpè dictum eſt, præſertim in argumento decimoſexto Secundæ Sectionis.

Ad nonam paret ſolutio ex dictis.

Ad decimam poteſt abbreuiari intra latitudinem termini ſpeciei, vi pharmaci alicuius, ſic etiam poteſt prolongari, non autem vltra.

Ita ad vndecimum, & vltimum præuideri cauſas morborum, & poſſe adhiberi remedia intra latitudinem ſui termini.

Ad decimamſextam Rationem vt ſupradictum fuit ad primam rationem huius Secundæ Sectionis.

Ad decimamſeptimam Rationem fernelij eadem eſt reſpon-

reſponſio, quæ data fuit ad tertium argumentum prioris partis diſputationis, ne repetam quæ ſuperius allata ſunt copioſius.

Ad decimamoctauam Rationem fatemur vitam noſtram eſſe breuiatam, vt etiam alimenta, & medicamenta ſunt in ſuis virtutibus diminuta, vnde collocata eſt in ſede quadam media à priori ſibi ſtatuta, quam impoſſibile eſt pertranſire, intra hunc tamen terminum poteſt vita noſtra prorogari, & breuiari, quia ſuam habet latitudinem.

Atque his ſimilia, ſi quæ ſunt, argumenta, iiſdem ſolutionibus diluuntur.

Summo Pontifici D. Sixto Quinto.

DIſputatio præſens ſuo iure poſcere videtur, vt modus prorogandi vitam, de qua iam diſſeruimus, vltimo loco ſcriberetur, verum tanta eſt iſta moles, vt in paruum opuſculum transferri nequeat. Huc enim reuocanda eſſet tota fere medicina, & ea, quæ in ipſa traduntur, quæ omnia iuuant tum ad ſanitatem augendam, & conſeruandam, tum etiam ad defendendam à morbis, cauſiſquè morborum, qua in re totus Galenus eſt occupatus, & tota cohors medicorum, veterum, & neotericorum intenta, ne igitur opuſculi fines, ac terminos tranſiliamus, vnde ab omnibus argui merito poſſemus, ab ea diſputatione prorſus nunc abſtinendum exiſtimauimus, in opus aliud, ſi vita comes fuerit, rem integram digeſturi. Cæterum ſupereſt, vt quod antea feci, nunc iterum, ac ſemper exóptem, vt immortalis Deus tuæ Beatitudini concedere dignetur, vt vitam in multos annos producat, eamque incolumem perpetuo conſeruet.

FINIS.

INDEX RERVM
NOTABILIVM,

Quæ in hoc volumine continentur.

A

AB extremo ad extremum non fit tranſitus niſi per medium. fol.24
Actus actiuorum fiunt in ſubiecto bene diſpoſito. fol.49
Aliquid eſſe factum vel creatum & eſſe ſecundum ſuam eſſentiam infinitum eſt impoſſibile. fol. 3
Ars non eſt potentior quam natura. fol. 3
Ars imitatur naturam. fol. 3
Ars eſt inferior quam natura. fol. 3
Ars quo modo ſe habeat circa naturam. fol. 3

B

BIlis excitat ſua punctione inteſtina ad expulſionem. fol. 8

C

CAlor innatus conſumando humidum radicale debilitatur donec deficiat. fol. 6
Calor pueri & iuuenis an ſit æqualis. fol.42
Cauſſæ ſecundæ non mouentur niſi motæ à cauſa prima. fol. 5
Cœlum ex multis conſtare ex ſententia Platonis. fol. 7
Complexio quid. fol. 7

N Con-

Contrarium vnum ſi datur in natura, etiam datur aliud. fol. 10
Contrariorum vnum eſt priuatio alterius. fol. 51
Contraria manent in mixto fere violenter vnde quęrunt redire in ſuum proprium locum. fol. 51
Corpora quibus de cauſis corrumpantur. fol. 54
Gorpora cœleſtia ſuo motu, lumine, & virtute ſtellarum reſoluunt noſtra corpora. fol. 12
Corpus noſtrum eſt in perpetuo fluere. fol. 13

D

DEus omnia præuidit ab æterno. fol. 20
Deus eſt actus puriſſimus omni carẽs potentia continens perfectiones omnium rerum. fol. 5
Deus eſt prima rerum omnium cauſſa à quo vniuerſa in ſuo eſſe, fieri, & conſeruari, dependerit. fol. 5
Dei præſcientia non poteſt falli. fol. 4
Deus omnia cum numero, pondere & menſura produxit. fol. 4
Deus eſt cauſa immutabilis, & infallibilis. fol. 4
Deus omnibus tribuit eſſe quibuſdam longius, quibuſdam breuius. fol. 4
Dei ſcientia eſt cauſa rerum. fol. 4
Deus per ſuam ſcientiam omnia ab eterno produxit.
Dominus tuus ignis conſumens eſt. fol. 10

E

EAdem ratio totius & partis. fol. 48
Eadem eſt via à Thebis ad Athenas. fol. 43
Efficiens vitæ propagationem eſt reſtauratio deperditi. fol. 5
Elementa exiſtentia in compoſito naturali appetunt ſeparationem. fol. 5

F

FOrma dat eſſe, & eſt principium operationum. fol. 17

Forma

Forma cœli non eſt infinita intenſiue. fol.17

G

GEneratio vnius eſt alterius corruptio. fol. 6

H

HOminis dies breues ſunt, numerus menſium apud te eſt. fol. 4
Hominibus ſtatutum eſt ſemel mori. fol.13
Homo ex quatuor conſtat elementis. fol. 7
Homo ſi eſſet vnum quoddam non doleret, & ſi doleret, vnum eſſet genus remedij. fol. 8
Humidum eſt terminabile termino alieno. fol. 3

I

INfinita virtus intenſiue vnica eſt. fol.18
In corpore animalis multæ ſunt contrarietates, quæ ſunt cauſa mortis. fol. 6
Indiuiduum vnumquodq; habet propriam complexionem in quo aliud aſſociari non poteſt. fol.27

L

LIbro 4.Regum cap.20. dictum fuit Ezechie iuſſu domini, diſpone domui tuæ, cras morieris. fol.37

M

MAraſmum verum non poſſe verè curari. fol.36
Menſura & menſuratum ſunt æqualia. fol.16
Monſtrua ſæpe apparent in natura & in arte. fol.36
Mors eſt vltimum proueniens & neceſſitate naturæ. fol. fol. 6

N

NAtura eſt prior arte tempore, & in operibus præſtantior. fol. 3
Natura nihil facit fruſtra. fol.51
Naturam plurima praua facere, & plura praua quàm proba. fol.60
Numerum dierum & tempus dedit. fol. 4

O

OMne compoſitum ex quatuor elementis eſt corruptibile. fol. 7
Omne compoſitum reſoluitur in ſua principia componentia. fol. 7
Omne compoſitum ex neruis arterijs eſt corruptibile. fol. 11
Omne genitum corpus vti genituræ, ita etiam interitus cauſas ab initio ſecum natas habet. fol. 12
Omnia præter Deum ſunt finita, & virtutis finitæ. fol. 3
Omnis mutatio fit à contraria in contrarium. fol. 24
Oſſa in profundum corporis ſunt immerſa ſunt dura, denſa, carent neruis, & arterijs. fol. 33

P

PArtes primæ, & ſolidæ non poſſunt fieri humidiores per nutrimentum. fol. 22

Q

QVicquid recipitur per modum recipientis recipitur. fol. 49

R

REs naturales agunt ſine arbitrio. fol. 27
Res naturales habent certum numerum, & magnitudinem, ac terminum. fol. 2

S

SEnectus eſt ſecundum naturam vnde non euitatur. fol. 14

Scientia

Scientia humana à rebus ſuſcipitur. fol. 4

T

TErmini vitæ naturales,& abbreuiati. fol. 3

V

VIta conſiſtit in calido & humido. fol.35
Vita mortalium in manu Dei eſt poſita. fol. 4
Vigoris finitas & eſt communis formis exiſtentibus in materia. fol. 2
Virtus viuificatiua reſtaurans deperditum eſt finita. fol. 2
Virtus omnis in materia vel magnitudine exiſtens, finita eſt. fol. 2
Vnumquodquè indiuiduum habet terminum præfixum diuerſum tamen, pro varietate complexionis. fol. 3

Finis Tabulæ.

ERRATA.

præ ſcientia pro præſcientia pag 4. pitulta pro pituita pag. 8. atrijs pro arterijs pag.8. ſentia pro ſententia pag. 15. quotmndam pro quorundam pag 15. paruitatems pro paruitatem pag. 19. re mundi pro res mundi pag 19. ſeptima ratio pro decimaſeptima pag 23 ſuper te. 14. pro te. 146. pag. 28 citotis fatentur pro citatis fatentur pag. 28. prolongauit pro prolongabit pag. 37. tegni pro techni pag. 32. & 33. ſecuado pro ſecando pag.48. applicet pro applicat pag 54. deeſt Negat per ſe poſſe in 3.opin. Nicoli ubi ſequuntur verba quia nunquam apponi poteſt. pag.55. punet pro pugnet pag.59. non conſiſtere indiuiſibiii pro non conſiſtere in indiuiſibili pag.59 querenti cuidam pro querens quidam pag.60. pro accidens pro per accidens per eſſentia pro per eſſentiam menſuretur menſurata pro menſura rata pag. 72. ſecundum Auic. pro ſecundum Auicennam pag. 78. que pro quodquè pag. 80. perieranio pro pericranio pag. 85. confuſionibus pro contuſionibus pag. 86. ita fractu pro ita f actum pag 86. membrania pro membrana pag. 88. Mediciæ pro medicinæ pag. 91. Med.ma pro medicina pag. 91. petractari pro pertractaturi pag. 9..

REGESTVM.

* A B C D E F G H I K L M N.

Omnes ſunt duerniones.

PERMISSV SVPERIORVM.

ROMAE, Apud Vincentium Accoltum.

M. D. LXXXVIIII.